

72110

**YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**TARİHİ GELİŞİM SÜRECİNDE CUMHURİYET
SONRASI TÜRK POLİSİ VE 12 EYLÜL 1980'DEN
GÜNÜMÜZE POLİS-BASIN İLİŞKİLERİ**

Aziz BAYIR

Atatürk İlkeleri ve İnkılapları Tarihi Anabilim Dalı

YÜSEK LİSANS TEZİ

**T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ**

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Hülya BAYKAL

İSTANBUL 1998

KISALTMA LİSTESİ

A K K M	Ana Komuta Kontrol Merkezi
A P K	Araştırma Planlama ve Koordinasyon
E T K	Emniyet Teşkilatı Kanunu
P V S K	Polis Vazife ve Selahiyet Kanunu
Ö S S	Öğrenci Seçme Sınavı
Ö Y S	Öğrenci Yerleştirme Sınavı
T R T	Türkiye Radyo Televizyon Kurumu
F Y O	Fakülte Yüksek Okulu

ÖNSÖZ

Günümüzde demokrasi insanların inandıkları ve ulaştıkları ideale yakın en son yönetim şeklidir. Bir ülkede demokrasinin varlığından söz edilebilmesi için öncelikle hukukun üstünlüğüne, kanun hakimiyetine, insan haklarının varlığına, hukukun herkese eşit olarak uygulanmasına, fikir, düşünce, haberleşme, hürriyetlerinin ve basın-yayın özgürlüğün sağlanıp sağlanmadığına bakılmaktadır.

Bugün iletişim özgürlüğü toplumların temel hakkı ve demokrasinin de temel kurallarından birisi olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle demokraside çok sesliliğe ve yönetimde halkın katılımının sağlanmasında basının önemi gözardı edilmemelidir.

Demokrasinin hakim olduğu ülkelerde kanun hakimiyetinin, toplumun emniyet ve asayişinin temininde polis teşkilatları görevlendirilmiştir.

Ülkemizde Cumhuriyetin kuruluşundan günümüze polis-basın arasında ciddi sorunlar yaşandığı bilinmektedir. Özellikle 1980 sonrası polis-basın ilişkileri süreci ayrı bir önem arz etmektedir. 1990 yılından sonra polis-basın ilişkilerinde somut adımlar atılmaya başlanmıştır. Hem devleti hemde toplumumuzu ilgilendiren bu önemli sorunlarla ilgili henüz bir eser yazılmış değildir.

Polis Teşkilatı mensubu olarak konunun incelenmesinin Polis Teşkilatı ve medya kuruluşları açısından faydalı olacağı inancıyla bu çalışmaya başlamış oldum. Bu tezin hazırlanması süresince yardımlarını esirgemeyen tez danışmanım Sayın Doç. Dr. Hülya Baykal'a ve ayrıca arşiv çalışmalarında yardımlarından dolayı Emekli Emniyet Müdürü Süreyya SAN'a teşekkür etmeyi bir borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

KISALTMA LİSTESİ

ÖNSÖZ

GİRİŞ

Sayfa

i

ii

1

I. BÖLÜM

POLİS KAVRAMI VE CUMHURİYET DÖNEMİNE KADAR TÜRKLERDE İÇ GÜVENLİK SORUNU

A- POLİSİN TANIMI

2

1- Polis Sözcüğünün Terminoloji

2

2- Polis Sözcüğünün Etimolojisi

3

3- Polis Kavramı

3

B- TÜRKLERDE CUMHURİYET DEVRİNE KADAR POLİS TEŞKİLATI'NIN GEÇİRDİĞİ EVRELER

4

1- Eski Türklerde Polislik Kavramı

4

2- İlk Polis Teşkilatının Kurulması -10 Nisan 1845

5

3- Zaptiye Müşiriyeti'nin Kurulması

5

4- Zaptiye Nezareti'nin Kurulması

6

5- II.Meşrutiyet Devrinde Polis Teşkilatı

7

6- Emniyet-i Umum Müdüriyeti'nin Geliştirilmesi Çabaları

8

7- İstanbul Polis Müdüriyeti-i Umumiyesi

9

8- Polis Okulları

10

8.1-Selanik Polis Okulu

10

8.2-İstanbul Polis Okulu

11

C- CUMHURİYET'İN KURULUŞUNDAN GÜNÜMÜZE POLİS TEŞKİLATI'NIN YAPILANMASI

12

1- Milli Mücadale'de Polis Teşkilatı

12

2- Poliste Eğitim ve Öğretim Faaliyetleri

14

2.1- Cumhuriyet Döneminde Polis Okulları	14
2.2- Polis Enstitüsü'nün açılması	17
2.3- Polis Koleji'nin açılması	19
2.4- İl Polis Okullarının açılması	21
2.5- İl Polis Kurslarının açılması	21

D- POLİSİN MERKEZ ve TAŞRADA TEŞKİLATLANMASI 22

1-Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Polis Teşkilatı	22
2- M. Kemal Atatürk, İsmet İnönü ve Şükrü Kaya'nın Cumhuriyet Polisi Hakkında Sözleri	25
3-1937 Yılında Merkez Teşkilatı	27
4-1974 Yılı Merkez Teşkilatı Kuruluş Şeması	27
5-1981 Yılı Merkez Teşkilatı Kuruluş Şeması	29
6-1993 Yılı Merkez Teşkilatı Kuruluş Şeması	30
7-1993 Yılında Emniyet Genel Müdürlüğü Taşra Teşkilatı	33

E- CUMHURİYET'İN İLANINDAN SONRA POLİSLE İLGİLİ YAYINLANAN MEVZUATLAR 34

1- 1932 Tarih ve 2049 Sayılı Teşkilat Kanunu Yayınlanıncaya Kadar Tabi Olunan Hükümler	34
2- 30.06.1932 Tarih ve 2049 Sayılı Polis Teşkilatı Kanunu'nun Yayınlanması	35
3- 04.07.1934 Tarih ve 2559 Sayılı Polis Vazife ve Selahiyet Kanunu'nun Yayınlanması	36
4-12.06.1937 Tarih ve 3201 Sayılı Emniyet Teşkilatı Kanununun Yayınlanması	37

II.BÖLÜM

1980 SONRASI POLİS BASIN İLİŞKİLERİNDE SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

A- DÜNYA VE TÜRK BASIN TARİHİNE KISA BİR BAKIŞ 41

1- Basının Tarihçesi	41
2- XIX. Yüzyılda Basın	43
3- XX. Yüzyılda Gazetecilik	44
4-Türk Basın Tarihi	45
4.1- I. Meşrutiyet'te basın	47
4.2- II. Meşrutiyet'te gazete ve gazetecilik	48

4.3- Kurtuluş Savaşı'nda basın	49
4.4- Cumhuriyet Döneminde basın	50
4.5- Basının tanımı ve özellikleri	52
B- MEDYANIN ÖNEMİ VE 1980 SONRASI POLİS MEDYA İLİŞKİLERİ	54
1- Medyanın Önemi ve Kamuoyu	54
2- Polis Medya İlişkilerinin Önemi	56
3- 1980 Öncesi Medyanın Gözüyle Polis	57
4- 12 Eylül 1980 Sonrası Medyanın Gözüyle Polis	60
5- 1980 Sonrası Görsel Medya Yayınları ve Polis	68
C- 1990 SONRASI MEDYA- POLİS İLİŞKİLERİ	69
1- Yazılı Basında Polisle İlgili Yayınlar	71
2- Medyada Toplumsal Olaylar	74
3- Görsel Medya ve Polis-Halk İlişkileri Açısından Önemi	76
4- Görsel Medyada Polis Haberleri	79
5- Polis-Medya İlişkileri Hakkında Yetkililer ve Medya Mensupları Tarafından Söylenenler	80
6-Medya -Polis İlişkilerinde Sorunlar ve Çözüm Önerileri	82
SONUÇ	87
KAYNAKLAR	88
EKLER	93
ÖZGEÇMİŞ	111

GİRİŞ

Devletlerin varlıklarını devam ettirebilmeleri bünyelerinde bulunan organların (teşkilat, kurum ve birimlerin) işlerliğine bağlıdır. Eğer devletin organlarına müdahale edilip, etkisiz ve görev yapamaz hale getirilirse o zaman çöküş kaçınılmaz olur. Günümüzde devletlerin bağımsızlıklarını dış tehditler değil, içerideki ayrılıkçı güçler, terör odakları vb. örgütler tehdit etmektedirler. Devletler artık hasımlarını kendi askeri güçleri ile tehdit etmiyorlar. Aksine hasımların kendi içinde ele geçirdikleri güçleri hakimiyeti altına alıp el altından destekleyerek, teşvik ve tahrikte bulunarak amaçlarına daha rahat ulaşma yollarını hedeflemektedirler. Ülkemizde benzeri örgüt ve kişilerle mücadele Polis Teşkilatı'nın en asli ve temel görevi haline gelmiştir.

Türk tarih sürecinde ortaya çıkış tarihleri aynı olan iki önemli kurum bulunmaktadır. Bu kurumlar ülke ve demokrasi için vazgeçilmez bir konuma gelmişlerdir. Ülke güvenliğinin sağlanmasında büyük rol üstlenmiş Polis Teşkilatı ve toplumu yönlendiren, bilgilendiren , üzerinde de etkisi bulunan medya (basın).

Dünyanın gittikçe globalleşmesi ve soğuk savaş döneminin kapanmasıyla hemen bütün ülkeler için polis teşkilatlarının sahip oldukları önem bir kez daha artmış, buna paralel olarak da medya günümüzde dördüncü bir güç olarak kendisini kabul ettirmiştir.

Bu çalışmanın I. bölümünde Türk Polis Teşkilatı'nın kuruluşundan (10 Nisan 1845) günümüze geçirdiği evreler ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan itibaren merkez ve taşrada yapılanması, eğitim kurumları ve yayınlanan kanunlar (mevzuat) incelenmiştir.

II. bölümde ise dünya ve Türk basın tarihine değinilmiştir. 1980 yılından sonra ise polis-medya ilişkilerinde sorunlar ve çözümleri ele alınmıştır.

I. BÖLÜM

POLİS KAVRAMI VE CUMHURİYET DÖNEMİNE KADAR TÜRKLERDE İÇ GÜVENLİK SORUNU

A- POLİSİN TANIMI

1- Polis Sözcüğünün Terminolojisi

Polis sözcüğü eski çağlarda *şehir yönetimini, devlet faaliyetlerini, örgütlenmiş devleti* hatta *uygarlığı* ifade etmekteydi.¹ Günümüzde ise polis kavramı şehir ve devlet faaliyetlerini kapsayan o geniş anlamını kaybederek, daha dar bir anlama bürünmüş ve genel olarak ülke içinde emniyet ve asayiş sağlayan bir birim olarak algılanmaya başlanmıştır. Bu görevleri yerine getiren birimler için ayrıca kolluk ve zabıta terimleri de kullanılmaktadır. Bu nedenle kolluk ve zabıta terimleri eski manadaki değil bugünkü anlamdaki polis sözcüğünü kapsamaktadır.

Türkçe terminolojide de polis sözcüğü ile ülkemizde iç güvenliği sağlayan Emniyet Teşkilatı ve bu teşkilatta görev yapmakta olan polis memurundan emniyet müdürüne kadar bütün personel kastedilmektedir. Osmanlı devletinde de kullanılmış olan kolluk zabıta terimleri polis sözcüğüne nazaran daha geniş bir anlama sahiptirler. Çünkü ülkemizde bugün kolluk kuvvetlerinin kapsamına polisten başka şehirlerin dışında kırsal bölgede asayiş hizmetlerini yürüten jandarma, belediye bünyesinde

¹R. Füsun Sokullu-Akıncı, *Polis Toplumsal Bir Kurum Olarak Gelişmesi Polis Alt Kültürü ve İnsan Hakları*, İstanbul, Gümüş Basımevi, 1990, s.17.

görev yapan zabıta birimleri özel kanunlarla kurulmuş, özel veya kamu kurum ve kuruluşların güvenliğini temin eden özel güvenlik teşkilatını da kapsamaktadır.

2- Polis Sözcüğünün Etimolojisi

Polis; Latince *politia*, devlet, Yunanca'da *şehir*, devlet, site, kent, belde anlamına gelmektedir². Yine Yunanca'da *politia*, şehir düzeni, kent yönetimi, yönetim, idare, devlet vatandaşlığını, polites ise vatandaş anlamını taşımaktadır³. Tarihi seyri içerisinde polis sözcüğü Avrupa devletlerinde aynı ve geniş anlamı kazanarak, hükümet faaliyetlerini, kamu düzenini kapsar bir duruma gelmiştir.

3- Polis Kavramı

Fransa'da 16.yy da polis sözcüğü devletin amacını, devlet faaliyetlerini, aynı yüzyılda Almanya'da *Jus policia* olarak aynı anlamda kullanılmıştır. 18.yy da Almanya'da *Jus policia* sözcüğünün yerini *Polizei* sözcüğü almıştır. Polis kelimesi M.Ö. IV. asırda Aristo tarafından *politia* ve anayasanın koruyucusu anlamında kullanıldığı bilinmektedir.

İtalya'da 1060 yılında şehir halkının rahat ve emniyet içerisinde uyuması ve gündüz tüccarların eşyalarının muhafazası için polis teşkilatına benzeyen bir teşkilat kurulmuştur⁴.

²Mecit Cönerdem, "Polis Siyantifik", Polis Dergisi, Ankara, Yıl:25, Sayı:2/313, 1938, s.38.

³R. Füsün Sokullu-Akmcı, aynı eser, s.18.

⁴Osman Sulhi Aksu, Toplum Psikolojisi, İstanbul, Tipo Basımevi, 1972, s.14

B- TÜRKLERDE CUMHURİYET DÖNEMİNE KADAR POLİS TEŞKİLATI'NIN GEÇİRDİĞİ EVRELER

1- Eski Türklerde Polislik Kavramı

Türkler tarih sürecinde devletçi yapıları ve devlet kurmadaki yetenekleriyle kendilerini kabul ettirmiş bir millettir. Bu devletlerin uzun süre varlıklarını devam ettirmelerine ait temel sebeplerin başında iç güvenliğe vermiş oldukları önem gelmektedir. Bu nedenle Cumhuriyet dönemi ve sonrası Polis Teşkilatı'nı inceleyebilmek ve bu seviyeye nasıl ulaşıldığını öğrenebilmek açısından Cumhuriyet öncesi kurulan Türk devletlerinin iç güvenlikleri sorununun irdelenmesi yararlı olacaktır.

Özellikle Oğuz Türklerinde *Oğuz Töresi*, Türk -Moğol İmparatorluğu döneminde Cengiz'in *Uluğ Yasası*, Timur'un *Tüzüka'tı* (İstihbarata Dayalı), bu ülkelerin önemli iç güvenlik yasa ve tüzüklerindendir⁵.

Cumhuriyet dönemine kadar Türklerde devletlerin iç güvenliklerini genellikle askerler sağlamıştır. Osmanlı Devleti'nde polis adını taşıyan bir teşkilat ilk defa 1845'te kurulmuş ancak bu teşkilat da *polis-asker* içerikli olup, mevzuat, silah, teknik-teçhizat ve giyim kuşam olarak bugünkü konumuna kavuşuncaya kadar çok evreler geçirmiştir.

Eski Türklerde güvenlik işleri ile ilgilenen kumandan olarak *Başbuğ* görülür. İlk polis amiri olarak *subaşılar* kabul edilmektedir⁶. Yine Türk kitabelerinde geçen *yargan*, ve *tarhan*, Moğol ve Türklerde kullanılan *Daruga* polis rütbeleri olarak kabul edilmektedir⁷. Selçuklularda *şahne* ve *dizdarlar* da Subaşıların emrinde bulunmaktaydılar.

Osmanlı Devleti'nde, Eski Türklerde olduğu gibi yine iç güvenliği sağlama görevini asker olan *subaşılar* ve emirlerinde *yasakçılar* (polis

⁵Halim Alyot, *Türkiye'de Zabıta*, Ankara, Kanaat Basımevi, 1947, s.16,17,18.

⁶Hüseyin Namık Orkun, "*Su Başı*", *Polis Dergisi*, Ankara, 1938, Yıl:25, Sayı:313, s.25,26,27.

⁷Hüseyin Namık Orkun, "*Eski Türklerde Zabıta Amiri*", *Polis Dergisi*, Ankara, 1938, Yıl:25, Sayı:312, s.102.

memuru) ve ases'ler (gece bekçileri) bulunmaktadır. İç güvenlik hizmetlerinde ve faaliyetlerinde bulundukları için, başta *yeniçeri ağası*, (günümüzde Emniyet Genel Müdürlüğü makamı), *cebecibaşı* ve *cebeciler*, *kaptan paşa*, *topçubaşı* ve *topçular*, *bostancibaşı* ve *bostancılar*, *çavuşbaşı* ve *çavuşlar*, *kapıcılar*, *muhzir ağa*, *asesbaşı*, istihbarat hizmetlerini yürüten *böcekbaşı*, *çuhadarlar* ve *seraskerler* bugünkü anlamda polisiye görevler yapmışlardır⁸.

2- İlk Polis Teşkilatının Kurulması - 10 Nisan 1845

II. Mahmut döneminden sonra ülke içinde zaptiye işlerine bakan örgütler çeşitlilik arz etmekteydi. Başkent İstanbul'da seraskerler ve ihtisap ağaları, taşrada ise sipahiler bulunmaktaydı. 1839 Tanzimat Fermanı'nın ilanı ile özellikle azınlıklara Türklerin yanında ilk defa yeni hak ve özgürlükler tanınmış, eşitlik ilkesinin yanı sıra, can, mal ve ırz güvenliğinin sağlanmaları konularında teminat verilmiştir. İşte bu ortam ülke içersinde, sadece güvenlik hizmetlerini yürütebilecek bir zaptiye teşkilatının kurulmasını gerektirmiştir. Bu nedenle ilk defa 10 Nisan 1845'te *Tezkere-i Umumiye* veya *Polis Nizamnamesi* ile başkentte halkın emniyetini ve beldenin güvenliğinin temini için *Polis* adında bir örgüt kurulmuştur⁹. Bu örgüt o zaman deniz yoluyla ülkeye giriş çıkış yapan yabancıların denetimine bakan Tophane Müşirliği'ne bağlanmıştır.

3- Zaptiye Müşiriyeti'nin Kurulması

10 Nisan 1845 tarihinde yayınlanan Polis Nizamnamesi'nin yürürlüğe girip girmediği ve bu şekilde oluşturulan örgütün hangi faaliyetlerde bulunduğu kayıtlarda bulunamamıştır. Ülke içinde kolluk hizmetlerinin yürütülmesi için 16 şubat 1846'da 297 sayılı Takvim-i Vekâyi'de yayınlanan

⁸Halim Alyot, aynı eser, s.52, 66.

⁹Halim Alyot, aynı eser, s.75, 76, 77.

Tebliğ-i Resmi ile kurulan *Zaptiye Müşiriyeti* ile *Tevhid-i Zabıta Dönemi*'ne ilk defa adım atılmış oldu¹⁰.

Bu müşiriyete bağlı ayrıca Zaptiye Nizamnamesini müzakere ve tesis etmek için bir Zaptiye Meclisi kurulmuştur. Daha sonra bu Meclis de kaldırılarak Divan-ı Zaptiye kurulmuştur. Aynı dönemde kurulan Meclis-i Tahkik ise Divan-ı Zaptiye'nin bakmadığı işlere bakıyordu¹¹. Zaptiye Müşiriyeti belediye işlerine de nezaret etmiştir.

Zaptiye Müşiriyeti faaliyetlerini zaptiye ve polis olmak üzere iki ayrı örgüt ile sürdürmüştür. 1869 yılında sadece zaptiye işleri ile ilgilenen Bursa, Konya, Aydın, Ankara, Trabzon, Kastamonu ve Adana vilayetleri, Hicaz ve Yemen'de muntazam zaptiye alayları oluşturulmuştur. Aynı dönemde Rumeli ve Suriye'de 13 alay teşekkül ettirilmiştir¹².

1869 yıllarına gelindiğinde, 10 Nisan 1845 tarihinde yayınlanan fakat bir türlü uygulamaya girememiş olan Polis Nizamnamesi ile kurulan, sadece iç güvenlik hizmetlerini yürütecek bir teşkilat arzu edilmekteydi.

Teşkilatın ihtiyaçlara cevap verebilecek şekilde kurulması (ihdas edilmesi) için birçok tecrübelerden sonra yayınlanan nizamnameler ve talimatnamelerle Osmanlı Devleti'nin zabıta teşkilatı geliştirilmeye çalışılmış, görev ve yetkileri tesbit edilmiştir. Devletin iç güvenliğini 4 Aralık 1879 tarihine kadar zaptiye ve polis adı altında iki teşkilat sağlamıştır. Bu tarihte iki teşkilatın bağlı bulundukları merciler ayrılmış, Polis ve Jandarma müstakil olarak varlıklarını devam ettirmişlerdir.

4- Zaptiye Nezareti'nin Kurulması

1846 yılından beri ülkenin güvenlik hizmetlerini yürüten Zaptiye Müşiriyeti'nden bu yetki 4 Aralık 1879 tarihinde alınarak Seraskerlik

¹⁰Halim Alyot, aynı eser, S.80

¹¹Halim Alyot, aynı eser, S.85.

¹²Halim Alyot, aynı eser, S.92, 93.

makamına verilmiştir¹³. Daha sonra Seraskerlik makamının adı Zabtiye Nezareti olarak değiştirilmiştir.

Zabtiye Nezareti döneminde başta başkent İstanbul olmak üzere memleketin her tarafında müstakil bir polis teşkilatı olarak kurumsallaşmasına gayret edilmiştir. 1886 yılından itibaren İstanbul polis müdürü dışındaki taşra müdürlerine *mutasarrıf* adı verilmiştir¹⁴. 1895'te on beş vilayette polis teşkilatı kurulmuş ve bu dairelerin başına birer serkomiser verilmiştir. Askeri rütbeler değiştirilerek polis neferi yerine polis memuru, komiser, serkomiser vb. isimler kullanılmıştır. 1898 yılında İstanbul'da ilk defa sivil polis teşkilatı kurulmuştur. 1909 yılında Zabtiye Nezareti bugünkü Emniyet Genel Müdürlüğü makamının görev ve yetkilerine sahipti. 1909 yılında lağvedilen Zabtiye Nezareti küçük şubelerden oluşuyordu¹⁵;

Nazır,
Heyet-i İntibatiye,
İdare Komisyonu,
Heyet-i Tahkikiye,
Sicil-i Ahval Şubesi,
Heyet-i Teftişîye,
Tiyatro Müfettişleri Dairesi,
Eczayi Nariye Müfettişleri Dairesi,
Memurin-i Sıhhiye,
Hapishane-i Umumiye Dairesi.

5- II. Meşrutiyet Döneminde Polis Teşkilatı

23 Temmuz 1908 tarihinde Meşrutiyetin ilanı ile Zabtiye Nezareti'nin hemen kaldırılması yoluna başvurulmadı. Bu kurumun başına kabiliyetli ve yetenekli devlet adamları tayin edilmek suretiyle geliştirilme ve iyileştirilmeye

¹³Hikmet Tongur, *Türkiye'de Genel Kolluk*, Ankara, Kanaat Basımevi, 1946, S.159.; Halim Alyot, aynı eser, s.182, 183.

¹⁴Hikmet Tongur, aynı eser, s.166.; Halim Alyot, aynı eser, s.184.

¹⁵Hikmet Tongur, aynı eser, s.159, 160.; Halim Alyot, aynı eser, s.184.

çalışıldı. Manyaszade Refik Bey, Sami Paşa, Uzun Ali Paşa, Edirne Valisi Ziver Bey önemli zaptiye nazırlarındandır¹⁶.

Bu dönemde halk ve yönetim arasında uçurumlar bulunuyordu. Alyot'a göre Teşkilat II. Abdülhamit'in İstibdat yönetiminin hafiye karargahı haline geldiğinden kaldırılmak zorunda kalınmıştır.

22 Temmuz 1909 tarihinde bu Teşkilatın yerine aynı yetki ve görevler ile donatılmış polis işleriyle görevli "İstanbul Vilayeti ve Emniyet-i Umumiye Müdüriyet-i Teşkilatı'na Dair Kanun" ile yeni bir teşkilat kurulmuştur¹⁷.

Bu kanuna göre Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti ve İstanbul Valiliğine bağlı İstanbul Polis Müdüriyeti kurulmuştur. Emniyeti Umum Müdüriyeti, yeni bir polis nizamnamesi tanzim edilinceye kadar tüm ülke genelinde polise ait hizmetleri daha önce yürürlüğe giren 4 Ağustos 1907 tarihli polis nizamnamesi hükümlerine göre ifa edilecekti. Aynı kanuna göre Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti Dahiliye Nazırlığına bağlanmıştır.

9 Aralık 1913 tarihli Dahiliye Nezareti Teşkilat Nizamnamesi'nde Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti'nin görevleri "*Memleketin emniyet ve inzibatına talluk eden her türlü umur muamelatı takip ve ol baktaki muhaberatı idare ve Polis Teşkilat ve tensikatıyla polis mekteplerini idare etmek*"¹⁸ şeklinde ifade edilmiştir.

6- Emniyet-i Umum Müdüriyeti'nin Geliştirilmesi Çabaları

Emniyeti Umum Müdürlüğü kurulduğunda aşağıdaki şubelerden oluşuyordu¹⁹.

Emniyet Şubesi,

Memurin Levazım Şubesi,

Muhasebe Şubesi,

¹⁶"*Meşrutiyette Polis*", *Polis Okulu Broşürü*, İstanbul, Marifet Basımevi, 1937, s.15,16.

¹⁷Halim Alyot, aynı eser, s.489.

¹⁸Halim Alyot, aynı eser, s.489.

¹⁹Hikmet Tongur, aynı eser, s.241.

Tahrirat Şubesi,

Emniyet-i Umumiye Müdürlüğü'nün kurulmasından hemen sonra İstanbul Polis Mektebi tesis edilerek Umum Müdürlüğü'ne bağlanmıştır.

İlk Emniyeti Umumiye Müdürü Polis Teşkilatını Avrupa Polisi seviyesine çıkartabilmek için büyük çabalar sarf etmiştir. Umum Müdürü ve İstanbul Polis Mektebi Müdürü Yüzbaşı Ahmet Bey Londra Polisi'ni incelemek için İngiltere'ye gönderilmiştir²⁰. Ülkeye geri döndükten sonra teşkilat üzerinde birçok önemli değişikliklere öncelik etmiştir. Merkezler arasında telefon şebekeleri kuruldu. Emniyet-i Umumiye ve İstanbul Polis Müdürlüğü bünyesinde adli ve idari kısımlar kuruldu. Muhabereye büyük önem verilmiştir.

13 Ocak 1911'de Heyet-i İstihbariye, 13 Nisan 1913'te Polis Müfettişliği ve Eylül 1913'te de siyasi müdürlükler oluşturuldu. 1915 yılı başlarında teşkilat daha da genişletilerek, dönemin ihtiyaçlarına göre *seyrû sefer*, *ecanip*, ve *tatbikatı adliye*, müdürlükleri kurulmuştur. Aynı tarihte Dahiliye Nezareti'ne bağlı Emniyet Müfettişliği kurulmuştur.

1919 yılına gelindiğinde ise Kurtuluş Savaşı öncesi Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti'nin yapısı şöyle idi²¹;

Emniyet-i Umumiye Müdürü,

Emniyet-i Umumiye Müdür Muavini,

Asayiş, Seyr-ü Sefer, Ecanip Şubeleriyle, Kalem-i Umumi, Kalem-i Hususi, Müdüriyetleri, Muhasebe, Memurin, Levazım, Polis Mecmuası, Evrak Müdüriyetleri, Memurin ve Müstahdemin Mütferrika bürolarından oluşmaktaydı.

7- İstanbul Polis Müdüriyet-i Umumiyesi

22 Temmuz 1909 tarihli Kanun ile İstanbul'un emniyet ve asayişinin temini için İstanbul Valiliği emrinde ve idaresi altında İstanbul Polis

²⁰Halim Alyot, aynı eser, s.490.

²¹Hikmet Tongur, aynı eser, s.242.; Halim Alyot, aynı eser, s.491.

Müdüriyeti görevlendirilmiştir. Fakat İstanbul'da emniyet ve asayiş hizmetlerinin yürütülmesinde Valilik ve Umum Müdürlüğü arasındaki ihtilaflar ve sürtüşmeler olmaktaydı. Bu nedenle sadece İstanbul'un emniyet ve asayişinde sorumlu ve doğrudan Dahiliye Nazırlığına bağlı İstanbul Polis Müdüriyet-i Umumiyesi kurulmuştur²².

İstanbul Polis Müdüriyet-i Umumiyesi Kurtuluş Savaşı döneminde İstanbul'da emniyet ve asayiş hizmetlerinde bulunmuştur. Türkiye Cumhuriyeti kurulunca bu birim 24 Şubat 1923 tarihinde kaldırılarak yerine, İstanbul Polis Müdürlüğü kurulmuştur.

8- Polis Okulları

8.1- Selanik Polis Okulu

İlk Polis Okulu Osmanlı devleti döneminde 1907 yılında Selanik'te Askeri hastane civarında kurulmuştur²³. Kuruluş sebebine gelince çeşitli halkların yaşadığı balkanlarda, çetelerin huzursuzluk çıkarmaları üzerine, Avrupa devletleri Osmanlı devletine baskı yaparak, azınlıkların haklarının muhafazası ve huzurlarının teminini istemiş bunun üzerine Osmanlı Hükümeti, çevre illerdeki polislerin eğitilmesi amacı ile içinde yabancı idarecilerin bulunduğu Selanik Polis Okulunu açmıştır. İyi bir eğitimden çok yabancı devletlerin gözlerinin boyanması amacı vardı²⁴. Okulun ilk müdürü Belçikalı Leon Bozo'dur. Daha sonra bir İtalyan zabiti olan Kaprini okul müdürlüğüne tayin edildi.²⁵ Manastır, Üsküp, Kosova illerinde görev yapan polis ve komiserler bu okulda eğitime tabi tutulmuşlardır. II. Meşrutiyetin ilanı ile Selanik Polis Okulu kapatılarak yabancı subaylar ülkelerine iade edilmiştir.

²²Halim Alyot, aynı eser, s.494.

²³"*Polis Okulu Tarihçesi*", Polis Okulu Broşürü, aynı eser, s.39.

²⁴Nazmi Serin, *Dedektif I*, Ankara, Alaadin Kral Basımevi, 1939, s.9.; Derviş Akçabol, "*Bugünkü Türk Polisinin Mahiyet ve Vasıfları*", *Polis Dergisi*, Ankara, 1939, Sayı:6/317, s.19.

8.2- İstanbul Polis Okulu

Erkanı Harbiye Feriği Farukizade Sami Paşa ve Selanik Polis Okulu idareci ve öğretmenlerinden Feridun Bey bir görüşme yaparak İstanbul'da bir polis okulunun açılmasına karar vermişlerdir. Fakat hükümet o dönemde bir türlü ödenek çıkartamamıştır. Polis okulu açılıncaya kadar İstanbul'da görev yapan polis ve komiserlere eski Ferah Tiyatrosu'nda ahlak ve mesleki dersler konferans olarak verilmiştir²⁶.

II. Abdulhamit'in tahttan indirilmesi üzerine Yıldız Sarayı'nda şehzadegan daireleri ile başkıtabet dairelerinde ilk polis okulu eğitim ve öğretime başlar. Yüzbaşı Ahmet Bey de polis okuluna müdür olarak tayin edilir. Geniş bir eğitim ve idareci kadrosu ile açılan polis okuluna sadece İstanbul'dan değil memleketin her tarafından polis ve komiserler gönderilir. İstanbul Polis Okulu Polis Teşkilatı'nın mevcut personeli ve mesleğe alınacak adaylar için yetersiz kalmaktaydı. Bu nedenle Beyrut, Erzurum, Bağdat, Adana ve Trabzon polis okulları açılır²⁷.

Sultan Mehmet Reşat saraydan bu okulun başka bir yere nakledilmesini ister. Polis okulu Beyoğlu'nda, Saint Michel okuluna nakledilir. İstanbul'un işgalinde Fransızların etkisiyle Saint Benoît okullarına, daha sonra da Nuruosmaniye'de bir binaya taşınır²⁸. Bina darlığı ve kiranın yüksek olmasından dolayı Ayasofya'da adliye binası üzerinde bir yıl sıkıntılarla eğitim ve öğretim devam eder.

Kurtuluş Savaşı sonrasında yeni Ankara hükümetinin emri üzerine okul Yıldız Sarayı'ndaki eski yerine taşınır.

Polis Okulunda kavanin, Polis nizamnamesi, telefon ve telgraf muhaberesi, beden terbiyesi, eskrim, otomobil, motor ve makine sevk idaresi, meslek terbiyesi ve fiilî hizmet, atış nazariyesi, acil müdavat ve

²⁵ "Polis Okulu Tarihçesi", Polis Okulu Broşürü, aynı eser, s.39.

²⁶ Halim Alyot, aynı eser, s.814.

²⁷ "Polis Okulu Tarihçesi", Polis Okulu Broşürü, aynı eser, s.40.

²⁸ Halim Alyot, aynı eser, s.814.

hıfzısıhha, daktiloskop ve fotografi, hesap, tahrir usulü dersleri okutulmaktaydı²⁹.

C-CUMHURİYET'İN KURULUŞUNDAN GÜNÜMÜZE POLİSİN TEŞKİLATLANMASI

1- Milli Mücadele'de Polis Teşkilatı

Kurtuluş savaşı sonunda Emniyet-i Umum Müdüriyeti İstanbul ve çevresinin ihtiyaçlarını karşılayacak imkan ve şartlardan bile mahrumdu. 23 Nisan 1920'de kurulan Milli Hükümetin amacı ülkeyi düşman işgalinden kurtarmaktı. Yeni hükümet Milli Mücadele esnasında ülkenin iç güvenliğinin de temin edilmesinin önemli olduğu kanısına vardı. Bu nedenle yeni hükümetin kurulmasından iki ay gibi kısa bir süre sonra, 24 Haziran 1920'de Ankara'da İstanbul'dan ayrı olarak yeni bir Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti kuruldu³⁰ ve bu teşkilat bir Emniyet-i Umum Müdürü, bir Umum Müdür Muavini, Emniyet Seyrû Sefer, Memurin ve altı kişilik teftiş kurulundan oluşan küçük bir kadro ile faaliyetlerine başladı³¹.

Milli Mücadele yıllarında İstanbul işgal edilince, işgal kuvvetleri kendi emellerine hizmet etmeyecek karakterdeki polis amir ve memurlarını meslekten çıkarmışlardır. Tehlikeli görülenler Malta'ya gönderilmiştir. Bu mevkilere işgalcilere hizmet edecek kişiler getirilir.

İstanbul'da kalan zabıta, İstanbul'dan birçok kişinin Anadolu'ya gönderilmesine yardımcı olmuşlardır. İşgal kuvvetlerinin depo ve ambarlarından silah ve cephanelerin Anadolu'ya gönderilmesi zabitanın hedeflerindendir. Anadolu'ya gönderilen casusları İstanbul polisi zamanında öğrenip, gerekli ikazları yapmaktaydı. Bu yıllarda Tophane'de İngiliz levazımından çalınan para kasasını İngilizler bulamayınca Türk polisine

²⁹Halim Alyot, aynı eser, s.814.; “*Polis Okulu Tarihçesi*”, **Polis Okulu Broşürü**, aynı eser, s.40.

³⁰Hikmet Tongur, aynı eser, s.311.

³¹Halim Alyot, aynı eser, s.606, 607.

başvurulur. Türk polisi üç gün içinde dokuz kişiden ibaret şebekeyi yakalar, kasa yabancı bir geminin arka kısmından denize atılmıştır. Kasayı polisler denizden çıkartırlar³². Bunun gibi Milli Mücadele'de İstanbul polisinin hizmetleri unutulmamış ve birçok polise İstiklal Madalyası verilmiştir.³³

Milli Mücadele'nin ardından 24 Şubat 1923 tarihinde İstanbul'daki Emniyet-i Umum Müdüriyeti kaldırıldı. İstanbul Polis Müdüriyeti-i Umumiyesi'de İstanbul Polis Müdürlüğü'ne dönüştürüldü³⁴.

Gerek Balkan Savaşlarında ve I. Dünya Savaşı'nda gerekse Milli Mücadele yıllarında verilen kayıplardan dolayı polis kadroları da boşalmış, bu nedenle il ve ilçelerde Polis Divanı kurulamamıştır. Boş kadrolar telafi edilinceye kadar, 8 Şubat 1922 tarihinde 1379 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile Polis Nizamnamesi'nin 63. ve 64. Maddelerine ek olarak, *"kolluk memurlarının tahkikat ve cezalarının kolluk başkanı tarafından ve mülki amir tarafından onaylanması, en büyük kolluk memurunun cezalandırılması gerektiği hallerde soruşturmanın mülki amir tarafından yaptırılması ve Emniyet-i Umum Müdürünün onayı ile yapılması"*³⁵ hükmü ilave edilmiştir.

Milli Mücadele sonrası başta Mustafa Kemal Atatürk ve Türkiye Cumhuriyeti'nin idarecileri, savaştan yeni çıkmış harabe halindeki ülkeyi, batı devletleri seviyesine çıkarmak için köklü reformlara girişirler. Bu amaçla başta eğitim, ekonomi, tarım, ve askeri olmak üzere bir çok alanlarda büyük adımlar atılmıştır. Milli Hükümetin kurulmasından kısa bir süre sonra savaş ortamında iç güvenliği sağlayacak Emniyet-i Umum Müdüriyeti'nin kurulmasından, ülkede emniyet ve asayişin temininin ne kadar önemli ve hayati bir mesele olduğunun göstergesidir. İşte bütün bu faaliyet ve yeniliklerden ülkenin iç güvenliğinin temini için kurulan Emniyet-i Umum Müdüriyeti' de nasibini alıyordu.

³² "Milli Savaşta Türk Polisi", **Polis Mecmuası**, Yıl:20, Sayı:286, s.1649, 1652.

³³ "Türkiye Büyük Millet Meclisi Kararıyla İstiklal Madalyası Alan Polisler", 150.

Kuruluş Yıldönümünde Türk Polisi, Ankara, Emniyet Genel Müdürlüğü Yay., 1995, s.33.

³⁴ Hikmet Tongur, aynı eser, s.311.

³⁵ Hikmet Tongur, aynı eser, s.311.

Bu noktada 24 Haziran 1920'de kurulan yeni Emniyet-i Umum Müdüriyeti'nde yürütülen mevzuat, eğitim-öğretim, çalışmalarını, merkez ve taşra yapılanmasının ve personel durumunu incelemek yerinde olacaktır.

2- Poliste Eğitim ve Öğretim Faaliyetleri

Polis Teşkilatı kurulduğu 1845 tarihinden itibaren sürekli gelişmiş ve genişlemiş bir teşkilattır. Kadrosu genişledikçe, teşkilata alınan personelin eğitim ve öğretimden geçirilmesi ve görevde iken çeşitli dönemlerde hizmet içi kurslara tabi tutulması ihtiyacı doğmuştur. 1895 ve 1900 yılları arasında teşkilat mensuplarına, Zabtiye Nezareti ve Tahkik Heyet-i Reisi Manyasizade Refik Bey İstanbul'da hukuki ve mesleki hizmet-içi kurslar düzenlemiştir. Okutulan derslerin notları daha sonra kitap olarak bastırılarak öğrencilere dağıtılmıştır³⁶.

2.1- Cumhuriyet döneminde polis okulları

Cumhuriyetin ilk yıllarında teşkilat mensuplarına iyi bir eğitim verilmesi amacıyla İstanbul Polis Okulu imkanları artırılmış ve öğretim kadrosu genişletilmeye başlamıştır. Cumhuriyetin ilk yıllarında polis okulunun yetersiz kalmasından dolayı, 1922 yılında yayınlanan 291 sayılı kanunla Trabzon Polis Okulu, 1923 yılında Konya Polis Okulu açılmıştır.³⁷

Bu okullarda mesleğe yeni girecek olan adaylar da yetiştirilmekteydi. Amir yetiştiren ayrıca bir okul yoktu. Trabzon ve Konya polis okullarında eğitim ve öğretim kadro eksikliği ve istenilen hedeflere ulaşamadığından dolayı 1931 yılında kapatıldı³⁸.

1931 yılından sonra ülkede sadece İstanbul Polis Okulu eğitim faaliyetlerini sürdürmeye devam etti. 1930'lu yılların polis dergi ve polis okulu broşürlerini incelendiğinde, okulun idareci ve eğitim kadrosunun

³⁶Halim Alyot, aynı eser, s.813.

³⁷Halim Alyot, aynı eser, s.815.; Hikmet Tongur, aynı eser, s.345, 346.

kaliteli bir hizmet verebilmek için büyük gayretler sarf ettikleri görülmektedir. Okul öğrencilerinin 1937'de 50.dönem mezuniyeti dolayısıyla çıkartmış oldukları broşüre göre okulda şu dersler verilmekteydi³⁹: Ceza kanunu, ceza tatbikatı, nizamât, meslek terbiyesi ve karakol vazaifi, talim tabanca atış nazariyat ve tatbikatı, sıhhat bilgisi ve acil müdavat, yazı işleri, parmak izi, fotoğraf, Fransızca, zehirli gazlar, makyaj ve tebdili kıyafet, motosiklet tatbikat dersleri okutulmaktaydı.

İstanbul Polis Okulu ile Avrupa ülkeleri polis okul ve enstitü idarecileri arasında samimi bir diyalog olduğunu karşılıklı yapılmış olan ziyaretlerden anlaşılmaktadır. Ek'ler bölümünde Berlin Polis Estitüsü Müdürü' nün İstanbul Polis Okulu Müdür Nurettin Bey'e yazdığı mektupta okula yapmış oldukları gezi ile ilgili görüş ve memnuniyetlerini ifade etmektedir.

İçişleri Bakanı Şükrü Kaya, ve Umum Müdürü Şükrü Sökmensüer, İstanbul Polis Okulu 50. devresinin coşkulu bir şekilde kutlanan mezunuyet törenine katılarak, okulu denetlemişlerdir. Şükrü Kaya' 50. Devreye yaptığı konuşmada, polislerin çalışkan, fedakar olduğunu, kanuni vazife ve selahiyetlerini de hatırlattıktan sonra aşağıdaki ifadeleri kullanmıştır.

Cumhuriyet devrinde gösterdiğiniz vazife ve muvaffakiyetler Büyük Millet Meclisinde tezahürata vesile olmuştur. Yeni kanunu dolayısı ile Büyük Millet Meclisi'nde gösterilen bu tezahürat Meclisin Cumhuriyet polisine itimat ve muhabbetinin eseridir... Türkiye Cumhuriyeti ve Türk inkılabı meyvalarını sizin sayenizde emniyet vermektedir. Yeni mesleğiniz kutlu olsun!⁴⁰

İstanbul Polis Okulu kurulduğu tarihten 1937 yılına kadar; Cumhuriyet öncesi 3284 polis memuru, 203 komiser ve kurslara tabi değişik derecelerde 219 komiser, Cumhuriyet devrinde ise 2869 polis memuru, 199 komiser ve kurslara tabi 199 komiser olmak üzere toplam 706 komiser ve 6153 polis

³⁸Hikmet Tongur, aynı eser, s.345, 346.

³⁹"*Polis Okulu Tarihçesi*", **Polis Okulu Broşürü**, aynı eser, s.41.

⁴⁰"*Polis Okulu Tarihçesi*", **Polis Okulu Broşürü**, aynı eser, s.82, 83.

memuru mezun vermiştir.⁴¹ Bu okuldan mezun olanlar zamanla merkez memurluğuna, emniyet müdürlüğüne, il polis müdürlüklerine, emniyet umum şube müdürlüklerine, Emniyet-i Umum müdürlüğüne ve valilik makamlarına kadar yükselmişlerdir.

1909 yılında açılan İstanbul Polis Okulu'ndan 1960 yılına kadar Yıldız da eğitim faaliyetleri sürdürülmüş, okul daha sonra Kayseri'ye taşınmıştır. Kayseri Polis Okulu adıyla eğitim ve öğretim faaliyetlerine devam edilmiştir. Bu okulda 1960 yılında kapatılmıştır⁴².

İstanbul polis Okulu 1966'da İstanbul'un Etiler semtinde yeni inşaa edilen binasında tekrar açılarak eğitim faaliyetleri başlamıştır. 1950 ve 1970 yılları arasında polis teşkilatında eğitim kurumlarının açılıp kapanması ve mezun vermesinde istikrarsızlıklar vardır. 1950 ve 1959 yılları arasında Polis Enstitüsü' de kapatılmış ve mezun vermemiştir.

1960'lı yıllardan sonra nüfusun artmasına paralel olarak Polis Teşkilatı'nın personel ihtiyacı da artmaya başladı. Bu nedenle 657 Sayılı Devlet Memurları Kanununun 216. Maddesinin 1. Fıkrasında yer alan *"kurumlar kendi eğitim ihtiyacını karşılamak üzere eğitim merkezleri açabilirler"* hükmüne dayanarak günümüze kadar değişik illerde polis okulu açılmıştır. 1966 yılında İstanbul Polis Okulu ve İzmir Polis Okulu, 1971 yılında İstanbul'da Kemalettin Eröge ve Ankara'da da Yusuf Kahraman polis okulları açılmıştır. Daha sonra çeşitli illerde açılanlar, polis okulları zincirine dahil olmuştur⁴³.

Polis okullarına 1990 yılından sonra askerliğini yapmamış, lise mezunu 18 yaşını doldurmuş adaylar arasından alınmaya başlamıştır. Fakat bu dönem mezunları gerek çalıştığı birimlerde istenen verimin alınamaması gerekse askerlik görevi için teşkilattan uzun süre ayrılmaları teşkilat ve personel açısından sorun olmaya başladığından bu uygulama bugün kaldırılmıştır.

⁴¹ "Polis Okulu Tarihçesi", Polis Okulu Broşürü, aynı eser, s.42.

⁴² Cumhuriyetin 50. Yılında İçişleri Bakanlığı, II. Kitap, Ankara, Gürsoy Matbaacılık, 1973, s.74.

⁴³ Cumhuriyetin 50. Yılında İçişleri Bakanlığı, aynı eser, s. 75, 76.

Bugün polis okullarına askerliğini yapmış, lise mezunu adaylar arasından öğrenci alınmaktadır. Polis okullarında dokuz ay kurs gören adaylar, Emniyet Teşkilatı'nın çeşitli birimlerine polis memuru olarak atanmaktadırlar. Ayrıca teşkilatın amir ihtiyacını karşılamak amacıyla polis memurlarından üniversite mezunu olanlar sınava tabi tutulup, başarılı olanlar polis eğitim merkezlerinde 9 ay kurs gördükten sonra birimlerine komiser yardımcısı olarak atanmaktadırlar.

2.2- Polis Enstitüsü'nün açılması

1931 yılında polis okulları kapatılınca teşkilatta polis memuru ve amir ihtiyacı artmaya başladı. İstanbul Polis Okulu'nda zaten yetersizdi. Bu nedenle bilgili çağdaş zihniyetli polis amir ve memuru yetiştirilmek arzulanmaktaydı. Ulu önder Atatürk'ün uyarıları üzerine İçişleri Bakanı Şükrü Kaya ve Umum İşleri Emniyet Müdürü Şükrü Sökmensüer polis teşkilatının yeniden modernize edilip günün şartlarına uygun polisler yetiştirmek için faaliyetlere başladılar⁴⁴. Bu amaçla Lozan Polis Enstitüsü ve Viyana Polis Teşkilatı incelenmiştir.

25 Mayıs 1933 tarihinde *"Ankara'da Yapılacak Polis Mektebi Hakkındaki Kanun'la"* polis okulunun yapılması ve inşası için 1933, 1934, 1935 yılı bütçelerinden 200.000 TL harcanması kabul edildi. Jandarma ve polisin müşterek ödenekleri ile yapılan Polis Enstitüsü 6 Kasım 1937' de eğitim ve öğretime açıldı⁴⁵. Polis Enstitüsü idaresi, eğitim ve öğretim şeklinin belirlenmesi amacıyla 4 Haziran 1932 ve 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu'nun 18. Maddesine dayanarak *"Ankara Polis Enstitüsü ile Polis Okulları Tüzüğü'nü"* hazırlamıştır. Okulların kuruluş amacı polis teşkilatına girecek olanlara mesleki bilgiler vermek ve amir yetiştirmektir.⁴⁶

⁴⁴Halim Alyot, aynı eser, s. 815.

⁴⁵Hikmet Tongur, aynı eser, s.346.

⁴⁶"3201 Sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu", *Zabıta ile İlgili Mevzuat*, Beta Yay., İstanbul, 1995, s.51.

Enstitü kuruluşunda üç kısma ayrılmıştır. İlk öğretim, orta öğretim ve yüksek öğretimdir. İlk öğretim kısmı polis memuru, orta öğretim kısmı komiser yüksek öğretim kısmı da emniyet amiri yetiştirilmesine yöneliktir⁴⁷.

Polis Enstitüsü'nde ayrıca hizmet içi kurslarda verilmekteydi⁴⁸. İlk yıllarda yüksek ihtisas kursu, orta ihtisas kursu (236 kişi), dedektif kursu (73 kişi), sivil ihtisas kursu (285 kişi), meslek yetiştirme ihtisas kursu (19 kişi), turizm memurlarını yetiştirme ihtisas kursu (18 kişi), teknik büro memurlarını yetiştirme ihtisas kursu (12 kişi), gaz silah vasıtalarını kullanma ihtisas kursu (114 kişi), tabanca tamir ustası yetiştirme ihtisas kursu (4 kişi), trafik şoförlüğü ihtisas kursu (20 kişi), trafik kursu (278 kişi), telsiz radyo kursu (18 kişi), telsiz operatör kursları (47 Kişi) açılmıştır.

Polis Enstitüsünde eğitim süresi 1941 yılından itibaren bir yıldan iki yıla çıkarılmıştır. 3201 Sayılı Kanuna göre polis koleji ve lise mezunlarına yönelik iki yıllık meslek içi yüksek okul olan Polis Enstitüsü, Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Daire Başkanlığı'nın 27.04.1961 tarih ve 88 Sayılı kararı ile lise üzerinde eğitim veren bir yüksek okul haline getirilmiştir⁴⁹.

1962 yılında Polis Enstitüsü öğretim üyeleri temsilcilerinden oluşan bir komisyon müfredat programlarını, ders saatlerini ve imtihan usullerini kapsayan yeni bir yönetmelik hazırladı. Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Dairesi tarafından incelenen yönetmelik kabul edilerek 25.06.1962 tarih ve 175 sayılı Kanun ile Enstitü üç yıllık yüksek okul niteliği kazanmıştır.⁵⁰

Her geçen gün değişen ve gelişen şartlar, polisin de kendisini mesleki yönden uzman ve vasıflı olmasını ayrıca silah araç gereç bakımından da geliştirmesini gerektiriyordu. Emniyet Teşkilatına amir yetiştiren, geleceğin bilgili ve çağdaş idarecilerinin eğitimini veren Polis

⁴⁷Halim Alyot, aynı eser, s. 816, 817. ; Hikmet Tongur, aynı eser, s.347.

⁴⁸“Öğretim ve Eğitimde Gelişmeler “, Kuruluşundan Bugüne Polis Akademisi, Ankara, 1988, s.25.

⁴⁹“Öğretim ve Eğitimde Gelişmeler “, Kuruluşundan Bugüne Polis Akademisi, aynı eser, s.27.

⁵⁰Kuruluşundan Bugüne Polis Akademisi, aynı eser, s.28

Enstitüsü'nün üç yıl eğitim süreli müfredatı yetersiz kaldı. Bu nedenle Milli Eğitim Bakanlığı müşavirlerinden Rıza Kardeş' in katılımı ve İçişleri Bakanı'nın onayı ile yeni komisyon oluşturuldu. Komisyonun çalışmaları sonucunda 10.10.1980 tarih ve 139 sayılı Milli Eğitim bakanlığı Talim ve Terbiye Daire Başkanlığı'nın kararı ile Polis Enstitüsü'nün Eğitim süresi 4 yıla çıkarıldı⁵¹.

Anayasamızın 132. ve Yüksek Öğrenim Kanunu'nun 2. Maddeleri gereğince Emniyet Teşkilatına orta ve üst kademe amir yetiştiren Polis Enstitüsü yeni bir statüye kavuşturulmak üzere 06.12.1984 yılında yayınlanan 3087 Sayılı Polis Yüksek Öğrenim Kanunu ile Polis Akademisine dönüştürülmüştür.⁵²

Polis Akademisi'ne bugün Polis Koleji mezunları ile öğrenci seçme sınavından (Ö.S.S.) belli bir taban puan alan lise mezunları dört yıllık bir eğitime tabi tutulmak üzere alınırlar. Üniversite mezunları ise Polis Akademisi'nde özel sınıf adı altında bir yıl eğitim görmektedirler. Polis Akademisi mezunları komiser muavini olarak mezun olup, Emniyet Teşkilatı'nın çeşitli birimlerine atanmaktadırlar.

Polis Akademisi'nde eğitim Ankara'da Anıttepe ve Gölbaşı tesisleri olmak üzere iki ayrı yerde devam etmektedir. Polis Akademisi Başkanı doğrudan Emniyet Genel Müdürüne bağlıdır.

2.3- Polis Koleji'nin açılması

1931 yılında polis okulları kapatılmıştır. Teşkilatta personel sıkıntısı iyice artınca 1937'de Polis Enstitüsü özellikle teşkilatta amir ihtiyacını karşılamak amacıyla açılmıştır. Polis Koleji'de bu dönemde teşkilata lise mezunu polisler temin etmek amacıyla açılmıştır. Çünkü orta okul ve lise mezunları polislik mesleğini tercih etmiyorlardı. Bu nedenle 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu'nun bazı Maddelerini değiştiren 15 Haziran 1938

⁵¹Kuruluşundan Bugüne Polis Akademisi, aynı eser, s.30.

⁵²T.C. Anayasası, Seçkin Yay., Ankara, 1994. s.93.

tarik ve 3452 Sayılı Kanunun 3. Maddesi ve Esas Kanunun 19. Maddesi göre öğrencilere lise eğitiminin yanında disiplin, mesleki ve yabancı dil eğitiminin verilmesi amaçlanarak meslek cazip hale getirilmiştir.⁵³

Polis kolejine ortaokulu başarı ile bitiren fiziki olarak kusuru olmayan, sağlıklı, iyi huylu, karakterli, ailesinin adli sicil kaydı bulunmayan, mazisi temiz adaylar arasından seçilmekteydi. Polis Kolejine girecek olan adayların sınavları Emniyet Genel Müdürlüğü'nce hazırlanan yönetmeliğe göre yapılmaktaydı. Polis Koleji'nden mezun olanlar polis memurluğuna tayin olurlardı. On beş yıl fiili hizmet etmedikçe istifa edemezlerdi. On beş yıldan önce istifa edenler hiç bir hak talep edemezler ve kendilerine yapılan masraflar  detilirdi.

Bugün Polis Kolejinde Milli Eğitim Bakanlığı'nca belirlenen yabancı dil ağırlıklı fen ve edebiyat kolu müfredat proğramı ile sınıf geçme esas ve usulleri uygulanmaktadır. Polis Kolejine ortaokulu başarı ile bitirmiş on altı yaşından gün almamış erkek adaylar arasından   renci alınmaktadır.

Polis Kolejinin ilk yılı hazırlık sınıfı olup, yabancı dil ağırlıklı eğitim ve   retim yapılmaktadır. Hazırlık sınıfı sonunda yapılan final sınavından iyi not alan öğrenciler daha sonra üç yıllık lise eğitimine tabi tutulmaktadırlar.

Polis Kolejini bitiren öğrenciler bugün sınavla Polis Akademisi'ne alınmaktadır. Başarısız olanlar mesleki eğitime tabi tutulmak için polis okullarına sınavsız olarak alınırlar. Ayrıca  niversite giriş sınavlarını ( SS ve  YS) kazanan Polis Koleji   rencileri, F.Y.O.   rencisi olarak, eğitim ve öğrenimlerine devam edebilmektedirler. Mezuniyet sonunda Komiser yardımcısı rütbesiyle atamaları yapılmaktadır.

1985 yılında İstanbul, İzmir, Afyon' da üç polis koleji daha açılmıştır. Afyon Polis Koleji 1988 yılında kapatılarak,   rencileri Adana ve Kayseri'de açılan polis kolejlerine gönderilmiştir. 1991 yılında Adana ve Kayseri 1993 yılında da İstanbul polis kolejleri kapatılmıştır. Bugün sadece Ankara'da bulunan polis koleji eğitim ve   retimine devam etmektedir.

⁵³Halim Alyot, aynı eser, s. 827.

2.4- İl polis okullarının açılması

3201 Sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu'nun 19. Maddesinin 1. Fıkrasına göre *"ihtiyaç duyulan illerde polis yetiştirmek üzere İl Polis Okulları açılır"* ibaresi vardır.⁵⁴ İl polis okullarının eğitim ve öğretim usulleri, 17 Mart 1945 tarihli *Ankara Polis Enstitüsü ile Polis Okulları Tüzüğü'nde* belirtilmiştir. Bu okullar Emniyet Genel Müdürlüğüne bağlı olup, okul müdürleri sicil bakımından enstitü müdürüne bağlanmışlardı. Polis Okullarına meslek eğitimi görmemiş polis adayları ile polis stajyerleri alınmaktaydı. İl polis okulları öğretim süresi bir yıl olup, enstitünün ilk öğretim derecesindedirler.

2.5- İl polis kurslarının açılması

28 Ağustos 1939 tarihli il polis okulları talimatının 1.maddesinde belirtildiği üzere polis enstitüsü ilk kısmının ve polis okullarının yetişmediği, polis eğitim ve öğretim boşluklarını en kısa zamanda doldurmak ve polis okulu derecesinde tahsil göstermek amacıyla il polis okulları açılır. Bu dönemde Ankara, Bursa, Diyarbakır, Edirne, Elazığ, Tunceli, Gaziantep, Hatay, İstanbul, İzmir, Seyhan, Trabzon ve Zonguldak'ta il polis kursları açılmıştır.⁵⁵

23 Eylül 1943 ve 1 Kasım 1943 tarihlerinde İstanbul ve Ankara' da birer belediye kolluğu kursu da açılmıştır.

Polis kurslarında altı aylık dönemde, polis okullarında verilen dersleri ve eğitimleri verilmesi hedeflenmekteydi. Polis Kursları Talimatı 1943 yılına kadar yürürlükte kalmıştır.

⁵⁴"*Emniyet Teşkilatı Kanunu*", *Zabıta ile İlgili Mevzuat*, İstanbul, Beta yayınları, 1995, s.51.

⁵⁵Halim Alyot, aynı eser, s.825.

D- POLİS TEŞKİLATININ MERKEZ VE TAŞRADA TEŞKİLATLANMASI

1- Cumhuriyetin İlk Yıllarında Polis Teşkilatı

29 Ekim 1923'te yeni Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla birlikte Emniyet Teşkilatı bünyesinde bazı değişikliklere girildi. İstanbul'daki Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti kaldırıldı. İstanbul Umum Müdüriyeti' de İstanbul Polis Müdüriyetine dönüştürülünce ülkede uzun yıllar süren çift başlı polis teşkilatları dönemi de sona erdi.

Milli Hükümetin kurmuş olduğu Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti, 1920'den itibaren Milli Mücadele süresince teşkilatlanmaya başladı. İlk Umum Müdürü Erzurum Milletvekili Durak Bey' dir. Daha sonra A. Naci Bey, 1921'de Esat, Nihat, ve Murat Beyler, 1923 yılında Halit Bey Emniyet-i Umum Müdüriyeti görevlerinde bulunmuşlardır⁵⁶. Fakat Milli Mücadele'den dolayı teşkilat çok zayıftı. Taşrada da teşkilatlı değildi.

Cumhuriyetin ilanı ile polis teşkilatının da yenilenmesi modernize edilmesi ve taşrada yapılanması yoluna gidilmiştir. İlk yıllarda Avusturya'dan Frederik Roman ve Edmound Haydenfeld adında iki polis uzmanı getirtilmiştir⁵⁷.

1922 yılına kadar işgal altında kalan İstanbul, İzmir, Edirne, Bursa, Balıkesir, ve Manisa illerinde teşkilat kadroları boş bulunmaktaydı. 1923 yılında Ankara, Antalya, Adana, Samsun, Trabzon, Konya, Kastamonu, Sivas, Erzurum, Kars, Eskişehir, Elazığ, Zonguldak, ve İzmit illerine 25-30 lira maaşlı birer polis müdürü tayin edilmiştir. Diyarbakır, Bitlis, Amasya, Tokat, Bolu, Afyonkarahisar, Malatya, Yozgat, Sinop, Menteşe, Urfa, Kayseri, Gaziantep, Ertuğrul illerinde polis teşkilatının başında birer serkomiser , Rize, Kütahya, Ordu, Gümüşhane, Niğde. Aydın, Isparta,

⁵⁶“*Kurtuluş Savaşı Dönemi*”, 150. Kuruluş Yıldönümünde Türk Polisi, aynı eser, s.31

⁵⁷Derviş Akçabol, “*Bugünkü Türk Polisinin Mahiyet ve Vasıfları*”, Polis Dergisi, Ankara, Emniyet İşleri Umum Müdürlüğü Yay., 1939, Sayı:6/317, s.19.

Silifke, Maraş, Mardin, Kırşehir, Çorum, Denizli, Çankırı, Ardahan, Artvin illerine birer ikinci komiser tayin edilmiştir. Aksaray, Burdur, Beyazıt, Saarat, Genç, Bingöl, Muş, Van illerine de komiser muavinleri tayin edilmiştir. 1930 yılına kadar merkez teşkilatının personeli artmış ve yeni şubeler oluşturulmuştur. Levazım, Kısım-ı fenni, Ekalliyet şubesi, Parmak izi büroları oluşturulmuştur. Polis Mecmua Müdürlüğü de İstatistik ve Neşriyat Müdürlüğü'ne dönüştürülmüştür.

1930 yılı haziran ayında yürürlüğe giren ve 14 Mayıs 1930 tarih ve 1624 Sayılı *Dahiliye Vekaleti Merkez Teşkilatı ve Vazifeleri Hakkında Kanun'a* göre Emniyet-i Umumiye Müdürlüğü, Emniyet İşleri Umum Müdürlüğü'ne dönüştürülmüştür. Buna göre Emniyet İşleri Umum Müdürlüğü Merkez Teşkilat ve vazifeleri şöyle gösterilmiştir⁵⁸.

Birinci Şube: Memleketin her tarafında emniyet ve asayişe ait hizmetleri,

İkinci Şube: İdari beledi ve adli zabıta işlerini,

Üçüncü Şube: Polis amir ve memurlarının zati işler, polis okulu talim ve terbiye ve umumî zabıta teşkilat ve tevziatı, hesap ve levazım işlerini,

Dördüncü Şube: Yabancılar Şubesidir. Yabancılar ait hizmetleri,

Beşinci Şube: Zabıtaya ait teknik işlerle istatistik ve neşriyat işlerini yürütmekle sorumlu tutulmuştur.

Evrak Bürosu: Umum Müdürlüğü'ne ait gelen ve giden evrakları ilgili şubelere havale edilmesi ve iş sahiplerinin müracaatlarını kabul ve işleri ait olduğu şubelerden tahkik ve neticelerini bildirmek görevi verilmiştir.

1932 yılında illerin bir çoğunda emniyet müdürü bulunmamaktaydı. 2049 Sayılı Emniyet Teşkilat Kanunu'nun yayınlanması ile bütün illere emniyet müdürleri ve polis memurları tayin edilerek kadrolar tamamlanmaya çalışılmıştır. En küçük illerde en az 10 polis memuru bulundurulmaya çalışılmış ve adli, idari, siyasi kısımlar oluşturulmuştur. Yeteri kadar da emniyet amiri ve memur tayinleri yapılmıştır.

⁵⁸Halim Alyot, aynı eser, s.610.

Polis Teşkilatı ancak 1930 yılından sonra büyük bir hızla il ve ilçelerde teşkilatlanmaya başlamıştır. Bu yıllarda başta İçişleri Bakanı Şükrü Kaya Emniyet Teşkilatına sahip çıkmış ve sorunlarını azimle göğüslemiştir. Ulu Önder Atatürk'ün direktifleri ile Şükrü Kaya' nın bakanlığı döneminde hazırlanan ve yayınlanan 1934 tarih ve 2559 sayılı *Polis Vazife ve Selahiyet Kanunu* ile 1937 tarih ve 3021 sayılı *Emniyet Teşkilatı Kanunu* günümüzde hala yürürlükte bulunmaktadır.

İçişleri Bakanı Şükrü Kaya ve Emniyet-i Umum Müdürü Şükrü Sökmensüer döneminde teşkilat modern ve teknik cihazlar ile donatılmış, ilk defa parmak izi büroları kurulmuş, Avrupa ülkelerine eğitim ve kurs için personel gönderilmiştir.

İçişleri ve Umum Müdüriyetinin, ülkede emniyet ve asayişin temini ve gerekli tedbirlerin alınması için il emniyet müdürlüklerine göndermiş oldukları tamim ve genelgeler bu dönemde göze çarpmaktadır.

Bu genelgelerin birçoğunun içeriği, işledikleri suçlardan dolayı T.C. vatandaşlığından ihraç edilenlerin ve fuhuş yapanların, randevucuların, uyuşturucu kullanan ve ticaretini yapanların, hudut dışına çıkartılanların isimlerinden ve fotoğrafları ve işledikleri suçlardan oluşmaktadır⁵⁹.

Bu tamimler, emniyet teşkilatındaki yeni gelişmeler, teşkilatı ilgilendiren kanunlar, kanun değişiklikleri, teşkilatta yapılan atamalar, memur maaş artışları ve dereceleri, uluslararası aranan şahıslar, ülke çapında yapılan ateşli silah müsabakalarında dereceye girenler polis dergisinde yayınlanmaktaydı. Polis Dergisi 1928'e kadar Osmanlıca, harf devriminden sonra Türkçe yayınlanmaya başlamıştır.

⁵⁹Polis Mecmuası, Emniyet işleri Umum Müdürlüğü Yay., Sayı:253, 1931 s.646, 647,

2- Mustafa Kemal Atatürk, İsmet İnönü ve Şükrü Kaya'nın Cumhuriyet Polisi Hakkında Sözleri

Mustafa Kemal Atatürk Cumhuriyet polisine büyük önem vermektedir. Atatürk'ün ölümüne kadar devlet idarecilerini yönlendirmesiyle, Polis Teşkilatında tesis edilen yeni eğitim kurumları, yapılan yasal düzenlemeler, merkez ve taşradaki yapılanmalar konusundaki büyük atılım ve hamleler gözden kaçmamaktadır. Bütün bu faaliyetler karşısında Cumhuriyet polisinin fedakarca çalışmaları özellikle Atatürk tarafından gözdürülmektedir. Mustafa Kemal Atatürk Cumhuriyetin kuruluşunun onuncu yıldönümünde polisle ilgili takdirleri şöyleydi.

Geçen sene, memleketin dahili hayatı, huzur ve asayiş içinde geçmiştir. Cumhuriyetin dahili siyaseti, vatandaşın yaşayışını hiçbir nüfuz ve tasallutun tesirinde bırakmaksızın temin etmiştir. Bu siyaset; dikkatle takdir olunmaktadır. Bu hususta Cumhuriyet Jandarma ve Zabıtasının hizmet ve fedakarlığı yüksek takdirinize layıktır. Bunu memnuniyetle ifade ederim.⁶⁰

Yine Atatürk Asker kadar disiplinli, anne kadar şefkatli, ve hukukçu kadar bilgili olarak tarif ettiği polisin, Cumhuriyetin kuruluşunun onuncu yıl kutlamalarında disiplinli ve beyaz sırmalı üniformaları ile gösterileri üzerine duygularını şöyle belirtmiştir.

...dün sizin hali tavrınızda mertlik ve erkeklik, yürüyüşünüzde intizam ve ciddiyet, size olan haklı itimadı kuvvetlendirdi ve herkesi memnun etti. Çünkü herkes biliyor ki ve bilmelidir ki; polis ve jandarma kuvvetleri vatandaşlara huzur ve sükun temin eden, Cumhuriyetin kanunlarına ve medeniyet düşmanlarına karşı kullandığı bir kalkandır. Binaenaleyh, Cumhuriyet kanunlarına, memleketin huzur ve asayişine karşı gelebilecek ve vatandaşların hürriyetine tecavüz edebilecek her şerrin kafası behemehal bu kalkana çarpmalı ve parçalanmalıdır.⁶¹

⁶⁰ "Reisicumhur Gazi Mustafa Kemal Hazretlerinin Türkiye Büyük Millet Meclisinde Zabıtamız Hakkındaki Yüksek Takdirleri", Polis Mecmuası, Ankara, Emniyet-i Umumiye Yay., Yıl:20, Sayı:286, 1933, s.1609.

⁶¹ Osman Sulhi Aksu, "Kuruluşunun 147. yılında Polis", Polis Emeklileri Dergisi, İstanbul, Kurtiş Matbaacılık, Sayı:479, 1992, s.46, 47.

Cumhuriyetin on üçüncü kuruluş yıldönümünde törenlere katılan polis amir ve memurlarının geçit töreninde ve asayişin sağlanmasındaki gayretlerinden dolayı İçişleri Bakanı Şükrü Kaya'nın vermiş olduğu ziyafete katılan Başbakan İsmet İnönü şükran ve minnettarlık duygularını şöyle ifade etmiştir.

Hoş geldiniz arkadaşlar,

Türk polisini sevgi ve takdirle selamlarım. Geçit resminde ve inzibat işlerinde bize ve misafirimize iyi şeyler gösterdiniz. Muvaffakiyetli geçidinizi ve çalışmalarınızı yabancı dostlarımız da takdirle karşıladı. Türk polisini hergün daha ziyade tekamüle doğru gittiğini memnuniyetle görmekteyiz. Polis kuvvetlerimizi maddi ve manevi sahalarda daha ziyade kuvvetlendirmeye ve daha iyi bir halde bulundurmaya çalışıyoruz. Cumhuriyet zabıtasına emniyet ve itimadımız tamdır. Teşkilatımızı elimizden geldiği kadar koruyacağız ve daha iyi bakacağız. Çok iyi bir mesleğiniz var. Bunu sevebilir ve severek çalışabilirsiniz ve biliyorum ki Türk polisi severek ve isteyerek çalışmaktadır. Türk polisinin şöhreti daima iyidir ve daima iyi gidecektir. İyi bir polise malik olmak medeni bir memleketin hem kuvveti hemde iftihar vesilesidir. Sizi cidden sevdiğimizize itimat ediniz, arkadaşlar...⁶²

Cumhuriyetin kuruluşunun onuncu yıldönümünde İçişleri bakanı Şükrü Kaya sıkıntılı ve zor şartlar altında görev yapan polis ve jandarma kuvvetlerini vazife fedakarlıklarını şöyle anlatmaktadır.

Jandarma ve polis kuvvetleri her an vatanın ve Cumhuriyetin istediği daimi sadakatın sesi çıkmayan ve öğünmeyen feragatin timsali olan bir kanun ordusudur. Bu ordu vatandaşın her sıkıntı ve tehlikeli zamanlarında yardımına yetiştiğinden emin olduğu bir imdat kuvveti haline girmek yolundadır. Vatandaşların haklarına, hürriyetlerine memleketin huzuruna ve asayişine karşı yapılan ve yapılacak her tecavüz karşısında kanunun çelik kalkanı olan bu inzibat kuvvetlerini bulur. Bu kuvvet bahsettiğim asayiş maddeten temin ettiği gibi vatandaşların kalbinde bütün huzurun asıl membaı olan emniyeti de tesis etmiştir. Kudretli ve fedakar kumanda ellerinde

⁶²“Başvekil İsmet İnönü'nün Cumhuriyet Polisi Hakkında Takdîrkâr Sözleri”, *Polis Dergisi*, Ankara, Emniyet İşleri Umum Müdürlüğü Yay., Sayı:308, 1937, s.3842, 3843.

bulunan bu kuvvet vatandaşlarımızın muhabbet ve itimadına cidden layıktır. Bilhassa bu huzur ve asayiş müdafaa için dağ başlarında, uzun ve ıssız yollarda karanlık sokaklarda sinsî ve hain tuzaklar arasında zaman zaman genç ve temiz kanlarını döken bu vatan çocuklarının azîz hatırası elemle fakat hürmetle anılmalıdır.⁶³

3- 1937 Yılında Merkez Teşkilatı⁶⁴

1937 Yılında 3201 sayılı Emniyet Teşkilat Kanununun yürürlüğe girmesi ile birlikte Emniyet Genel Müdürlüğü Merkez Teşkilatı aşağıda belirtilen şekilde yeniden düzenlenmiştir.

Genel Müdür,
Genel Müdür Yardımcıları(2),
Teftiş Heyeti Reisliği,
Hukuk İşleri Müdürlüğü,
Önemli İşler Müdürlüğü(3 Büro),
Tercüme Bürosu,
Birinci Daire Reisliği, Ona bağlı 1, 2, 3. Şube Müdürlükleri,
İkinci Daire Reisliği, Ona bağlı 4. ve 5. Şube Müdürlükleri,
Üçüncü Daire Reisliği, Ona bağlı 5. ve 7. Şube Müdürlükleri,
Dördüncü Daire Reisliği, Ona bağlı 8. ve 9. Şube Müdürlükleri ve
Laboratuvar,
Arşiv Müdürlüğü.

4- 1974 Yılı Merkez Teşkilatı Kuruluş Şeması

2559 Sayılı Polis Vazife ve Selahiyetleri Kanunu ve 3201 Sayılı Emniyet Teşkilat Kanunu'nun yayınlanmasından sonra, polis teşkilatında günün gelişen şartlarına göre personel açısından gelişmiş ve illerde

⁶³ "Dahiliye Vekili Şükrü Kaya Beyefendinin Zabıtamız Hakkındaki Takdirleri", **Polis Mecmuası**, Ankara, Emneyt-i Umumiye Müdüriyeti Yay., Yıl:20, Sayı:286, 1933, s.1615.

teşkilatlanma hızlanmıştır. Bu kanunların bazı maddeleri yürürlükten kaldırılmış ve ek maddeler ilave edilmiştir. Başta merkez teşkilatı, il ve ilçelerde ise şehirlerin büyüklüğü, emniyet ve asayişin önemi açısından yeni birimler oluşturulmuştur. 1974 yılına gelindiğinde, 1937'deki şube müdürlükleri daire başkanlığına dönüştürülmüştür. Göze çarpan en büyük gelişmeler, eğitim açısından polis okullarının açılması (Eğitim Daire Başkanlığı'na bağlı), İstihbarat Daire Başkanlığı, asayiş hizmetleri açısından Güvenlik Daire Başkanlığı, Önleyici Hizmetler Daire Başkanlığı, Asayiş Daire Başkanlığı'nın kurulmasıdır.

1974 Yılına gelindiğinde merkez teşkilatı şöyle idi;⁶⁵

Genel Müdür,

Sevk ve İdare Kurulu (Genel Müdür Yardımcılarından oluşmaktadır.),

Teftiş Kurulu Başkanlığı,

Uzmanlar Kurulu Başkanlığı,

Tanıtma ve Protokol Dairesi Başkanlıkları,

Sivil Savunma Uzmanlığı,

Cumhurbaşkanlığı Koruma Şube Müdürlüğü,

Başbakanlık Koruma Şube Müdürlüğü,

İnşaat Daire Başkanlığı,

Özel Kalem,

Polis Okulları,

Polis Enstitüsü ve Koleji,

Polis Eğitim Merkezi, Genel Müdüre doğrudan Bağlı Makamlardır.

Genel Müdür Yardımcıları (6 Kişidir.) Bunlara aşağıdaki Daire Başkanlıkları bağlıdır.

İstihbarat Daire Başkanlığı,

Güvenlik Daire Başkanlığı,

Yabancılar, İltica, Göçmen, Vatandaşlık, Pasaport Daire Başkanlığı,

⁶⁴Hikmet Tongur, aynı eser, s.325.; Halim Alyot; aynı eser, s. 679.

⁶⁵"1974 Yılı Kuruluş Şeması", 150. Kuruluş Yıldönümünde Türk Polisi, aynı eser, s.39.

Önleyici Hizmetler Daire Başkanlığı,
 Asayiş Hizmetleri Daire Başkanlığı,
 Personel Daire Başkanlığı,
 Eğitim Daire Başkanlığı,
 Sağlık ve Başhekimlik Daire Başkanlığı,
 Bütçe ve Mali İşler Daire Başkanlığı,
 Trafik Uygulama Daire Başkanlığı,
 Trafik İçhizmetler Daire Başkanlığı,
 Teknik Daire Başkanlığı,
 Destek Hizmetleri Daire Başkanlığı,
 Arşiv ve Dökümanlar Daire Başkanlığı.

5- 1981 Yılı Merkez Teşkilatı Kuruluş Şeması

1981 yılında Merkez Teşkilatı'nda Daire Başkanlıkları 20' ye ulaşmıştır. 1980 dönemi teşkilat açısından planlı ve programlı gelişme ve değişme dönemi olarak adlandırılmaktadır. APK-AKKM, Kaçakçılık, İstihbarat ve Harekat, Kriminal Polis Laboratuvarları, Kontrolörlük, Tedarik, İkmal ve Bakım, Bilgi İşlem, Dışilişkiler gibi kurul ve daire başkanlıkları kurulmuştur.

1981 Yılında Emniyet Genel Müdürlüğü Merkez Teşkilatı aşağıdaki gibi teşkilatlanmıştır.⁶⁶

Genel Müdür,

Genel Müdür Başyardımcısı (2 Kişi) ve bunlara bağlı 7 Genel Müdür Yardımcısı ,

Genel Müdür Yardımcılarına aşağıdaki Daire Başkanlıkları bağlıdır.

Güvenlik Daire Başkanlığı,

Yabancılar, Hudut ve İltica Daire Başkanlığı,

AKKM Daire Başkanlığı,

Asayiş Daire Başkanlığı,

⁶⁶“1981 Yılı Kuruluş Şeması”, 150. Kuruluş Yıldönümünde Türk Polisi, aynı eser, s.42,43.

Kaçakçılık İstihbarat Harekat Daire Başkanlığı,
 Kriminal Polis Laboratuvarları Daire Başkanlığı,
 Trafik Uygulama Daire Başkanlığı,
 Trafik Destek Daire Başkanlığı,
 Personel Daire Başkanlığı,
 Sağlık İşleri Daire Başkanlığı,
 Eğitim Daire Başkanlığı,
 Polis Enstitüsü Müdürlüğü,
 Komptrolörlük Daire Başkanlığı,
 Tedarik Daire Başkanlığı,
 İkmal ve Bakım Daire Başkanlığı,
 Bilgi İşlem Merkezi Daire Başkanlığı,
 İnşaat Emlak Daire Başkanlığı,
 Muhabere Elektronik Daire Başkanlığı,
 İdari Hizmetler Daire Başkanlığı,
 Arşiv ve Dökümantasyon Daire Başkanlığı.

6-1993 Yılı Merkez Teşkilatı Kuruluş Şeması

1924'te 3 şube müdürü ile kurulan merkez teşkilatı, 1993 yılında genel müdür yardımcıları 5'e, daire başkanlıkları 26'ya, şube müdürlükleri ise 110'a yükselmiştir.

3201 Sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu ile ülke de emniyet ve asayişinin temin edilmesinde İçişleri Bakanlığı yükümlü tutulmuş ve bu işlerin yürütülmesinden Emniyet Genel Müdürlüğü sorumlu tutulmuştur.

2000'li yılların eşiğinde olduğumuz şu günlerde dünyada ve ülkemizde teknolojik, sosyal, siyasi, ekonomik, sanayi alanındaki gelişmeleri takip etmek oldukça zorlaşmıştır. O nedenle önümüzdeki çağın bilgi çağı, uzay çağı olacağı şüphesizdir. Fakat bu gelişmelerle birlikte hızlı ve dengesiz nüfus artışı, şehirlere olan göçler, düzensiz şehirleşmeler, işsizlik birçok sorun ortaya çıkmaktadır.

Günümüzde soğuk savaş döneminin kapanmasına rağmen hala devletlerin birbirlerini istihbarat, propaganda ve terör örgütleri vasıtasıyla yıpratma çabaları hiç kesintiye uğramadan devam etmekte bu durum ise iç güvenlik kuvvetleri için büyük önem arz etmektedir.

Bu gelişmelere paralel olarak yeni yeni ve değişik suç örgütleri ortaya çıkmaktadır. Ayrıca yurt içinde ve dışında Türkiye Cumhuriyeti'ni yıkmak, vatanı bölmek ve parçalamak, değişik yönetim şeklini ülkede hakim kılmak amacıyla günümüzde yüzlerce örgüt ve şer güçler bulunmaktadır. Bu örgüt ve şer şebekeleri dış güçlerce açık veya gizli şekilde desteklenmektedir. İşte başta Türkiye Cumhuriyeti'ne, halkına, ve vatanına karşı yöneltilmiş bulunan bu güçlerle, örgütlerle, mücadele etmek Polis Teşkilatı'nın görevidir.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti ve bütün demokratik kurumlarının, halkın, demokratik düzen içinde her türlü iç ve dış tehlikelerden uzak tutulması, ülke içinde kanun hakimiyetinin sağlanması, yurtda emniyet ve asayişin temin edilmesi, halkın ırz, can ve malının korunması, suç işlenmeden önce gerekli bütün tedbirlerin alınması, suçun işlenmesine engel olunması ve suç işlendikten sonra sanıkların yakalanması, suç delillerinin toplanması ve adli makamlara çıkarılması olarak nitelediğimiz işler, Polis Teşkilatı'na PVSK ve ETK ile verilen başlıca görevlerdir. Günümüzde Emniyet Teşkilatı'nın görev alanı sadece bu kanunlarla sınırlı olmayıp, bunların yanı sıra hâlâ yürürlükte olan farklı 95 kanun, 5 bakanlar kurulu kararı, 14 tüzük, 120 yönetmelik, 3 yönerge ile tespit edilen vazifeleri de yapmaktadır.

Polis Teşkilatı; emniyet ve asayişin temini, halkın, memleketin her tarafında huzur ve güven içinde yaşayabilmesi, karşılaşılabileceği her türlü tehlikeleri bertaraf edebilmesi için yukarıda belirtilen kanunlar çerçevesinde günün şartlarına göre merkez ve taşrada ihtiyaç duyulan şekilde teşkilatlanmaktadır. 1993 yılında merkez teşkilatı aşağıda belirtilen şekilde yapılanmıştır.⁶⁷

⁶⁷ "1993 Yılı Kuruluş Şeması", 150. Kuruluş Yıldönümünde Türk Polisi, aynı eser, s.49.

Genel Müdür,
Teftiş Kurulu Başkanlığı,
Polis Akademisi Başkanlığı,
APK Daire Başkanlığı,
Emniyet Müdürü APK Uzmanları,
Arşiv ve Dökümantasyon Dairesi Başkanlığı,
İstihbarat Daire Başkanlığı,
Özel Harekat Daire Başkanlığı,
Sivil Savunma Uzmanlığı,
Basın Protokol ve Halkla İlişkiler Şube Müdürlüğü ve Özel Kalem
Müdürlüğü,
Genel Müdür Yardımcıları (5 Kişidir.),
Güvenlik Daire Başkanlığı,
Yabancılar, Hudut İltica Dairesi Başkanlığı,
Terörle Mücadele ve Hareket Daire Başkanlığı,
AKKM Dairesi Başkanlığı,
Koruma Daire Başkanlığı,
Dışilişkiler Daire Başkanlığı,
Kaçakçılık İstihbarat Dairesi Başkanlığı,
Kriminal Polis Laboratuvarları Daire Başkanlığı,
İnterpol Daire Başkanlığı,
Asayiş Daire Başkanlığı,
Trafik Daire Başkanlığı,
Haberleşme Daire Başkanlığı,
Bilgi İşlem Daire Başkanlığı,
Havacılık Daire Başkanlığı,
İdari ve Mali İşler Daire Başkanlığı,
İkmal ve Bakım Daire Başkanlığı,
İnşaat Emlak Daire Başkanlığı,
Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı,
Personel Daire Başkanlığı,

Eğitim Daire Başkanlığı,
Sağlık Daire Başkanlığı.

7- 1993 Yılında Emniyet Genel Müdürlüğü Taşra Teşkilatı⁶⁸

Bu dönemde çeşitli araştırmalar sonucunda yapılan düzenlemelerle taşra kuruluşlarında belli standartlar getirilmiştir. İl Emniyet Müdürlükleri ilin önemine, büyüklüğüne, asayiş durumuna, suç işleme oranına göre kıstaslar yapılarak gruplara ayrılmıştır.

Özel Statülü İller(9 İl),

A Tipi İller(15 İl),

B Tipi İller (24 İl),

C Tipi İller (31 İl) olmak üzere dört gruba ayrılmıştır.

Emniyet Amirlikleri de kendi içinde standartlara kavuşturulmuştur.

Bunlar;

Merkez Tipi (Özel Statülü İller de yapılanmıştır.)

A Tipi Emniyet Amirliği(29 İlçe),

B Tipi Emniyet Amirliği(400 İlçe),

C Tipi İlçe Emniyet Amirliği,

Karakollar da kendi aralarında A Tipi ve B Tipi olmak üzere iki gruba ayrılmıştır.

⁶⁸“1993 Yılı Kuruluş Şeması”, 150. Kuruluş Yıldönümünde Türk Polisi, aynı eser, s.44,45.

E-CUMHURİYETİN İLANINDAN SONRA POLİSLE İLGİLİ YAYINLANAN KANUNLAR

1- 1932 Tarih ve 2049 Sayılı Teşkilat Kanunu Yayınlanıncaya Kadar Tabi Olunan Hükümler

Yeni Türkiye Cumhuriyeti'nin Polis Teşkilatı (Emniyet-i Umum Müdüriyeti) 1932 yılında 2049 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu yayınlanıncaya kadar 1907 ve 1913 yıllarında yayınlanan nizamnamelere tabi olmuştur⁶⁹. Hatta bu nizamnamelerin bazı hükümleri 1934'te yayınlanan "Polis Vazife ve Selahiyet Kanunu" ile 1937 tarihli 3201 Sayılı "Emniyet Teşkilatı Kanunu" yayınlanıncaya kadar yürürlükte kalmıştır. Aynı zamanda yukarıda adı geçen kanunlar da 1907 ve 1913 tarihli nizamnamelere dayanarak hazırlanmıştır.

Özellikle 1913 tarihli nizamname Cumhuriyetin ilanı ile 14 yıl yürürlükte kalmıştır. II. Meşrutiyetin ilanı ile o dönemin ihtiyaçlarını en iyi karşılayabilecek şekilde hazırlanmış olan bir nizamnamedir. Yabancı devletlerin hukuk kaynaklarından, tercüme olmayan nizamname, kendi hukukçularımız tarafından hazırlanmış olması en büyük özelliğidir. Yayınlandığı dönem özelliklerini taşıyan bu nizamname Emniyet Teşkilatı, askeri teşkilat yapılanmasından ve askeri terimlerden tamamen arındırılmıştır. Yine bu nizamname bugün yürürlükte olan PVSK ve ETK'nın temel esaslarının dayandığı nizamname olması açısından ayrı bir öneme sahiptir.

1913 tarihli nizamname iki bölümden oluşmaktaydı. Birinci bölüm; polis teşkilatına giriş, sınavların yapılma usulleri, tayin terfi, müstahdemlerin teşkilata alınmaları, tayin ve terfileri, İstanbul ve il polis müdürlerinin tayinleri, Emniyeti Umumiye Müdüriyetinin tayini ve polis okullarında müstahdem ve memurların idareleri, teşkilatta taltif ve cezalandırma usulleri, suç işleyen memurların tahkikatı, muhakemesi ve cezalandırılması polis

⁶⁹Halim Alyot, aynı eser, s.614, 615.

levazımının temini hakkındadır. İkinci bölüm; polisin her türlü vazifelerini içeren kısımdır. Polislik mesleğine ait kanun ve vazifeler, polis karakolları ve vazifeleri, polisin kıyafet ve vaziyeti, polisin ast ve üstlerine karşı vazifeleri, polis memurlarının memuriyeti, polisin görev esnasında vazifeleri ve selahiyetleri, idari ve belediye hizmetleri, önleyici hizmetler, kimlerin silah taşıyabileceği, umuma ait yerlerin kontrol ve denetimleri (hotel, han, apartman, pansiyon, kiralık daireler, piyango, borsa, meyhane, gazinolar, birahaneler, serseri ve şüpheliler, cemiyetler ve feshedilmeleri, matbaa, matbuat, ve ilan, tiyatro ve eğlence yerleri) önleyici zabıta tedbirleri, sokak ve yollarda huzurun temini ve sağlık zabıtası hakkındadır.

Cumhuriyetin ilanı ile polis teşkilatı da yeni hukuk düzenine göre teşkilatlandırılıp, vazifeleri belirlenme çalışmaları başlamıştır. 1932 yılına kadar 1913 tarihli nizamname bütçe kanunu ile kadro cetvelleri oluşturulmuş ve getirilen yeni değişikliklerle polis teşkilatı idare edilmeye çalışılmıştır.

2- 30.06.1932 Tarih ve 2049 Sayılı Polis Teşkilatı Kanunu'nun Yayınlanması

2049 Sayılı 1932 tarihli Emniyet Teşkilatı Kanunu Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk polis teşkilatı kanunudur. Bu kanun ile 1913 tarihli nizamnamenin kanuna aykırı olan hükümleri kaldırılmıştır. Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti dönemin ihtiyaçlarına göre merkez ve taşra teşkilatı olarak sınıflandırılmıştır. Merkezdeki memurlar altı, taşradaki memurlar ise beş dereceye ayrılmıştır⁷⁰.

Polis Teşkilatı'nın layık olduğu önem verilmiş ve teşkilata verilen görevleri yerine getirebilmesi için yeterli cihaz ve teçhizat ile donatılmaya çalışılmıştır. Polisin özel bir meslek olduğu belirtilmiş ve bu teşkilatta eğitim ve öğretimin polis okullarında yapılması ve yeteri kadar polis okulu açılması gerektiği ilk defa vurgulanmıştır. İllerde polis aminlerine, emniyet müdürü, emniyet memuru adları verilmiştir. Polis önceden olduğu gibi üniformalı ve

⁷⁰Halim Alyot, aynı eser, s.616.

sivil olmak üzere ikiye ayrılmıştı. Üniformalı poliste atlı ve piyade olarak ikiye ayrılmıştır.

İller nüfus, emniyet ve asayiş hizmetlerinin önem ve değerine göre büyük illerde en büyük polis amiri, emniyet müdürü, küçük illerdeki en büyük polis amiri olarak emniyet memuru görevlendirilmiştir.

Bu şekildeki düzenlemelerle amirlerin terfi etme imkanları artmış, taşranın teşkilatlandırılması yönüne gidilmiştir. Daha önceleri illerde emniyet müdürü ve emniyet memuru kadrosu olmadığından tecrübesiz komiser muavini ve polis memurları bulunabiliyordu. Bu tedbirlerle sakıncalı haller ortadan kalkmış oldu.

Cumhuriyet polisi kendisinden yapılması istenen emniyet hizmet ve görevlerinden başka her vilayette siyasi, terörist eylem ve faaliyetleri ile emniyet ve asayışe yönelik her türlü tedbirlerin alınması için istihbarat faaliyetlerinde bulunmaları istenmiştir.

2049 sayılı kanuna göre teşkilata yüksek tahsilli personel temin edilmesi için hukuk, mülkiye, lise, yedi senelik idadi ve ortaokul mezunlarından istekli olanlar, kadrolarda bulunan boşluklar nispetinde alınması esası getirilmiştir.

30 Haziran 1932 tarih ve 2050 Sayılı kanunla altı şube oluşturulmuş ve bir müdür bir müdür muavini, iki şef ve dört memur tayin edilmiştir. Evrak ve tahrirat büroları birleştirilip, bir şef iki memur ve iki katip tayin edilmiştir.

23 Haziran 1932 tarih ve 2531 Sayılı kanunla ülke çapında hudut işlerine bakmak üzere yedinci şube oluşturulmuştur. Aynı kanunla Birinci Şube Müdürlüğü ile Emniyet İşleri Umum Müdür Muavinliği birbirinden ayrılmıştır.

3- 04.07.1934 Tarih ve 2559 Sayılı Polis Vazife ve Selahiyet Kanunu'nun Yayınlanması

Yukarıda da belirtildiği gibi gerek 1913 nizamnamesi gerekse 2049 Sayılı kanunları polisin hem teşkilatlanmasını hem de vazife ve

selahiyetlerini içermekteydi. Cumhuriyet hükümeti bu dönemde polisi iyi bir seviyeye getirmek için gerekli tedbirleri almıştır. Özellikle dünyadaki diğer polis teşkilatları incelenmiş, nasıl o seviyeye geldiği araştırılmış daha sonra ülkenin ve zamanın ihtiyaçlarına uygun olarak Polis Vazife ve Selahiyetleri Kanunu hazırlanmıştır⁷¹.

Bu kanunun içeriği şöyle idi; Polisin umumi vazifeleri, inzibatî (asayiş) vazifeleri, belediye zabıtasının olmadığı yerlerde polisin görev yapması, parmak izi alma yetkisi, film ve senaryoların tetkiki, açılması izne bağlı olan yerler, kapatma yetkisi, zabtetme yetkisi, men yetkisi, umumi yerlerde çalışacaklar ve yaş haddi, yakalama yetkisi, gürültüyü önleme, sorgu selahiyeti, silah kullanma yetkisi, emre itaatsizlik, olağanüstü hallerde nezaret altına alma, sokak ve umuma mahsus yerlerde nizamın temini, gazete ve matbaalarda abone kayıt etmekten men edilecekler, İçişleri bakanının yetkisi, umumi ve hususi kanun hükümleri, hususi zabıta işleri görme ve polis teşkilatı olamayan yerlerde jandarmanın selahiyeti bu kanunda detaylı olarak belirtilmiştir⁷².

4- 12.06.1937 Tarih ve 3201 Sayılı Emniyet Teşkilat Kanunu'nun Yayınlanması

2049 sayılı Teşkilat kanunu 1913 tarihli polis nizamnamesinin eksik yönlerini tamamlar mahiyettedir. Ayrıca ihtiyaç görülen konularda ilâve edilmiştir.

Genç Türkiye Cumhuriyeti her sahada hızlı bir atılım hamlesi gerçekleştiriyordu. Ülkede sanayileşme çabaları çerçevesinde yeni yeni fabrikalar açılmakta, işçi sınıfı çoğalmaktaydı. İktisat alanındaki bu gelişmeler, yeni iş sahalarının açılması ve işçi hareketleri ve faaliyetlerinin

⁷¹“2559 Sayılı Polis Vazife ve Selahiyet Kanunu”, **Polis Mecmuası**, Ankara, Sayı:295, 1934, s.1063.

⁷²“2559 Sayılı Polis Vazife ve Selahiyet Kanunu”, **Zabıta ile İlgili Mevzuat** aynı eser, s.112.

artmasına yol açıyor, polisin de bu oranda kendisini yenilemesi zorunluluğunu doğuruyordu.

Özellikle ulaşım araç ve vasıtalarının gelişmesi, artması, birçok kara ve demir yolları ağlarının kurulması için büyük gayretler sarf edilmekteydi. Savaş sonrası Cumhuriyet ve devrimlerinin lehine veya aleyhine gelişen fikir akımları, ülke çapında yaygınlaşmaktaydı. Bütün bu gelişme ve yeni yeni oluşumlar, polise birçok yeni vazifeler yüklemekteydi. Yine bu dönemde, II. Dünya savaşı öncesi dünyadaki diğer devletlerin kamplaşması ve yeni blokların oluşması, muhtemel bir savaş öncesi ülkede iç huzurun çok iyi olması gerektiğini gözler önüne seriyordu.

2049 Sayılı Teşkilat Kanunu yeni ortaya çıkan bu gelişmeler karşısında emniyet ve asayişin temininde yetersiz kalmaktaydı. Taşrada da boş kadrolar bir türlü tamamlanamamaktaydı. Özellikle İstanbul, İzmir, Ankara gibi büyük şehirlerdeki polis ihtiyacı diğer illerden daha fazlaydı. Bu ortam, polis hizmetlerinin ülke içinde gerektiği biçimde yapılmasını zorlaştırmaktaydı. Bu nedenle yapılan çalışmalar sonucunda 1 Haziran 1937 tarihli 3201 Sayılı Emniyet Teşkilat Kanunu yürürlüğe girdi. Bu kanun iki temel esasa dayanmaktaydı. İlk amaç polisin eğitim seviyesini yükseltip, bilgili, görgülü, becerikli, çağdaş, mesleğinde tecrübeli ve uzman, aydın görüşlü personel sayısını arttırmaktı. Cumhuriyetin ilk yıllarında polis teşkilatına okuma yazma bilenler, ilkokul mezunu olanlar veya başka sahalarda iş bulamayanlar giriyorlardı. Dolayısıyla eğitilmiş insanlar için teşkilatı cazip bir hale getirmek için bu kanunla yeni düzenlemeler getirilmiştir. Personelin maddi olarak refah seviyesi artırılıp, teorik ve uygulamalı eğitimlerden geçirilmeleri hedeflenmiştir.

İkinci amaç polisin bütün ülke genelindeki il ve ilçelerde teşkilatlandırılması isteniyordu. Cumhuriyet hükümeti adli, idari, mali, askeri, tarım alanlarında dev adımlarla reformlar yapmaktaydı. Atılan her yeni adım ve teşebbüsler polise vazifeler yüklemekteydi.

Şehirlere göçlerin başlaması, nüfusun artması, eğlence ve umuma açık yerlerin çoğalması, kara yollarında ve deniz limanlarının canlanması,

hareketlenmesiyle polis arttırılması gerekirken tam tersine polis mevcudu azalıyordu. Bu kanunla muamelat sınıfı oluşturularak, bürolardaki polisler kadrolara kaydırılmış ve personelden daha fazla faydalanma yoluna gidilmişti. Hükümet tarafından 37 madde olarak verilen tasarı mecliste ve bütçe encümeninde müzakerelerden sonra 96 madde olarak yayınlanmıştır. Bu kanununun 1.maddesi ile memleketin emniyet ve asayişinden İçişleri bakanını sorumlu tutulmuştur. Diğer maddelerinde zabıta teşkilatı umumi ve hususi olmak üzere ikiye ayrılmıştır.

Umumi zabıta(Genel kolluk): Polis ve jandarmadır.

Hususi Zabıta(Özel Kolluk):Genel kolluk dışında kalan ve özel kanunlarına göre kurulan, görev ve yetkileri belirlenmiş kolluk teşkilatıdır⁷³.

Bu kanunla ayrıca Polis üniformalı ve üniformasız olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Üniformalı poliste vasıtalı vasıtasız olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Vasıtalı poliste atlı, bisikletli, motorlu canlı ve cansız diğer vasıtalarla teçhiz edilen kısımdır. Bu kanunda merkez ve taşrada makam çeşitleri belirtilmiş ve polis idari, adli ve siyasi olmak üzere üç kısma ayrılmıştır. Ayrıca kanun, teşkilatta meslek dereceleri, mesleğe kabul, enstitü ve polis okullarında tahsil şartları, terfi, tayin, teftiş usulleri, memur iâşe ve maaşları, meslekten çıkma, çıkarılma, intihap encümeni, inzibat komisyon ve inzibati cezalar, memur sicilleri, para mükafatı, giyim-kuşam, teçhizat ve tedavi, müteferrik hükümler ve (geçici) maddelerden oluşmaktadır⁷⁴.

Bu kanunun yürürlüğe girmesi Polis Teşkilatı mensupları tarafından memnuniyetle karşılanmıştır. Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Kanunun günün ihtiyaçlarını karşılayacak bir şekilde hazırlanması için büyük gayretler sarfedilmiştir. Bu kanunun bazı maddeleri kaldırılmıştır. İçişleri Bakanı Şükrü Kaya'nın bu kanununun Büyük Millet Meclisi'nde müzakeresi esnasında milletvekillerine duygusal ve coşkulu bir konuşma yapmıştır .

⁷³Ali Şafak, *Ceza Muhakemeleri Usul Hukuku ve Polis*, Ankara, Adalet Matbaacılık, 1995, s. 98,99.

⁷⁴*Polis Dergisi*, Ankara, Emniyet İşleri Umum Müdürlüğü Yay., Sayı:310, 1937, s.4133.

Arkadaşlar, zabıta teşkilatı, zabıta kuvveti bir memleketin bayrağı gibi, kanunu gibi istiklal alametlerinden bir alamettir... Bir memlekete göz dikildiği ve parçalamaya kara verildiği vakit evvelemirde hatırlanan şey polis kuvvetleridir... Zabıta kuvveti bir memleketin şekli idaresinin de bir ifadesidir...Polisin bugünkü tekniği tamamen ve hakikaten başlı başına bir ilim, bir mesleki mahsus ve bir fen olmuştur. Biz buna bilgi ile yani polisin keyfiyetini artırmakla işe başlamış bulunuyoruz. Yaptığımız şeyin başında Polis Enstitüsü gelir.”⁷⁵

Bir çok polisiye çalışma ve faaliyetleri ile Şükrü Kaya Cumhuriyet polisinin temellerini atmıştır. Bu temeller o kadar sağlamdır ki ETK, PVSK, Polis Enstitüsü Polis Koleji, polis okulları o dönemde atılan adımların büyüklüğünü göstermektedir.

⁷⁵“Yeni Emniyet Teşkilatı Kanunu’nun Büyük Millet Meclisi’nde Müzakeresi Sırasında Dahiliye Vekili Bay Şükrü Kaya’nın İrad Buyurdukları Nutuk” Polis Dergisi, Ankara, Sayı:310, 1937, s.4130

II. BÖLÜM

1980 SONRASI POLİS BASIN İLİŞKİLERİNDE SORUNLAR ve ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

A- DÜNYA VE TÜRK BASIN TARİHİNE KISA BİR BAKIŞ

1- Basının Tarihçesi

Basın tarihi ile ilgilenen tarihçiler, çok eski devirlerde insanlar gazeteye benzer ve çeşitli haberleşme araçlarını kullandıklarını iddia etmektedirler. Gerçekten insanlar yazıyı kullanmaya başladıkları günden bugüne kadar haber ve fikirlerini çeşitli vasıtalarla başkalarına iletmış ve aktarmışlardır. Gazetenin doğuşunda şüphesiz insan oğlunun haber alma gereksinimi ve isteğinin katkısı bulunmaktadır. İnsanlar tarihten günümüze meydana gelen olayları gelişmeleri, haberleri, aynı zamanda fikir ve düşüncelerini başkalarına iletmek, toplumu bilgilendirme ihtiyacını hissetmişlerdir.⁷⁶

Tarihçiler Mısır'da Milattan 1750 yıl önce III. Thomas devrinde resmi bir gazetenin yayınlandığını tesbit etmişlerdir. Çin'de ise on üç asırdan beri iletişim aracı olan gazetenin haberleşme amacıyla kullanıldığı bilinmektedir. Romalılarda kamuya ait binaların duvarlarına yapıştırılan askeri ve siyasi haberleri içeren ilanlar bulunduğunu tarih kitapları yazmaktadır. Romalıların

⁷⁶ Ahmet Hikmet Üneri, *Zabıta ile İlgili Mevzuat*, Ankara, Numune Matbaası, 1953, s.67.

en güçlü dönemlerinde *Acto Publica* adı verilen, bir bakıma resmi gazete yayınlayan bir kurum bulunmaktaydı⁷⁷.

Avrupa' da özellikle matbaanın 1450'li yıllarda icat edilmesiyle gazeteler de periyodik olarak yayınlanmaya başlamıştır. Bazı kaynaklara göre sürekli olmayan ilk gazete Hollanda'da Abraham Verhoeven tarafından "Nieuwe Tizdingen" adıyla yayınlamıştır⁷⁸. Periyodik olarak yayınlanan ilk gazete, 30 Mayıs 1631 yılında Fransız Theophraste Renaudot tarafından *La Gazette* adıyla yayınlanmıştır. 1900 yılına kadar yayınlanan bu gazete ile birlikte gazete tabiri bütün dillere geçerek kullanılmıştır⁷⁹.

XVIII.Yüzyılda gazetecilik tarihine damgasını vuran iki önemli olay vardır. Bu olaylar Amerikan Bağımsızlık Savaşı ve Fransız İhtilali'dir. Bu iki olay ile basının özgür olması anlayışı kabul görmüş ve Amerikan Bağımsızlık Bildirgesi'ne yazılı olarak girmiştir. Amerika Birleşik Devletleri Virginia Bildirgesinde (12.06.1776) ve Fransa İnsan ve Vatandaş Hakları Bildirgesi basın özgürlüğünün en temel hak ve özgürlüklerden olduğu özellikle vurgulanmıştır.⁸⁰ Gazeteciliğin ve haberleşme anlayış ve prensiplerini oluşturan düşünce ve fikir özgürlüklerinin yazılı hale gelmesi gazete ve gazeteciliğe özgü yöntem ve tekniklerin gelişmesine biçimlenmesine çok büyük katkıları olmuştur⁸¹.

1 Temmuz 1836 tarihinde Fransız Emile Girardin 800.000 frank sermaye ile *La Presse* adlı gazetesini yayınlamıştır. Girardin'in amacı gazeteyi ucuza satarak, tirajı yükseltmek ve bu şekilde okuyucuların adedini artırma yoluna giderek, ilan fiyatlarını artırma sistemini bulmuş ve uygulamıştır⁸².

ABD'de 1776 yılında itibaren kolonilerin bağımsızlıklarını ilan ettikleri yıllarda periyodik olarak gazeteler basılmakta ve altı yüze varan aboneleri

⁷⁷ Sulhi Dönmezer, *Basın Hukuku*, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yay., 1968, s.4.

⁷⁸ Oya Tokgöz, *Temel Gazetecilik*, Ankara, İmge Kitabevi Yay., 1994, s.26, 27.

⁷⁹ Ahmet Kahraman, *Cici Basının Sefalet ve Rezaleti*, İstanbul, Tümm zamanlar Yay., 1996, s.31.

⁸⁰ Umur Talu, "Dipsiz Kuyu", *Milliyet*, 19 Kasım 1996

⁸¹ Oya Tokgöz, aynı eser, s.27.

bulunmaktaydı. 1833 yılında *The Sun* gazetesi yayınlandı. Bu gazete işçilere hitap etmekteydi. İlk defa muhabir kullanıyor, polisiye ve mahkeme haberlerini veriyordu. 1835' te *Newyork Herald* yayınlanmaya başlandı. 1860 yılından itibaren ilancılık çağdaş Amerikan gazeteciliğinin en başta gelen gelir kaynağı olmuştu. Böylece Fransa, İngiltere ve Amerika da üç büyük gelir kaynağı olan ilan, satış ve büyük tiraja dayanan gazetecilik anlayışı doğmuştur.

Basın tarihinde şu unutulmaması gereken bir gerçektir ki ; Avrupa da monarşiler ile yönetilen ve güçlü bir merkezi otoritenin baskısı ve denetimi gazeteciliğin gelişmesinde olumsuz katkıları olmuştur. Tam aksine birliği zayıf ve dağınık olan, ticaretin gelişmesi ile gücü artan kentlerde ve küçük ülkelerde gazeteciliğin başlaması daha çabuk ve kolay olmuştur. Avrupada gazeteciler üzerinde denetim XIX. yüzyılda da devam etmiştir. Aynı zamanda XIX. yüzyılda büyük tirajlara ve satışa dayanan gazetecilik anlayışı ortaya çıkmıştır.

2- XIX. Yüzyılda Basın

XIX. yüzyılda İngiltere'de endüstri devriminin başlamasıyla bağlantılı olarak gerçekleşen enformasyon devrimi, gazeteciliğe özgürlüğünü kazandırmış ve bir meslek haline gelmesine neden olmuştur.

Endüstri ve enformasyon devrimleri, insan oğlunun zaman ve yer üzerinde egemen olmasına neden olmuş, anılık, uzaklık ve yakınlık kavramları önem kazanmıştır. Bu kavramlar gazetecilikte haber toplama, yazmaya, dağıtmaya katkıları olmuş ve haber ajanslarının kurulmasına, haber yazmaya ve sayfa düzeni kurallarının gelişmesine neden olmuştur. Endüstri devriminin beraberinde getirmiş olduğu teknolojik gelişmeler gazeteciliğin gelişmesine ve toplumsal ve teknolojik bir kurum olarak yerlerini almasını sağlamıştır.

⁸²Sulhi Dönmezer, aynı eser, s.6.

XIX. yüzyılda gazetecilikte insanın ilgisini çekme ilkesi benimsenmiştir. Haber vermede; olayları, düşünce ve fikirleri aktarmada insanların duygularına hitap etme ön plana çıkmıştır. Gazeteler seçkin insanların okuduğu yayınlar olmaktan çıkmış ve geniş kitlelere hitap etmeye başlamıştır⁸³.

XIX. yüzyılın ortalarından itibaren seçkin gazetecilik anlayışından kitle ve toplum gazeteciliğine geçilmiştir. Gazetecilikte haber alma anlayışının yanında tiraj yapma, promosyonla satış, aynı zamanda kitle ve toplumları etkilemek için insanın ilgisini çekmek, ilginçlik, önemlilik, anlamlılık, sansasyon gibi kavramlar önem kazanmıştır.

Radyo, televizyon, magazin, dergi, mecmua gazeteciliğin ve bütün basılı eserlerinde çerçevesini oluşturan *insan ilgisini çekme* anlayışının XXI. yüzyıl medyasının da çıkış noktasını oluşturacaktır.

3- XX. Yüzyılda Gazetecilik

XX. Yüzyıl medya asrı veya kitle iletişim araçları çağı olarak anılacağı benzemektedir. Çünkü medya günümüzde yasama, yürütme, yargı' nın yanında dördüncü bir güç olarak kabul edilmektedir⁸⁴. XX. Yüzyılın ilk yarısına yazılı basın; gazete, dergi ve kitap egemen olurken ikinci yarısına da sözlü ve elektronik basın; radyo ve televizyon egemen olmuştur.

1970 yılında itibaren bilgisayar medya dünyasında ayrı bir çığır açmıştır. Çünkü bilgisayarın gazetecilikte kullanılmaya başlamasıyla yeni bir gazetecilik anlayışı ortaya çıkmıştır. Kitle iletişim araçlarında reklam ve ilanların da yer almaya başlaması ile çağdaş toplumlarda basının önemi daha çok kabul edilmeye başlamıştır.

⁸³Oya Tokgöz, aynı eser, s.28.

4- Türk Basın Tarihi

Türk basın tarihçileri 1 Kasım 1831 tarihinde *Takvim-i Vekayi* gazetesinin yayınlanmasını, basın tarihinin başlangıcı olarak kabul etmektedirler. *Takvim-i Vekayi*'nin ilk nüshası 500 adet olup, Fransızca, Arapça, Rumca, Ermenice ve Farsça olarak haftada bir yayınlamaktaydı. İstanbul hükümetinin son bulmasına kadar yayınlanan *Takvim-i Vekayi*'nin sayılarının tümü 4608'dir⁸⁵.

Batıda 1630 yılında yayınlanan gazeteden tam 201 yıl sonra Osmanlılarda da ilk gazete yayınlanmıştır. Bu tarihte matbaanın Avrupa'da icadının üzerinden 250 yıl geçmiş bulunmaktaydı.

Oya Tokgöz' ün ifade ettiği gibi, Avrupa da gazeteciliğin gelişmesi nasıl Monarşi ve Totaliter rejimle idare edilen devletlerde engellendi ise Osmanlılarda da gerek rejimden gerekse idarecilerin sert tedbirlerinden dolayı gazeteciliğin ve tekniğinin gelişmesi engellenmiştir. Özellikle II. Abdulhamit'in basına uyguladığı sansür ve aldığı baskıcı tedbirler nedeniyle gazetelerin ve basın kurumlarının artması engellenmiştir.

1840 yılında *Ceride-i Havadis* gazetesi yayına başlamıştır. Sahibi ise William Churchill adında bir İngiliz vatandaşıdır. On günde bir yayınlanmaktaydı. Saraya bağımlı olarak dış haberlere önem vermiş ve çevirilere geniş yer vermiştir⁸⁶.

1860 yılında Agâh Efendi ve Şinasi'nin yardımıyla *Tercüman-ı Ahval* gazetesi yayına girdi. Bu gazetenin en önemli özelliği özel girişimle çıkan ilk gazete olmasıydı.⁸⁷

1862' de *Tasvir-i Efkâr* (Şinasi), 1864'te *Rûzname-i Ceride-i Havadis*, 1870 *İbret* (Namık Kemal), *Basiret* (Ali Bey), 1866 *Muhbir* (Ali Suvai), ve diğer gazeteler yayınlanır. Gazetecilik tarihimizin ilk elli yılında ellinin üzerinde gazetenin çıktığı tesbit edilmiştir. İsmi saydığımız bu gazeteler

⁸⁵ Ahmet Kahraman, aynı eser, s.33

⁸⁶ Ahmet Kahraman, aynı eser, s.34.

⁸⁷ Hasan Refik Ertuğ, "*Türk Gazeteciliğinin Doğuşu*", *Gazetecilik Enstitüsü Dergisi*, İstanbul, Fakülteler Matbaası, Sayı:2, 1961, s.10,11.

Türk gazetecilik tarihinin ve Abdülaziz döneminin en önemli gazetelerindendir. Abdülaziz döneminde çıkan diğer önemli gazeteler şunlardır: Ayine-i Vatan (1866) , Muhip (1867), Utarit (1867), Terakki (1868), Mümeyyiz (1869), Hakayik-ül Vaka-yi (1870), Asır (1870), Devir (1870), Hadika (1869), Hülâsatül Efkâr (1873), Medeniyet (1874), Sadakat (1875), İstikbal (1875), Vakıf (1875), Sabah (1876).

Agâh Efendi ve Şinasi'nin birlikte çıkardığı Tercüman-ı Ahval, 21 Ekim 1860 tarihinde yayın hayatına başlamıştır. İç ve dış haberler ile, resmi haberlere, bildirimlere, tüzüklere, anlaşmalara yer vermiştir⁸⁸. Türk gazeteciliğini bu gazetenin neşriyatı ile başlatanlar vardır. Bu nedenle 1960 yılı gazeteciliğin 100 yıl dönümü kabul edilip, törenler düzenlenmiş ve pullar çıkartılmıştır.⁸⁹

Tasvir-i Efkâr (27 Haziran 1862) Şinasi'nin kendi başına çıkarmış olduğu ilk gazetedir. Şinasi'nin ilk amacı halka haber vermek, kendi yararlarını düşünmeyi ve kendi sorunları üzerinde durup çözmeyi öğretmektir. Ayrıca her hükümetin halkın yararına çalışmakla kuvvetlenebileceğini belirtmekteydi. Haftada iki defa yayınlanıyordu. Şinasi halkoyu ve düşünce özgürlüğü konularında halkı uyarıcı ve uyandırıcı rol oynamaktaydı.

Muhbir 1866 yılında Ali Suavi yönetiminde çıkartılmaktaydı. Asıl sahibi Filip Efendidir. Muhbir çeşitli nedenlerden dolayı hükümet politikalarını eleştirerek, yönlendirmiş ve basın olarak ağırlığını hissettirmiş bir gazetedir. Girit sorunu ortaya çıktığında hükümeti tarafsız davranışları yüzünden eleştirmiş ve bir milli meclisin kurulmasını teklif etmiştir. Muhbir ayrıca okuyucu mektuplarına yer vermiş. Girit'te ezilen Türkler için yardım kampanyası başlatmış ve önemli miktarda para toplanmıştır.

İbret gazetesi 1870 de çıkmaya başlamıştır. Sahibi ve kurucusu Aleksan Sarrafyan Efendidir. 1872 de Ahmet Mithat Efendi gazeteyi kiraladı.

⁸⁸Hıfzı Topuz, 100 Soruda Türk Basın Tarihi, İstanbul, Gerçek Yayınevi, 1996, s.10.

⁸⁹Ahmet Emin Yalman, "Basın Tarihimize Dair", Gazetecilik Enstitüsü Dergisi, İstanbul, Fakülteler Matbaası, Sayı:1, 1961, s.9.

13 Haziran 1872 tarihinde yeni kadrosu tarafından çıkartılmaya başladı. Başyazılarını Namık Kemal yazıyordu.

Basına ilk yasaklar 1898 Ceza Kanunu ile başlar. Gazete ve kitaplar suçlarına göre toplatılıp, matbaaların hicivden dolayı kapatılması on ve elli meciדיye altını ceza öngörölmüştür. Genel adaba aykırı mizah yazıları, müstehcen resimlerin basılması, afiş ve yayın yoluyla başkasına asılsız isnatlar yasaklanmıştır. 1864 Matbuat Nizamnamesi ile gazete çıkartabilmek için hükümetten izin alma zorunluluğu getirilmiştir. Dış ölkelerde basılan ve devlete karşı taarruz ve husumet (düşmanlık) havası taşıyan gazetelerin ölkeye girmesi yasaklanmıştır.

4.1. I . Meşrutiyet'te basın

Abdölaziz tahtan indirilince kısa bir süre basın özgürlüğü yaşandı. Sürgün edilenler İstanbul'a döndüler gazetelerde her çeşit yazılar yazılmaya başlandı. Yeni yeni gazeteler yayınlandı. Fakat Abdölhamit'in tahta çıkmasıyla 33 yıllık bir dönemi gazete tarihçileri Türk basın tarihinin en karanlık çağı olarak kabul etmektedirler⁹⁰.

Abdölhamit 20 Eylül 1877'de yayınlanan sıkı yönetim kanunu ile "gerekli gördüğü zamanlarda gazeteleri kapatma yetkisini" eline almıştır. Çeyrek asırdan fazla bu dönemin basın alanında en popüler konuları;

- Basın sansürü,
- Basına konan yasaklar,
- Gazetelerin kapatılması,
- Gazetelere çıkarlar sağlanması ve jurnalcilik,
- Yabancı ölkelerle haberleşmenin engellenmesidir.

Abdölhamit devrinde çıkan önemli gazeteler şunlardır: Tercüman-ı Hakikat gazetesi (1878) Ahmet Mithat Efendi tarafından çıkartılmaya başlanmıştır. Basın tarihinde ayrı bir yeri olan Ahmet Mithat Efendi "halk tipi"

⁹⁰Hıfzı Topuz, aynı eser, s.36.

gazeteciliğin kurucusudur. Basının eğitici rolü üzerinde durmuş ve gezici okul olmasını öne sürmüştür. Ünlü yazarlardan Ahmet Rasim, Hüseyin Rahmi Gürpınar, Nigar Hanım, Halide Edip Adivar, Hüseyin Cahit (Yalçın) uzun yıllar Tercüman Gazetesi'nde çalışmışlardır.

1860 yılında yayın hayatına başlayan İkdam gazetesi, Abdülhamit devrinin en önemli yayın organlarından biridir. Ahmet Cevdet tarafından kurulmuştur. Sarayla yakın ilişkiler kurulmuş ve bu durum uzun yıllar sürdürülmüştür. İlk yıllarında 40.000 tiraj yapmıştır. Hüseyin Cahit, Maliyeci Cavit Bey, Ali Reşat, Mahmut Sadık, Doktor Adnan Adivar, daha sonra Yakup Kadri Osmanoğlu, Falih Rıfkı Atay, gazetede yazılar yazmışlardır. 1926 yılında yayın hayatına son vermiştir.

1895'te Sabah yayına başlamıştır. Gazetenin sahibi bir Rum vatandaşı olup, başyazarı Şemsettin Sami, idare müdürü Mihran Efendi'dir. İstibdat döneminde Sabah gazetesinin en büyük rakibi İkdam gazetesidir. Yazarları Refik Halit, Yahya Kemal, Hüseyin Cahit, Ata Bey, Arif Cemal, Enis Tahsin Til' dir. 11 Eylül 1928'de yayın hayatı sona ermiştir.

4.2. II. Meşrutiyet'te gazete ve gazetecilik

1908'de II. Meşrutiyet'in ilanı ile yeni bir gazetecik anlayışı başlamıştır. Meşrutiyet dönemindeki hürriyet, adalet eşitlik, kardeşlik sloganlarının hepsi siyasaldır. Okur- yazarların, devlet yöneticilerinin siyasal ihtiraslarının kümelendiği devlet merkezi olan Bab-ı Âli İstanbul basının da merkezi olmuştur.

Uzun yıllar süren, istibdat döneminden sonra siyasal baskı ortadan kalkınca herkes fikrini söyleyebilmek için gazeteciliğe koştu. Bu dönemde gazeteler haber vermenin yanında özellikle insanların, fikir, düşünce ve isteklerinin ifade edildiği, yada toplumu etkilemek, kamu oyu oluşturmak amacıyla kullanılmıştır. Meşrutiyetin ilanı ile iki ay içinde iki yüzün üstünde gazete imtiyaz hakkı aldı. Her eğilimde gazete bu dönemde yayınlandı.

Gazete tirajları 2.000 den 10.000'e yükselmiştir. 1918 yılına kadar olan on yedi yıl içinde dokuz yüz on sekiz gazete ve dergi çıkartılmıştır.⁹¹

4.3. Kurtuluş Savaşı'nda basın

Mustafa Kemal Atatürk'ün Anadolu'da Milli Mücadele kıvılcımını başlatmasıyla Milli Mücadele basını da doğmuştur. Bu dönemde basın, basit baskı araçlarıyla çalışmıştır. Baskı makineleri ilden ile at ve öküz arabaları ile taşınmış, en ilkel koşullar altında milli mücadele amacı halka anlatılmaya çalışılmıştır. Kurtuluş Savaşı yılları basın mensup ve kuruluşları için de sıkıntılı, zahmetli, zor şartlar altında hizmet yılları olmuştur. Çünkü, matbaa , kağıt, mürekkep bulmakta hayli güçtür. Anadoluda basının düşmanlara karşı ilk direnişi İzmir de *Hukuk-u Beşer* gazetesinin baş yazarı *Hasan Tahsin*'in (Orman Nevres) Mayıs 1919'da kordon boyunda karaya çıkan Yunanlı askerlere attığı kurşunla başlamıştır. Basının ilk şehidi burada süngülenmiştir.

Mustafa Kemal Atatürk'ün Sivas'a gelmesiyle Milli Mücadele'nin de ilk gazetesi *İradeyi Milliye* adıyla yayınlanmaya başlamıştır. Sivas Kongresi zabıtları ve Mustafa Kemal' in bildirisi de bu gazetede yayınlanmıştır. Mustafa Kemal Anadolu'da Milli Mücadeleyi başlatırken bu zor ve tarihi olayın tek başına halledilemeyeceğinin mutlaka bilincindeydi. Anadolu'nun düşmanlardan temizlenmesi, mücadelenin halka anlatılmasında ve organize edilmesindeki basının (gazetenin, dergilerin, ilan ve tebligatların) önemini de bilmekteydi. Ayrıca Kurtuluş Savaşı süresince basın ile ilgili çalışmaları bunu kanıtlamaktadır.

Atatürk, Aralık 1919' da Ankara'ya gelince ilk işlerinden birisi Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin kararlarını halka duyuracak bir gazeteyi çıkartmak oldu. Bu gazetenin adı *Hakimiyeti Milliye* olmuştur. *Yeni Gün*, *Öğüt*, *Seyyare-i Yeni Dünya*, Kurtuluş Savaşı süresince Ankara'da yayınlanan gazetelerdir. Anadolu'da Kurtuluş Savaşı'nı destekleyen çeşitli gazeteler

⁹¹Hıfzı Topuz aynı eser, s.76,77.

yayınlanmıştır. Balıkesir’de İzmir’e Doğru (1919) ve Doğru Söz (1919), Kastamonu’da Açık Söz (1919), Konya’da Babalık (1910) Diyarbakır’da Küçük Mecmua (1912) , Erzurum’da Al Bayrak, Amasya’da Emel, Edirne’de Ahali, Trabzon’da İstikbal, Giresun’da Işık, Samsun’da Ahali, Antalya’da Anadolu, Maraş’ta Amali Milliye, Bolu’da Dertli ve Türkoğlu gazeteleri Milli Mücadele süresince çıkan yerel ve bölgesel gazetelerdir.

Kurtuluş Savaşı sona erinceye kadar Milli Mücadele haberleri İstanbul a genellikle takalarla, motorlu kayıklarla, yük gemileriyle, İnebolu’dan veya İzmit’ten temin edilmekteydi. Daha sonra İstanbul basınında bu haberler yayınlanmaktaydı. İlk haber ajansı da Mustafa Kemal Atatürk tarafından Ankara’da 6 Nisan 1920’de Anadolu Ajansı adıyla kuruldu. O’ na göre Anadolu Ajansının kuruluş amacı “ Rumeli ve Anadolu’nun giriştiği ulusal ve kutsal savaş sırasında halkın en doğru iç ve dış haberle aydınlatılması önemle göz önünde tutulmuş ve burada en yetkili kişilerden kurulu bir özel heyetin yönetiminde ve Anadolu Ajansı adı altında bir kurum kurulmuştur.”⁹² şeklinde ifade edilmiştir.

4.4. Cumhuriyet döneminde basın

Cumhuriyet ilk yıllarında basının merkezi ve yoğunluğu doğal olarak İstanbul ve Ankara’dır. Kurtuluş Savaşı’ndan sonra kurulan yeni Türkiye Cumhuriyeti’nin bekası için yapılan inkılap ve devrimlere karşı çıkan ve ters düşen basın kuruluşları ve mensupları da bulunmaktaydı. Bu nedenle Hüseyin Cahit Yalçın (Tanin), Ahmet Cevdet (İkdam), Velit Ebuzziya (Tevhid-i Efkâr) kendilerini İstiklal Mahkemeleri’nin önünde buldular. Hükümet ile basın arasındaki buzların çözülmesi için İzmir’de 4 Şubat 1924 tarihinde bir basın toplantısı düzenlenir. Mustafa Kemal Atatürk burada basının önemi ve toplum üzerindeki rolüne dayanarak şöyle demiştir.

Arkadaşlar, Türk basını, milletin gerçek seda ve iradesinin kendisini belirtmesi şekli olarak Cumhuriyet çevresinde bir kale

⁹²Hıfzı Topuz, aynı eser, s.31

vücuda getirilmelidir, bir fikir kalesi, bir zihniyet kalesi... Basın mensuplarından bunu istemek hakkıdır. Bütün milletin samimi bir dayanışma içinde bulunması bir zarurettir. Umumun selamet ve saadeti bundadır. Mücadele bitmemiştir. Gerçekleri milletin kulağına ve vicdanına gereği gibi ulaştırmakta basının görevi çok, çok önemlidir...⁹³

M. Kemal Atatürk, 1 Mart 1922'de Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin üçüncü toplanma yılını açarken de basının önemini şöyle belirtmiştir.

Basın ulusun genel sesidir. Bir ulusu aydınlatma ve yol göstermede, bir ulusa gereksindiği düşünce besinini vermekte, özetle bir ulusun ereği mutluluk olan ortak yönde yürümesini sağlamada basın, başlı başına bir güç, bir okul bir kılavuzdur.⁹⁴

Atatürk basın özgürlüğü konusunda da;

Basın özgürlüğü, yurttaşın gündelik yada belli aralıklarla çıkan gazetelere, dergilere, yazacağı yazılar yada yapacağı resimler aracılığıyla ve yayınlayacağı kitaplarla düşüncesini özgürce kamuya yaymasıdır... Yayın yolsuzluklara engel olur ve hükümet araçlarını güvenilir doğru yapmak zorunda kalır. Yayın etkin denetim araçlarındandır.

şeklinde açıklamaları ile bugünkü basın anlayışımıza ışık tutmuştur.⁹⁵

1924 Anayasası 1876 Kanunu Esasi'deki matbuat kanun dairesinde serbesttir ifadesini kullanmakla birlikte ön denetimi kaldırmıştır. Fakat basın özgürlüğü konusunda bir açıklık ve güvence getirmemiştir. 1925 yılında yayınlanan Takriri Sükûn Kanunu ile sıkıyönetim ve tek parti rejimi koşullarının uygulanması, basın özgürlüğünü kısıtlamıştır.

1928'e kadar çeşitli dergiler yayınlarına devam etti. Fakat harf devrimi ile bütün yayın organları bir sarsıntı geçirdi. Mali durumu iyi olmayan gazetelere hükümet tarafından yardım edildi. Son Posta, Haber, Yeni Gün,

⁹³Hıfzı Topuz, aynı eser, s.81.

⁹⁴Mehmet Deligönül, Atatürk'ten Seçki, Türk Dil Kurumu Yay., Ankara, 1982, s.38,39.

⁹⁵Mehmet Deligönül, aynı eser, s.44.

Ulus ve Vakit bu dönemden sonra yayın hayatına başlayan başlıca gazetelerdendir.

1931 yılında yayınlanan Matbuat Kanunu "*memleketin umumi siyasetine dokunacak neşriyattan dolayı*" gazete ve dergileri geçici kapatma yetkisini hükümete vermiştir. 1945' ten sonra basına göreceli olarak bir özgürlük ortamı sağlanmıştır. Basın kanunu yumuşatılmıştır.

1950 yılından itibaren de yeni yayınlar için 5680 sayılı Basın Kanunu ile ön izin koşulu kaldırılmıştır. 5 Aralık 1960 tarihli 143 sayılı kanunla basın Kanunu'ndaki sınırlamalar, yasaklayıcı ve cezalandırıcı kurallar kaldırıldı. Ayrıca basının kendisini denetlemesi amacıyla Basın Ahlâk Yasası oluşturulmuş ve bunun uygulanması ve denetime amacıyla on kişiden oluşan Basın Şeref Divanı oluşturulmuştur.⁹⁶

4.5. Basının tanımı ve özellikleri

Basın bir memlekette belirli zamanlarda çıkan gazete, dergi gibi yazılı ürünlerin bütünü olarak tarif edilmektedir. Basın kanunun 3. maddesi yayınları mevkute olarak adlandırmış ve şöyle tarif etilmektedir.⁹⁷ *Gazetelere haber ajansları neşriyatına ve belli aralıklarla yayınlanan diğer bütün basılmış eserlere bu kanunda mevkute denilmektedir.* Bu kanuna göre mevkute üçe kısma ayrılmaktadır⁹⁸. Bunlar Gazeteler, haber ajansları neşriyatı, belli aralıklarla yayınlanan diğer bütün basılmış eserlerdir.

Mevkutelerin en önemli özellikleri "*umuma (topluma) arz edilişi*" ve "*devamlılık*" kaydırıdır.

Sulhi Dönmezer, *Basın Hukuku* adlı kitabında mevkuteleri özelliklerine göre üç guruba ayırmıştır⁹⁹. Bunlar;

⁹⁶ Büyük Larousse, İstanbul, III. Cilt. Gelişim Yay. 1986, s.1348.

⁹⁷ Meydan Larousse, İstanbul, Meydan Yay., 1988, s.177, 178, 179

⁹⁸ Sulhi Dönmezer, aynı eser, s.230.

⁹⁹ Sulhi Dönmezer, aynı eser, s.231.

Gazeteler: Türk basın geleneklerinde gündelik siyasi özellikler taşıyan mevkutelerdir. Her türlü fikir ve düşüncüyü aksettirip haber verme fonksiyonunu yerine getirirler.

Haber ajansları tarafından yayınlanan bültenler: Haber ajansları gazetelere ve diğer mevkutelere haberler, makaleler, röportajlar, fotoğraflar gibi materyaller sağlayan kuruluşlardır. Özel ve kamu nitelikli olabilmektedirler.

Belli aralıklarla yayınlanan mevkuteler: Haftalık, on beş günlük ve aylık mecmualar, dergiler broşürler gibi yayın organlarıdır.

Radyo ve televizyonların artması, toplumun ailenin vazgeçilmez birer parçası, haber aracı olmaya başlaması önceleri gazete satışlarını baltalayacağı sanılıyordu. Bazen tam tersi olmuştur. Radyo ve televizyonun en bol olduğu ülkelerde gazete aranılır ve çok satılır olmuştur. Bunun nedeni radyo ve televizyonun haberleri anında ve kısa olarak vermeleridir. Gazeteler, dergiler ve magazinler halkın ilgisini çekerek daha geniş bir biçimde haberleri okuyucuya sunmaktadırlar.

Gazetelerin daha doğrusu yazılı basının günümüzde en önemli özellikleri: Haber mesajlarının saklanabilir, kalıcı, arşivlenebilir dolayısı ile tekrarlanabilir olmasıdır. Ekonomi, politika, adli, polisiye, reklam, ilan, kayıp, sinema, tiyatro vb. toplumu ilgilendiren haberleri ayrıntılı ve derinliğine inerek sunar. Okuyucuların boş zamanlarını değerlendirebilmeleri amacı ile bilmece ve zeka oyunlarına yer verilmektedir. Radyo ve televizyon karşısında insanlar pasif durumda kalmaktadırlar. Yazılı haberlerde okuyucunun düşünme değerlendirme ve yorumlarına imkan bulabilmektedir. Gazete ve dergiler sadece göze hitap eden kitle iletişim araçlarıdır¹⁰⁰.

O halde Gazete nedir? Gazete kitle iletişim araçlarından en eski olanıdır. Gazetenin yüzden fazla tarifi yapılmıştır. Atatürk'e göre gazete ulusun sesi, Napolyon'a göre hükümetin sesi, Lenin' e göre ihtilalin en etkin silahıdır. Gazeteler rejimlere, ülkelere, devrimlere, ihtiyaca göre değişik şekillerde adlandırılmaktadırlar.

¹⁰⁰Oya Tokgöz, aynı eser, s.39.

Bir Alman profesör gazeteyi, *"en taze aktüaliteyi en geniş bir alanda kısa sürede okuyuculara yetiştiren bir vasıta"dır.* şeklinde açıklamıştır. Löbl ise gazeteyi, *gazete değişik aktüaliteyi haberli, muntazam süreli yayınlanan teknik baskı sayesinde okuyucuya erken yetişen basılı dağıtır."*¹⁰¹ şeklinde tarif etmiştir.

Vahab Okay gazetenin tanımını *"en taze haberleri en kısa sürede, olayları konu edip düşünce yaratan ve toplumdan etkilenip etki veren bir örgüt"*¹⁰². olarak basitleştirmiştir

Nihat Subaşı ise gazeteyi şöyle tarif etmiştir: *"Haber ve bilgi vermek, eğitmek , aydınlatmak başlıca vazifeleri arasında olan ve durmadan gelişen gazete dünyanın her yerinde sabah, öğle, akşam veya gece satılan ve yurttaşlarına haber ulaştıran üzerinde siyah veya renkli harfler basılı beyaz (veya renkli) yapraktır"*¹⁰³.

B- MEDYANIN ÖNEMİ VE 1980 SONRASI POLİS-MEDYA İLİŞKİLERİ

1- Medyanın Önemi ve Kamuoyu

İnsanlar doğaları gereği yüzyıllardır uzak yada yakın çevrelerinde meydana gelen olayları, tabiatı öğrenmek, bilmek istemişlerdir. Önceleri ilkel metotlarla giderilen bu bilme, öğrenme ve merak arzusu, günümüzde gelişmiş ve çağdaş iletişim araçlarıyla giderilmektedir. Bugün bu araçlara kitle iletişim araçları, daha değişik bir ifadeyle medya da denmektedir. Medya toplum aracı anlamına gelmektedir. Bir haberi, bir ilanı, bir bildiriye yayma tekniğidir. Medya hiç bir özel durumu olmayan ayırım yapmadan bir gurup insanı veya halk kitlelerini bir bildiriden haberdar etme aracıdır.¹⁰⁴

¹⁰¹Vahap Okay, *Bab-ı Ali Konuşuyor*, İstanbul, Kay Yayınevi, 1989, s.18.

¹⁰²Vahap Okay, aynı eser, s.19.

¹⁰³Nihat Subaşı, *Gazete ve Tekniği*, Ankara, Ulusal Basımevi, 1970, s.31.

¹⁰⁴ Murat Sever-Barış Aksakal, *"Medya ve Terörizm"*, Polis Dergisi, Ankara, Emniyet Genel Müdürlüğü Yay., Yıl:3, Sayı:12, s. 59

Sözlü, yazılı, görsel ve son olarak manyetik nitelikli iletişim araçları toplumları çeşitli yönlerden etkilemektedirler. Bu iletişim araçları özellikle de televizyon günümüzde ülkelerin hemen her tarafında, küçük kasaba ve köylerde dahi herkes tarafından izlenebilmektedir. Radyo ve televizyon gibi elektronik kitle iletişim araçlarına, internetin de katılmasıyla son yıllarda bu araçlar tüm dünyayı etkisi altına almıştır. Kitle iletişim araçlarının çeşitli işlevleri bulunmaktadır. Özellikle toplumu bilgilendirme, haber verme, propaganda yapma, eğitim, eğlence, ürünlerin reklamlarını yapma belli başlı işlevleridir.¹⁰⁵ Medyanın bu özelliğinden dolayı toplumları etkileme, yön verme, ikna etme, belli yönde düşünmeye sevk etme özellikleri de unutulmamalıdır.¹⁰⁶ Radyo ve televizyon göze, kulağa, duygu ve düşüncelere tesir ettiğinden günümüzde insanlar medyanın cazibesinden kurtulamamaktadırlar. İnsanlar, çevrelerinde olup bitenleri ve dünyadaki olayları medya vasıtası ile öğrenip tanımladıkları için kitlelerin bir bakıma gözü ve kulağı olma konumundadır.

Medyanın bu gücünden dolayı, 20. yüzyıl iletişim çağı olarak nitelendirilmektedir. Günümüzde ülkelerin ve toplumsal yaşamın vazgeçilmez bir parçası haline gelen medya dördüncü bir güç olarak kabul edilmektedir.¹⁰⁷

Medya, toplumda bireylere tek tek aynı anda ulaşıp mesajlar verme ve bilgilendirme özelliğinden dolayı, kamuoyu, hükümetleri, siyasi partileri ve icraatlarını, özel, kamu kurum ve kuruluşları her zaman denetim ve kontrol altında tutabilmektedir. Medya olup biten olayları kamu oyuna günlük, haftalık, aylık olarak duyurmaktadır. Şirketler, firmalar ve birçok kuruluş ürünlerinin reklamlarını ve gösterdikleri faaliyetleri halka ulaştırmak için bütçelerinden önemli payı medyaya tanıtım gideri olarak ayırmaktadırlar. Bunun yanında medya kültür ve eğlence faaliyetleriyle insanların hoşça vakit

¹⁰⁵ Oya Tokgöz, aynı eser, s.36

¹⁰⁶ Aysel Aziz, *Toplumsallaşma ve Kitle İletişim*, Ankara, Ankara Üniversitesi Basım Yayın Yüksekokulu Yay., 1982, s.54, 55.

¹⁰⁷ Mustafa Köker, *"Medya Asrına Doğru"*, Türkiye, 26.10.1996

geçirmelerini sağlamakta, eğitici ve öğretici programlar ile toplumu bilinçlendirme ve bilgilendirme görevini de üstlenmektedir. .

2- Polis Medya İlişkilerinin Önemi

Basın günlük hayatta sahip olduğu hayati özellik ve işlevlerinden dolayı toplumun ve kamuoyunun vazgeçemeyeceği bir parçası haline gelmiştir. Polisin de her türlü görevi, toplum ve halkla ilgili olması, meydana gelen olaylar asayiş yönünden polisi, haber yönünden de medyayı ilgilendirmesi, bu iki kurumu ister istemez, karşı karşıya getirmekte, olaylar ve haberler konusunda bir birlikteliği kaçınılmaz kılmaktadır. Halka hizmet vermeyi amaçlayan her iki kuruma da ülkemizde demokrasinin yerleşmesi, globalleşen dünyada çağdaş toplumlar arasında Türkiye'nin de yerini alması konusunda büyük sorumluluklar düşmektedir.

Polis ve medya günlük yaşamda yerine getirdikleri görev gereği her an karşı karşıya gelmektedirler. Halka hizmet vermeyi amaçlayan bu iki kurum halkla bütünleşmeli ve iş birliği içersinde bulunmalıdırlar. Oysa hedef kitle ve görev alanı olarak aynı zemini paylaşan bu iki kurum arasında sıkıntılar yaşanmakta, bu durum ise her iki kurumun yanı sıra toplumu ve devleti de etkilemektedir. Medyanın, polise önyargılı davrandığına dair oluşan kanaatlar Türkiye Cumhuriyetinin bekasını ve kanun hakimiyetini sağlayan, toplumun emniyet ve asayişini temin eden Polis Teşkilatı'nı olumsuz yönde etkilemektedir. Bu olumsuz önyargı polisi yıpratmakta görev yapmasını engellemekte, psikolojik çöküntüye uğratmaktadır. Bu durum Türkiye Cumhuriyetini yıkmak isteyen ve Mustafa Kemal Atatürk'ün gösterdiği yolda ilerlemeyi istemeyen güç odaklarının işine gelmektedir. Oysa hedef ve çalışma alanı olarak benzer amaçlar taşıyan bu iki kurum, yaşanan iletişim kopukluğu, önyargılı davranma, objektiflikten uzaklaşma, görev anlayışından çok siyasi tercihlerin ön plana çıkarma yerine bir ortak paydayı oluşturmali, rekabet yerine işbirliği içersinde olunmalıdır. Bu amaçla medya polisle ilgili yayınlanan haberlere dikkat etmeli ve gözden

geçirmelidir. Eleştirilerine belli ölçüler ve prensipler getirmeli, Polis Teşkilatı personelinin görev yapmasını engelleyecek yayınlar yapmamalıdır.

Polis Teşkilatı da toplumun nabzını tutan daha önce belirtildiği gibi bir çok işlevleri olan medyaya çalışmalarında kolaylıklar sağlamalı ve yardımcı olmalıdır. Aynı zamanda her türlü olayda polis, hem halkı hem de medyayı korumalı ve yol göstermeli, gerektiğinde de medyayı olaylar hakkında bilgilendirmelidir. Polisin halk üzerindeki imajında medyanın büyük etkisi vardır. Bu nedenle polis, kitleleri etkileme ve yeni bir imaj oluşturmada medyanın ve kitle iletişiminin yadsınamaz gücünden istifade etmesini bilmelidir. Medya, günlük haberlerinin çoğunun polisle, polisiye ve adli olaylarla ilgili olmasından dolayı kendisi için zengin bir haber kaynağı olan Polis Teşkilatı'na yaklaşımını ve tavırlarını daha objektif kriterlere göre yapmalıdır.

3- 1980 Öncesi Medyanın Gözüyle Polis

1980 yılı öncesi, ülkemizde her alanda olduğu gibi basın açısından da sıkıntılı yıllardır. Bu sıkıntıların en başta geleni basına uygulanan sansür, baskı ve basın özgürlüğünün tam sağlanamamasını örnek olarak verebiliriz. Belli dönemlerde gazetelerin kapanması, yazarların tutuklanması ve haklarında soruşturmalar açılması bunun en açık göstergesidir. Aynı paralellikte benzer ve hatta daha çetin sorunlar yaşayan Polis Teşkilatı da çok ciddi sınavlardan geçmiştir. Özellikle 1960 sonrası yaşanan ve yirmi yıllık bir dönem, ülkemiz, halkımız, polis ve basın için de sıkıntılı yıllar olmuştur. Polis Teşkilatı'nda yaşanan bu sıkıntı diğer teşkilatlara nazaran daha ağır bir şekilde kendisini hissettirmiş ve bu durum diğer teşkilatlarla özellikle medya ile olan ilişkilerini olumsuz yönde etkilemiştir.

Bu dönemde işçi, öğrenci olayları artmış, rejime karşı faaliyet gösteren grupların ve dış mihraklarca desteklenen örgütleri ülkede terör estirmişlerdir o dönemin tanıklığını yapan gazetelere göz attığımızda polisiye olayların gazete haberlerinde yoğun bir yer teşkil ettiği, anarşi, terör

eylemlerinin her tarafta hüküm sürdüğü, toplumu derinden sarsan olayların bir biri ardınca patlak verdiği, karakolların ve ekip otolarının tarandığı, birçok polisin şehit edildiği, ve bunların gündelik haberler arasında yer aldığı gözlemlenir. Basında Polis Teşkilatı eli ilgili gündemde olan başlıca sorunlar şunlardır. Polis maddi imkansızlık içerisindeydi. Ulaşım araçları, silah, mermi araç-gereçler eski ve yetersizdi. Terör örgütleri ise daha gelişmiş silahlar kullanmaktaydı. İdareciler ve siyasiler polisi desteklemiyor ve kollamıyorlardı. Polis yetkililerinden yetenekli ve çalışkan olanlar açığa alınıyorlardı.¹⁰⁸ Yanlış uygulamalar polisin gücünü azaltmış ve polis aileleri sahipsiz kalmıştır.¹⁰⁹ Polis gece gündüz ağır şartlar altında çalışmıştır. Bu çalışma süresi içerisinde ölüm korkusu vardır ve polisler arkadaşlarının kucağında can vermiştir. Kişi başına oluşan polis sayısı da yeterli değildir.¹¹⁰

Bu ağır ve bunaltıcı ortamda görev yapmaya çalışan polisler hakkında basında sorumluluk duygusu olan, ülkesini seven yazarların birçok yazıyı kaleme aldığını görmek mümkündür. Polisin eksikliklerini, yapılması gerekenler konusunda olumlu ve yapıcı teklifleri içeren bu yazıların birkaçından alıntı yapmak yerinde olacaktır.

Uğur Mumcu terör olaylarına objektif bir bakış açısı getirmiştir. Terör örgütlerinin asıl amacının ülkede iktidar boşluğu yaratmak olduğu, terör faaliyetleri belli bir plan ve program çerçevesinde yürütüldüğü, saldırı kime yapılacaksa önce bu hedeflerin saptandığını ve terörizmin planlı-programlı bir cinayet çarkı olarak üzerimize yürüdüğü tespitini yapmaktadır.¹¹¹

Ertuğrul Cebbar ise; maddi durumu bozuk olan memurların rüşvet almak zorunda bırakıldığı, memuru rüşvete zorlayan sebeplerin ortadan kaldırılması gerektiğini, alınan tedbirler hep geçici olduğunu, memurların mali huzura kavuşturulmasını ve rüşvet aldığı görülenlere ise ağır bir ceza sistemi uygulanması gerektiğini savunmaktadır.¹¹²

¹⁰⁸ Ergun Göze, “Anarşiname Yahut Polisin Feryadı”, *Tercüman*, 07.02.1980

¹⁰⁹ Oktay Ekşi, *Hürriyet*, 30.04.1980

¹¹⁰ Necati Cumalı, *Cumhuriyet*, 27.10.1979

¹¹¹ Uğur Mumcu, “Alçakça”, *Cumhuriyet*, 07.03.1980

¹¹² Ertuğrul Cebbar, “Memur-Rüşvet ve Gizli Büro”, *Hergün*, 03.09.1963

Yine benzer sıkıntılara değinen gazeteci İbrahim Minnetoğlu şunları söylemektedir. Polisin şehirde her türlü karışıklığa, yağmurda karda koştuğunu ve insanlar için bir övünç kaynağı olduğu vurgulanmıştır. Polisin karşılaştığı olaylarda halkı polise yardıma davet etmektedir.¹¹³

Gazeteci Ecvet Güresin ise yapıcı bir eleştiri ile bir gerçeği ortaya koyarak, polise olan güvenin devlete olan güven olduğunu vurgulamış ve polisin son yıllarda halkın güvenini yitirdiğini ifade etmiştir. Bunun sebebi olarak halka kötü muamele ve rüşvet vb. olaylar olduğunu belirtmiştir.¹¹⁴

Halil Makaracı, Polis Teşkilatı mensuplarının işlediği suçların açığa vurulması ve bu tür hareketlerin polisin itibarını sarstığını, polislik mesleğinin güven vermesini, herkesin polislik yapamayacağını, polisliğin belli başlı vasıfları olduğunu ayrıca polisin maddi yönden tatmin edilmesi asayiş olaylarını olumlu yönde etkileyeceğini güzel bir yazı ile ele almıştır.¹¹⁵

Oktay Ekşi, bu ortamda güvenlik kuvvetlerinin tarafsızlık ilkesinin ciddi bir yara aldığını, polisin Pol - Der, Pol - Bir olarak ikiye ayrılıp çalışmaz hale geldiğini, her iki dernek mensuplarının birbirlerini tutukladığını, devletin polisinin ilerici-gerici, devrimci-ölkücü olarak iki sınıfa ayrıldıklarını ve bu sorunların çözümü içinde yetkilileri göreve çağırmaktadır.¹¹⁶ Polisin bulunduğu sıkıntılı atmosferi terörün en birinci hedefi olmasını ve yaşanan sıkıntıyı yansıtmaları açısından şu çarpıcı bilgileri buraya alıyoruz. *"1978 yılında yirmi, 1979' da kırk dört ve 1980' in ilk iki ayında ise yirmi iki polis şehit edilmiştir."*¹¹⁷

Ocak 1979'da anarşi ile mücadele ve polisin güçlendirilmesi için rapor hazırlamak üzere İngiltere'den uzmanlar getirilmiş ve Polis Teşkilatı'nı incelemişlerdir. Uzmanlar tarafından otuz dört maddelik bir rapor hazırlanmıştır. Bu raporun içeriği, teşkilatın başta politikadan arındırılması, belli bölgelerde, bölge kriminal l  boratuvarlarının kurulması, parmak izi

¹¹³ İbrahim Minnetoğlu, *"Polis"*, Tercüman, 25.04.1968

¹¹⁴ Ecvet Güresin, Cumhuriyet, 24.09.1967

¹¹⁵ Halil Makaracı, *"Polisin Şahsiyeti"*, Akşam, 09.07.1967

¹¹⁶ Oktay Ekşi, *"Günün Yazısı"*, Hürriyet, 01.08.1978-25.01.1980

¹¹⁷ Hürriyet, 26.04.1980

bürolarının kurulması, patlayıcı uzmanlarının yetiştirilmesi, bomba ekiplerinin teknik cihazlarla donatılması, bomba imha merkezlerinin kurulması, polis karakollarının güvenliğinin sağlanması, Emniyet Genel Müdürlüğü ile iller arasında telefon, faks hatları tesis edilmesi, olayların istatistiğini yapacak büroların kurulması, polislerden oluşan basın büroları kurup basınla işbirliğinin sağlanması, haberlerin bu kanalla verilmesi, basın bültenleri düzenlenip illere teleksle gönderilmesi, basına bilgilerin, il emniyet müdürleri ve basın büro amirleri tarafından verilmesi, ücretlerin artırılması, toplum polisleri olay olmadığı sürece halk arasında dolaştırılmaması gibi tavsiyelerde bulunulmuştur.¹¹⁸ Özellikle bu raporda vurgulanan polisin basınla sağlıklı bir iletişim kurulup gerekli bilgilendirmeyi yapabilmesi için yapılan öneriler ve bu alanda yaşanan sorunların günümüzde de devam etmesi, çalışmamızın temel noktalarından birisini oluşturmaktadır.

1980 öncesi son üç yıl ülkede tam bir kaos ortamı hakimdir. Halk, öğrenci, polis, kamu görevlileri, siyasi parti mensupları birkaç gruba ayrılmışlardır. Birbirlerine sağcı ve solcu damgası vurup aynı milletin insanları, farklı görüşte oldukları için birbirlerini kıyasıya öldürmüşlerdir. Hızla aşılması bir bunalıma sürüklenen ve uçurum eşiğine gelen ülkemizde, Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından gerçekleştirilen askeri müdahale yeni bir dönemin başlangıcı olmuş, birçok olay içinde dönüm noktası olmuştur.

4- 12 Eylül 1980 Sonrası Medyanın Gözüyle Polis

12 Eylül 1980 tarihinde Türk Silahlı Kuvvetleri ülkedeki bu olaylara son vermek gerekçesiyle yönetime el koydu ve ülkede sıkı yönetim ilan edildi. Ülke yönetimini devralan Milli Güvenlik Konseyi'nin almış olduğu tedbirler, her konuyu etkilediği gibi iletişim konusunda da yeni düzenlemeler getirmiştir. Sıkıyönetim Kanunu'nun 3. maddesiyle *"T.R.T. kurumunun yayınları dahil olmak üzere telefon, telsiz, radyo ve televizyon gibi her çeşit araçlarla yapılan yayım ve haberleşmeye sansür"* konabileceğine dair

¹¹⁸ Hürriyet, 03.01.1979

ifadeyle haberleşmeye sansür olgusu uygulamaya konmuştur. 16. madde de *“özel maksatla tamamen telaş ve heyecan doğuracak şekilde asılsız, mübalağalı havadis ve haber yazarlar... 6 Aydan 2 yıla kadar hapis... cezası ile cezalandırılırlar”* şeklindeydi.¹¹⁹

12 Mart 1984 tarihine kadar sıkı yönetim kararıyla,

Cumhuriyet dört kez 41 gün,

Milli Gazete dört kez 72 gün,

Tercüman iki kez 29 gün,

Günaydın iki kez 17 gün,

Güneş bir kez 10 gün,

Milliyet bir kez 10 gün,

Tan bir kez 9 gün,

Hürriyet iki kez 7 gün, gazetelerin yayını durdurmuştur.¹²⁰

Oysa yine aynı dönemin bir ürünü olan 1982 Anayasasının 25. ve 26. maddeleri iletişim özgürlüğü ile ilgilidir. 25. maddeye göre *“kimse düşünce ve kanaatlarını açıklamaya zorlanamaz, düşünce ve kanaatları sebebi ile kınanamaz.”* 26. madde ise düşüncüyü açıklama ve yayma hürriyeti ile ilgilidir. Benzer şekilde İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi’nde *“bir insanın düşüncelerini serbestçe anlatma özgürlüğüne hakkı vardır”* ibaresi yer almaktadır. *Bu hak, düşüncelerini rahatsız edilmeden başkalarına aktarmak ... düşüncelerini her türlü iletişim aracı ile yaymak özgürlüğünü de kapsar.”* (madde 19) hükümleri yer alır.

Basına uygulanan yasaklar ve düşüncelere getirilen kısıtlamalar konusunda medya mensuplarının şikayetçi oldukları diğer bir konu ise 1991 yılında yayınlanan terörle mücadele kanunun 25. 26. ve 27. maddeleridir. Buna göre *“radyo ve televizyon sinema ve benzeri yollarla yapılan yayınların izin sistemine bağlanması”* düşüncelerin açıklanması ve yayılmasında kanunla yasaklanmış olan her hangi bir dilin kullanılamayacağı hükümleri yer almaktadır. Yine aynı kanunun 28. maddesinde ise devletin ülkesi ve

¹¹⁹ Hıfzı Topuz, aynı eser, s.141.

¹²⁰ Hıfzı Topuz, aynı eser, s.141.

milleti ile bölünmez bütünlüğüne yazılar ve benzeri yasaklayıcı ayrıntıların Anayasa'ya yasaklayıcı bir nitelik kazandırdığı tezini savunmaktadırlar.¹²¹ Anayasanın 133. maddesinde radyo ve televizyon istasyonları kurma ve işletme kanunla düzenlenecek şartlar çerçevesinde serbest bırakılmıştır. Yine aynı kısıtlamalar çerçevesinde Basın kanunu da 10 Kasım 1983'te değiştirilmiş olup cezalar ağırlaştırılmış, 29 Ekim 1983'te kabul edilen Olağanüstü Hal Kanunuyla da bölge valiliğine iletişim konusunda geniş yetkiler verilmiştir.¹²²

6 Mart 1986'da oluşturulan bir kurul tarafından Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kanunu yeniden hazırlandı ve 11 Mayıs 1988'de son şeklini alarak yürürlüğe girdi.

1983 yılının aralık ayına kadar ülke genelinde yönetimi elinde bulunduran Milli Güvenlik Konseyi kararları hakimdir. 1980-85 yılları arası 1980 öncesi kaos ortamını ülke genelinde yaymaya çalışan terör örgütü elemanlarının güvenlik güçleri tarafından arandığı ve yakalandığı bir dönemdir. Bu nedenle aranan teröristlerin, yakalananların ve terör olaylarına karıştığından şüphelenilen şahısların fotoğraflarının gazetelerde boy boy yer aldığı dönemdir. Şehit edilen güvenlik güçlerinin, yakalanan katillerinin toplu halde fotoğrafları ve kullandıkları silah, fişek ve örgüt dökümanları yazılı basının en çok yayınladıkları günlük haberlerdendir. Bu dönemde gazeteler sıkıyönetimin denetiminden geçtiğinden basın kuruluşları, polis, asker ve devletle ilgili yayınladıkları haberlere dikkat etmekteydiler.

1983 yılı Kasım ayında yapılan genel seçimlerle Türkiye'de yeni bir dönem başlıyordu. Seçimlerle iş başına gelmiş çoğunlukla sivil kökenli insanlar tarafından hükümetin kurulmasıyla da tekrar parlamenter rejime dönüş çabaları başlamış oldu. 1983' ten sonra dönemin başbakanı Turgut Özal basının önemini iyi bilen birisi olarak basın mensupları ile iyi ilişkiler içinde bulunmuştur. Zaman zaman gazetecileri konuta çağırarak sohbetler

¹²¹ İbrahim Pınar, *Terörle Mücadele Kanunu*, Ankara, Seçkin Yay., 1996, s. 30, 31, 32.

düzenlemekte ve sorunları ile ilgilenmekte idi. Fakat basın mensupları bu dönemde de getirilen sınırlamalara karşı çıkmakta ve eleştirmekte idiler. Bu noktada basın özgürlüğü ve devletin güvenliği konusunda süregelen tartışmaların odak noktasını oluşturan şu sorular sıkça gündeme gelmektedir. Acaba basına her türlü hak ve özgürlükler mi sağlanmalıydı? Devlet lehine aleyhine, suçlu yada suçsuz insanlar hakkında istedikleri gibi yazı yazma hakkı verilmelimiydi?

Türkiye'de 1983 yılı sonunda demokratik bir rejime geçiş çabalarıyla birlikte ülkede liberal ekonomi ve dışa açılma politikası uygulanmaya başlanmış böylece birçok ülkeyle daha sıkı ilişkiler sürecine girilmiş oldu. Konumuz açısından bu dönemi değerlendirecek olursak, medyanın bilgisayar teknolojisi ve yeni baskı teknikleri ile daha kaliteli bir yayın dönemine girdiklerini, ekonomik yönden daha güçlendiği gözlemlenir. Bunun sonucu olarak yeni gazete ve dergiler yayın hayatına girmiştir. Günümüzde yazılı basında Güneş (1982-1992), Tercüman (1954-1993), Milliyet (1950), Hürriyet (1948), Günaydın (1968), Türkiye (1970), Takvim, Bugün, Foto Maç, Sabah, Yeni Yüzyıl, Cumhuriyet, Radikal, Foto Spor, Zaman, Akşam, Meydan gibi bazı gazeteler ülkede en etkili basın organları olarak göze çarpmaktadır. Bu gazetelerin yanı sıra özellikle 1980'den sonra ivme kazanan dergi yayıncılığında Aktüel, Tempo, Klips, Nokta, Aksiyon, Hafta Sonu, Borsa Matik, Auto Show, Oto Haber, Atlas Capitol, Ekonomik, Form, Nefes, Evrensel, Kültür, Global, Ekonomi, İletişim gibi birçok dergi gündemi belirleme ve kamuoyunu yönlendirme konusunda önemli bir ağırlığa sahip olmuştur.

1983 sonrası polis basın ilişkilerinin ciddi ve kayda değer bir zeminde olduğu söylenemez. 12 Eylül müdahalesiyle ülkede kaos ortamı sona ermiş böylece basında ideolojik olaylar ve terörist faaliyetlerin yerine günlük asayiş ve adli olaylar yer almaya başlamıştır. Kasım 1983 seçimlerinin yapılması ve demokratik hayatın canlanmasıyla birlikte ülke gündeminde siyaset tekrar yerini almıştır.

¹²² Hıfzı Topuz, aynı eser, s.142, 143.

Basın ile polis arasında kurumsal olarak karşılıklı, bilinçli bir iletişim yoktur. Basında yer alan olaylar genellikle polisin görevleri, yaptığı uygulamalar, haber niteliğindeki olaylar ve polisin hatalı tutumları üzerinde yoğunlaşıyordu. Haziran 1984'te hazırlanan ve polisin yetkilerini artıran "polis görev ve yetki kanun tasarısı" basında tepkiyle karşılanmıştır.

Tasariya göre; polis, görevli olmasa da suça müdahale edilebilecek, konutlara resmi ve özel kuruluşlara girip arama yapabilecek, sanıklar 48 saat gözaltında tutabilecek, silah çekene karşı anında silah kullanabilecek, görevinden dolayı mahkemelik olan polisi devlet avukatı savunacak, umuma açık yerlerde video gösterisi için polisten izin alınacaktır.¹²³

Emniyet Teşkilatı personeli arasında huzursuzluk çıkaran ve küskünlüğe yol açan bir diğer olgu olan polisin günlük politikaya ve siyasi çıkarlara alet edilmesiyle ilgili bir başka alıntı ise şöyle;

Eski emniyet genel müdürünü ziyarete gelen milletvekillerinden birinin talebi; Sayın genel müdürüm, bizim ilçenin emniyet amirini görevden alın ... sizin emniyet amiriniz bizim ilçe başkanına bu güne kadar nasılsınız demedi. İlçe başkanımızı bir gün olsun ziyarete gelmedi.¹²⁴

1985 ve daha sonraki yıllar Polis Teşkilatı'nda hızlı ve çağdaş bir değişimin yaşanmaya başlandığı, teşkilatın kabuğundan dışarıya çıktığı, aktif roller almaya başladığı yıllar olmuştur. Günümüzün ihtiyaçlarına göre Polis Teşkilatı silah, araç-gereç, teçhizat, personel takviyesi, yeni birimlerin takviyesi ve eğitim kurumlarının açılmasıyla yeniden yapılanma sürecine girmiştir. Özellikle bilgisayar yoğun bir şekilde kullanılmaya başlamış, işlere ivme ve güvenilirlik kazandırılmıştır. Örneğin, güvenlik soruşturmalarının zaman kaybetmeden yapılabilmesi amacıyla bilgisayar kullanımıyla ilgili haberler basında şöyle yer almıştır.

¹²³ Hürriyet, 08.06.1984

¹²⁴ Hürriyet, 29.06.1984

Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesinde oluşturulan bilgi işlem merkezinde çalışan polisler yüz binlerce dosyayı önce mikrofilmlere kaydediyor, daha sonra bu bilgiler bilgisayara aktarılıyor. Aylarca süren güvenlik soruşturmaları Emniyet Genel Müdürlüğü'nün bilgisayar sistemine geçmesi sayesinde anında sonuçlanacak.¹²⁵

Bu dönemde polisle basını karşı karşıya getiren bir diğer husus ise Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kanunu'ydü. 6 Mart 1986'da kabul edilen bu kanunla basına yayıncılık konusunda bazı sınırlamalar getirilmekteydi. Basın bu kanunu ağır bir dille eleştirdi. Dönemin başbakanı Turgut Özal bu kanunla ilgili olarak ilginç bir yorum getirmiştir. *"Basın kendisini düzeltsin diye bekledik. Baktık ki basın kendini düzeltmiyor, bu yasayı çıkardık. Dünyanın hiç bir ülkesinde hatta Amerika'da bile böyle yayın yoktur."*¹²⁶

Bu yasanın polisle basını karşı karşıya getiren yönü ise yasaya aykırı yayın yapılması halinde toplatma kararını uygulayan kurumun Polis Teşkilatı olmasıydı. Bu sürtüşmenin yanı sıra, basında, polisle ilgili çıkan haberlerin yine ağırlıklı olarak kendini hissettirdiği görülür. Gazetelerde klasik polis haberleri belirli noktalarda yoğunlaşıyordu. Polisin keyfi uygulama yaptığı iddiaları, emniyet mensuplarına tazminat verilmesine dair taslakla ilgili bilgiler, yakalanan uyuşturucu şebekeleri, asayiş ekiplerinin uygulamaları, teşkilat mensuplarına düzenlenen İngilizce kurslar, teşkilatın kuruluş yıldönümü törenleri, polis okulları mezuniyet törenleri dönemin başlıca polisiye haberlerindendir.¹²⁷

Daha önce temas edildiği gibi 1980 sonrası Emniyet Teşkilatı'nın yeniden yapılanma, toparlanma ve geçmişin olumsuzluklarını silme adına bir atılım dönemi olmuştur. 12 Eylül 1980 öncesi Polis Teşkilatı'nın Pol-Der ve Pol-Bir dernekleri ile ikiye bölünmesi, personel olarak kayıplar vermesi teşkilatın politize edilmiş olması polise büyük darbeler vurmuştur.¹²⁸ 12 Eylül 1980 sonrası bu yenilenmenin bilincinde olan terör örgütleri polisin gücünü

¹²⁵ Günaydın, 02.03.1986

¹²⁶ Günaydın, 10.03.1986

¹²⁷ Milliyet, 16.06.1984, 26.09.1985; Günaydın, 22.03.1986

denemek ve ölçmek için göstermelik eylemlere girişmişlerdir. Bu konu ile ilgili dönemin Emniyet Genel Müdürü basına şu açıklaması ilgi çekicidir.

Emniyet Genel Müdürü Saffet Arıkan Bedük tarafından yapılan açıklamaya göre Türkiye'deki çeşitli terör örgütleri 12 Eylül sonrasında değişen güvenlik kuvvetlerinin gücünü ve örgütlenmesini denemek için çeşitli göstermelik eylemlere girmektedir.¹²⁹

Polis ve medya arasında sadece Türkiye'de değil dünyanın çoğu ülkesinde benzeri problemler yaşanmaktadır. Türkiye'de olduğu gibi yazılı ve görsel basında izlediğimiz polis uygulamaları her ülkede medya tarafından eleştirilmektedir. Bunun sebeplerinden birisi de polisin konumu gereği, yasal olmayan toplumsal olaylarda ve terörle mücadele operasyonlarında güç kullanmasıdır. Polis uygulamaları ve çalışmaları her ülkede benzerlik göstermektedir. Bugün Amerika'da ve Avrupa'nın birçok ülkesinde devlete karşı işlenen suçlarda özellikle toplumsal olaylarda polis cop dahil her türlü kaba kuvveti kullanması yasal olarak kendilerine tanınmış bir yetkidir. Bütün dünya ülkelerinde geliştirilmesi için büyük çabalar sarf edilen medya-polis ilişkilerini ülkemizde de ideale yakın, arzu edilen bir seviyeye çıkartılması mümkün gözükmemektedir. 1980 sonrası ülkenin içinde bulunduğu ortamdan dolayı, Polis Teşkilatı pek ülke gündeminde değildi. 1980 - 1985 yılları arası polis - basın ilişkilerinin durgunluk geçirdiği yıllardır. Örgütlerin derlenip toparlandıkları bu dönemde terör olayları yok denecek kadar azdır. Basında yayınlanan polisiye haberler ağırlıklı olarak uyuşturucu, gasp, hırsızlık, aile kavgaları, trafik kazaları, teşkilatla ilgili kuruluş yıldönümü törenleri ve yeniliklerden oluşmaktaydı.

Türkiye bugün güçlü ve aktif bir iç güvenlik teşkilatına sahiptir. 1985'ten itibaren Polisin merkez ve taşra teşkilatındaki yapılanmalar ve değişimler göze çarpmaktadır. Merkez teşkilatında halkın ve toplumun ihtiyaçlarını karşılayabilecek daire başkanlıkları oluşturulurken (Terörle

¹²⁸ Oktay Ekşi, "Halimiz Budur", **Hürriyet**, 04.06.1978

¹²⁹ Günaydın, 22.04.1986

Mücadele, Özel Harekat Daire Başkanlıkları) taşrada da il emniyet müdürlüklerine yeni statüler getirilmiştir. (Özel statülü, A,B,C tipi iller)

Taşrada ve merkezde görülen bu yeni yapılanmalarla emniyet müdürlüklerinde yeni birimler oluşturulmuş ve personel sayısı da artırılmıştır. Özel statüye sahip büyük şehirlerde olayların fazla olması polisle medya mensuplarının beraber çalışmasını zorunlu kılmaktadır. 1985 sonrası özellikle büyük şehirlere atanan emniyet müdürleri (Ankara, İstanbul, İzmir) basınla ilişkilere yeni boyutlar getirmişlerdir. Basınla ilişkilere önem veren bu il emniyet müdürlerinin bugün aktif politikada görev almalarında ve önemli makamlara ulaşmalarında bu ilişkilerin önemi yadsınamaz. Örneğin 1980 öncesi İstanbul Emniyet Müdürlüğü yapan Hayri Kozakçıoğlu, 1980 sonrası Ünal Erkan, Mehmet Açar, Necdet Menzir polis-medya ilişkilerine ayrı bir boyut kazandırmış, medyayla daha sağlıklı bir iletişim kurabilmek için çaba sarfetmişler ve olayların yoğun olduğu İstanbul'da medya ile koordineli çalışmasını bilmişlerdir. Polise kamuoyunda farklı bir bakış açısı kazandırmış olan bu müdürler bugün politikada bulundukları konuma da medya sayesinde ulaşmışlardır.

Polis Teşkilatı, çalışma ve uygulamaları esnasında sergilediği olumsuz tavırlarından dolayı çok eleştiri almaktadır. Ancak bu olumsuzluğu gidermede tartışılmaz bir yeri olan eğitime verdiği önem ve yeni eğitim kurumlarının açılması konularında medyada olumlu bir destek bulmuştur. Üç yıllık Polis Enstitüsü'nün 1984 yılında dört yıllık Polis Akademisi'ne dönüştürülmesi basında büyük akisler yapmıştır.¹³⁰ 1985 yılında İstanbul, İzmir ve Afyon'da yeni polis kolejlerinin açılmasıyla kolej sayısı dörde yükselmiştir. Ayrıca Nazilli (1981), Bursa (1982), Gaziantep (1982), Malatya (1982), Elazığ (1982), Trabzon (1985), Eskişehir (1985), Balıkesir (1986), Samsun (1981) polis okullarının açılması personel açısından teşkilat için kaynak teşkil etmeye başlamışlardır. Polis kolejleri ve okullarının sportif, sosyal ve kültürel faaliyetlerinin basında geniş olarak yer alması, polis teşkilatına kamu oyunun bakış açısının değişmesine yol açmıştır. Polis

¹³⁰ Tercüman, 19.11.1984; Türkiye, 14.11.1984

kolejleri kuruluşundan iki yıl gibi kısa bir süre sonra 1987 Milliyet gazetesinin düzenlediği liselerarası müzik ve halk oyunlarında Türkiye şampiyonluğunu, 1989 yılında halk müziği dalında Türkiye birinciliğini elde etmişlerdir.¹³¹ Öğrencilerin uzak doğu sporları ve güreşte Türkiye çapında derece elde etmeleri ve milli takıma davet edilmeleri, Tübitak' ın açmış olduğu proje yarışmasında da dereceye giren öğrencilerin, bir sporcunun biyoloji dalında Türkiye birincisi olması basında yer almış ve bu kamuoyunda gelecekteki polis teşkilatı hakkında daha olumlu bir imajın doğmasına yol açmıştır.¹³²

5- 1980 Sonrası Görsel Medya Yayınları ve Polis

Medya günümüzde yazılı ve görsel olarak ikiye ayrılmaktadır. Görsel medyanın etkisi yazılı ve basılı medya karşısında öne geçmiştir. Avrupa ülkelerinde olduğu gibi Türkiye'de de radyo ve televizyon başlangıçta devlet elinde tekelleşmiştir. 9 Temmuz 1952'den itibaren İstanbul Teknik Üniversitesi bünyesinde deneme mahiyetinde yayınlar yapılmıştır.¹³³

2 Mart 1972 tarihinden itibaren ise Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu (TRT) ülke genelinde yayınlar yapmaya başladı. 1990'lı yıllara kadar tek elden devam eden bu yayınlar, 1990 sonrası özel kanalların çoğalması ve teknik alt yapının gelişmesiyle rekabet ortamını doğurmuştur. Gazeteciler devlet televizyonlarının iktidar ve siyasi partilerin etkisi altında kaldıklarını ve taraflı yayın yaptıklarını savunmaktadırlar.¹³⁴ Bunun gerçeklik payı vardır. Çünkü ülkemizde de TRT yayınları üzerinde zaman zaman iktidar ve siyasi partilerin etkisi altında kalmıştır. 1980 - 1990 yılları arasında rakibi olmayan TRT kurumunun polis ve terör olaylarının haberlerini hükümet yanlısı olarak vermiştir. TRT kurumu ve Polis Teşkilatı devletin birer resmi kuruluşu

¹³¹ Milliyet, 13.04.1987; 13.04.1989

¹³² Cumhuriyet, 08.06.1989 ; Foto Spor, 10.11.1989

¹³³ İhsan Işık, *Kültürümüzün Kimliği*, Ünlem Yay., III. Baskı, İstanbul, 1990, s.183,184.

olması nedeniyle yayınları da resmi ve polis lehine olmuştur. Bu dönemde sadece asayiş ve adli olaylar haber olarak verilmekteydi. Polisle ilgili özel olarak hazırlanmış programlar ve diziler bulunmuyordu. TRT'nin imkanlarının kısıtlı olması yirmi dört saat yayın yapılmasını engelliyordu. Akşam üzeri haberlerle başlayan yayınlar birkaç filmde sonra sona ermekteydi.

Ayrıca 1 Ocak 1984 yılında yürürlüğe giren 2954 sayılı TRT Kanunu ile radyo ve televizyon yayınlarında karamsarlık, umutsuzluk, kargaşa, dehşet, saldırganlık gibi olumsuz duygular uyandırmak ve telkin etmek amacına yönelik yayınlar yasaklanmıştır.¹³⁵ Bu nedenle meydana gelen gerek toplumsal, gerekse terör ve asayiş olaylarıyla ilgili kötü ve dehşet verici görüntüler yayınlanmamaktaydı.

C- 1990 SONRASI MEDYA-POLİS İLİŞKİLERİ

1990 yılından itibaren özel televizyon kanallarının yayın hayatına girmesi ile iletişim ve haberleşme alanında yeni bir dönem başlamıştır. Görsel basında özellikle Körfez Savaşı'ndan naklen ve canlı yapılan yayınlar, televizyonun insanlar üzerindeki gücünü ve tesirini bir kez daha ortaya koymuştur. İletişim alanındaki baş döndürücü yeni gelişmeler dünyanın globalleşmesinde en büyük rolü oynamıştır. Bugün dünyanın birçok yerinde meydana gelen olayları canlı olarak izleyebilmekteyiz. Her ailenin evinin vazgeçilmez bir unsuru olan televizyon aynı zamanda dünyaya açılan bir pencere konumundadır. İnsanlar eğlenmek, vakit geçirmek, siyasi ekonomik gelişmeleri ve günlük haberleri takip etmek amacıyla zamanlarının büyük bir bölümünü televizyon izleyerek geçirmektedirler.¹³⁶ Bu nedenle yazılı ve görsel basın kuruluşlarını elinde bulunduranlar büyük bir güce

¹³⁴ Nezih Demirkent, *Sayfa Sayfa Gazetecilik*, Altınkitaplar Yay., İstanbul, 1982 s. 34, 35.

¹³⁵ Bozkurt Zakir Avşar, *Kitle İletişim Araçları ve Terör*, Kamer Yay., 1992, Ankara, s.71, 72.

¹³⁶ Fatih Altaylı, "Televizyon Haberciliği", *Hürriyet*, 26.07.1997

sahip olmuşlardır. Çünkü medyanın propaganda yapma, kamuoyu oluşturma ve insanları ikna etme özelliği vardır. Ülkemizde genel olarak yazılı basın kuruluşlarının sahipleri görsel medyayı da elinde bulundurmaya başladığından, medyada tekelleşme tehlikesi başgöstermiştir.

Medya sadece fertleri değil kurum ve kuruluşları da etkilememektedir. Medyanın halk ve kamuoyunun gözü kulağı konumunda olması nedeniyle özel yada kamu kuruluşlarını, politikacıları, siyasi partileri, hatta hükümetlerin faaliyetlerini bile etkilemekte ve denetim altında bulundurmaktadır. Medya bugün olayların üzerine polis gibi gitmekte, takip etmekte ve kamuoyunda yargılamaktadır. Çoğu zaman şahısları ve kurumları hedef olarak gösterebilmektedir.¹³⁷ 6 Kasım 1996 tarihinde meydana gelen Susurluk kazası medya sayesinde hala gündemde tutulmaktadır. Bu olayda medya polisi, yargı kurumlarını, siyasi partileri, değişen hükümetleri yönlendirmiş ve etkisi altına almıştır.

Yazılı ve görsel basının varlığını devam ettirebilmesi yaptığı yayınlara bağlıdır. Polis, görevi gereği uğraştığı olaylar ile medyanın ihtiyaç duyduğu haber konusu bir noktada kesişmektedir. Polisin yaptığı her türlü faaliyet, medya açısından haber olma özelliği taşımaktadır. Bu nedenle medya ile polis sürekli iletişim ve etkileşim halindedir. 1990 yılından itibaren medya dünyasındaki gelişmeler ve Polis Teşkilatı'ndaki yeniliklerle birlikte iki kesimin en fazla ilişkiye girdiği dönem olmuştur. Bu iki kesim arasında uzun yıllar devam eden sorunlar bilinçli idareci ve yöneticiler sayesinde masaya yatırılmıştır ve çözümler aranmıştır. Polis ile ilgili yazılı basında yer alan haberlere göz attığımızda bu ilişki ve iletişimin önemini bir kere daha ortaya çıkaracaktır.

¹³⁷ Bu konuya örnek olarak şu olayı verebiliriz; 1990 yılı öncesi 1 Mayıs olaylarında göstericilerden birisi öldürülmüştür. Medya tutuklanmadan, yargılamadan, olaylar esnasında elinde silah bulunan bir trafik polisinin fotoğrafını yayımlayarak bu polisin katil olduğunu yazmıştır. Terör örgütlerinin hedefi haline gelen polis memuru şehit edilmiştir.

1- Yazılı Basında Polisle İlgili Yayınlar

Günümüzde yayınlanan gazetelere göz attığımızda mutlaka polisle ilgili olumlu veya olumsuz haberlere rastlamaktayız. Polisin aleyhinde yayınlanan haberler genelde polisin uygulamalarıyla ilgilidir. Özellikle büyük şehirlerde yaşanan toplumsal olaylar ve gösterilerde polisin aldığı önlemler ve tedbirler, kamuoyuna polisi rahatsız edecek şekilde ve sübjektif olarak yayınlanabilmektedir. Oysa polis ülke içinde huzur ve asayişin temin etmekte görevli, gerektiğinde güç ve zor da kullanma yetkisine sahip bir iç güvenlik kuvvetidir.

Polis görev ve yetkisini kanundan almaktadır. Mülki amirden izin alınmadan yapılacak her türlü toplu gösterileri, polis engellemekle görevlidir. Basın bunu haber yapınca *“polis yine cop kullandı”*, *“yine meydan dayağı”* vb.. başlıklar kullanmaktadır. Polis Teşkilatı içerisinde görevini ve yetkisini kötüye kullanan insanların olması doğaldır. Ancak, basının bu münferit olayları büyütürken tüm polis camiasına maledecek şekilde kamuoyuna yansıtması, basının tarafsız olmadığına dair kanaatlerin oluşmasına yolaçmaktadır.

01.12.1996 tarihinde mimarlar odasının kullandığı binanın tahliyesinde gazetelerde yayınlanan haberin başlığı *“Polis, mimarları da dövdü.”* 18.05.1997 tarihinde de Hacettepe Üniversitesi Kampüsü'nden sağlık bakanlığına yürümek isteyen öğrencileri polis engelledi. Yine haberin başlığı *“Doktor adayına polis dayağı”* idi.¹³⁸ Bu ve benzeri haberler, hem teşkilatı hem de mensuplarını yıpratmakta, polisin medyaya karşı ön yargılı davranmasına neden olabilmektedir. Yine basına yansıyan ve ülkemizin önde gelen sorunlarından biri olan trafik terörüyle ilgili bir haber bu konuda ilginç bir noktaya parmak basıyor.

Avrupa ülkelerinde 300 araca bir polis düşerken ülkemizde 1316 araca bir polis düşmektedir. Trafik kazalarında araca sıkışmış yaralıların

¹³⁸ Radikal, 01.12.1996, 18.05.1997

kurtarılmasında polis ve vatandaşların kazma vb.. araçlarla müdahale etmeleri ilk yardım konusunda polisin yetersizliğini ortaya koymaktadır.¹³⁹

1990 yılından itibaren askerliğini yapmayan adayların Polis Teşkilatına alınmasıyla askerlik sorunu ortaya çıkmıştır. Teşkilatta otuz beş bin polis, iki bin beş yüz amirin askerlik sorununa medya iki senedir geniş bir yer vermekte ve soruna sahip çıkmaktadır. Askerlik görevini polis olarak yada kısa dönem yapmak isteyen polislerle ilgili "*Genç polisler askerliğimizi polis olarak yapalım, polislerin askerliği komisyonda, genç polislerin meselesi, 25 bin polisin ortak sorunu, polisler askerliklerini meslek içinde yapamazlar mı ?, genç polislerin toplu isyanı, bu sese kulak verin, hiç olmazsa eşitlik tanıyın*" başlıkları basında yer almıştır.¹⁴⁰

Polis Teşkilatı'nın her gün yeni suç türlerinin, yeni örgüt ve şebekelerin ortaya çıkması, ve bunlarla mücadelede yeni gelişmelere ayak uydurmak, yeni bir polislik imajı için yeniden yapılanma faaliyetleri basının haber konusu olmuştur. Emniyet Genel Müdürlüğü'nün adını iç güvenlik müsteşarlığı olarak değiştirilmesi yönündeki çabalar, istihbarat konusunda yeni birimlerin kurulması, çevik kuvvet şube müdürlüklerinin yapılandırılması, köpek eğitim merkezlerinin kurulması, polis okullarının eğitim süresinin uzatılması çalışmaları başlıca yeniliklerdendir.¹⁴¹

Polisin 1997 yılında yeni yapılanma çalışmaları medyada büyük yankı uyandırmıştır. 21. yüzyıla girerken polis teşkilatları bütün dünyada yeniden sorgulanmakta, yeni taktik, teknik ve hizmet anlayışları geliştirilmektedir. Amerika Birleşik Devletleri'nde *Community Policing (Toplumsal Polisliği)* denilen yeni bir yöntem geliştirilmektedir. Bu polisin görevleri yurttaşların yaşam kalitesini yükseltmek, suçla savaşmak, korkuyu azaltmak ve komşuların yaşam kalitesini yükseltmek için bulunduğu bölgenin toplumsal ve cemaat kurumları ile ortak çalışmakla yükümlü tutulmaktadır.¹⁴²

¹³⁹ Hürriyet, 05.05.1997

¹⁴⁰ Sabah, 04.07.1995, 25.07.1996; Günaydın, 01.07.1995;

¹⁴¹ Zaman, 28.06.1997; Sabah 25.07.1996

¹⁴² Kerem Çalışkan, "ABD'de Community Policing", Yeni Yüzyıl, 23.12.1997

Ülkemizde, Polis Teşkilatı'nda çağın gereklerine uygun olarak, uzlaşmaya ve branşlaşmaya gidilmekte ve hizmette kalite aranmaktadır. Bu konuda yapılan çalışmalar ve tespit edilen hedeflerle ilgili olarak şu alıntıyı yapmak uygun olacaktır.

Türk Polis Teşkilatı'nda yeni yapılanmanın zarureti ortaya koyan önemli bir sorun da poliste uzmanlaşma ve branşlaşma konusudur 21 . yüzyıla damgasını vuran en belirgin kavram, uzmanlık ve kalitedir. Her şeyde kalitenin ve uzmanlığın tartışıldığı ve önde tutulduğu günümüzde güvenlik hizmetlerinde kalitenin ve bu hizmetler içerisinde yer alan poliste uzmanlaşmanın sağlanması çalışmalarımızın esasını teşkil edecektir.¹⁴³

Basında polis hakkında yapılan olumsuz yayınların ağırlık noktasını işkence iddiaları teşkil etmektedir. Karakollarda ve bazı şubelerde işkence gördüğünü ifade eden şahıslar basında yer almaktadır. Dışişleri Bakanlığı Türkiye'de İnsan Hakları konulu raporda *"son 10-15 yıldır Türkiye işkence ve kötü muamele konusunda büyük eleştirilerle karşı karşıya kalmıştır."* ifadesi kullanılarak işkence ve kötü muamele kabul edilmiştir. Emniyet Genel Müdürlüğü bu konuda hassas olup son zamanlarda İçişleri Bakanlığı'da bu konuyla ilgili olarak da altı mülkiye müfettişini görevlendirmiştir. Çevik kuvvet ve değişik birimlerde polisleri insan hakları açısından adli soruşturma yöntemleri, Ceza Muhakemeleri Usul Kanunu uygulamaları, işkence ve kötü muamele, halkla ilişkiler ve diksiyon konularında verilen konferanslar basında yer almıştır.¹⁴⁴ Basın insan hakları ve işkence konusunda hassas olup konuyu zaman zaman gündeme getirmektedir. Gazete muhabiri Metin Göktepe'nin Eyüp'te kapalı spor salonunda ölü olarak bulunması kamuoyunda polisin imajını zedelemiştir. Mahkemenin uzun sürmesi ve bir neticeye varılamaması işkence ve kötü muamele konusunda basının polis aleyhine kamuoyu oluşturmaya yol açmıştır.

¹⁴³ İsmet Berkan, "Söz Polisin-2", **Radikal**, 1997

¹⁴⁴ **Hürriyet**, 28.05.1997; **Milliyet**, 19.12.1997

Operasyonlarda teröristlerin ölü olarak ele geçirilmesi medya tarafından yargısız infaz olarak değerlendirilmekte ve kamuoyunun dikkatleri çekilmektedir. Gerek işkence ve kötü muamelenin gerekse yargısız infaz iddialarının bütün camiaya maledilmesi polisler tarafından tepkiyle karşılanmaktadır.¹⁴⁵

2- Medyada Toplumsal Olaylar

Toplumsal olaylar (öğrenci, işçi, memur vb..) uzun yıllar ülkemizin gündeminde önemli yer işgal etmektedir. Basın tarafından şiddetle elleştirilen konulardan birisi toplumsal olaylarda polisin tutumudur. Bu olaylarda polisin gereksiz yerlerde cop kullanması, bayanların saçlarından tutularak sürüklenmesi, kameramanların acımasızca coplanması, bilinçsizce hareketlerdendir.¹⁴⁶ Yazılı basından ve televizyon ekranlarından halka yansıyan bu görüntülerin insanların zihinlerinden silinmesi oldukça zordur. Toplumsal olaylarda toplulukları dağıtmak için sis bombası, göz yaşartıcı bomba kullanılmaması tasyikli su sıkılmaması ve kuvvet kullanmaya en son çare olarak başvurulmamasını medya sürekli eleştirmekte ve çoğunlukla polisi suçlamaktadır. . Polisin olaylar karşısında aciz kalması (1996, 1 Mayıs olayları, 1995 Gazi olayları) teçhizat ve malzeme eksikliğine bağlanmaktadır.¹⁴⁷ Fakat gözardı edilmemesi gereken bir konu var ki bu da, izinsiz ve devletin şahsına yönelik toplumsal olaylarla, ekonomik, politik ve siyasi hak arayan, yapılan uyarıları dikkate almayanlara karşı polisin aldığı tedbirlerde kamuoyuna tarafı olarak aktarılabilmektedir. Polisin İstanbul Üniversitesinde sağa sola saldırarak sıra ve camları kıran devleti milyarlarca lira zarara uğratan öğrencilerle, 1 Mayıs 1996 Kadıköy olaylarında iş yerlerini, mağazaları, bankaları ve özel kuruluşları yağmalayan araçları

¹⁴⁵ Yavuz Gökmen, "Polis Medya İşbirliğine Artık Son Verilmeli", *Hürriyet*, 06.01.1997

¹⁴⁶ 31 Temmuz 1997 tarihli tüm gazeteler, Ankara'da düzenlenen Refah Partililerinin İmam Hatip Liseleri gösterisinde coplanan kameramanların fotoğraflarını yayımlamışlardır.

yakan gösteri gruplarına nazik davranmasını beklemek fazla iyimserlik olacaktır.

Basın mensuplarının eleştirileri son yıllarda şiddet kullanan polisler ile özellikle toplumsal olaylarda görev yapan çevik kuvvet polisleri üzerinde yoğunlaşmaktadır. Bu konuda Radikal gazetesinden Koray Düzgören polislerin eğitimi ile ilgili görüşlerini şöyle açıklamaktadır.

Kent merkezlerinde güvenliğin sağlanması ile görevli polisler yada çevik kuvvet denilen polisler acaba nasıl eğitiliyordu? Öğrenci olaylarında görevlerinin çok ötesinde acımasız bir şiddet uygulayan bu genç insanları bu derece şartlandırmak için acaba nasıl bir eğitim yöntemi uygulanıyordu?... ve hep birlikte soruyoruz kendi insanına bu derece düşman gibi yetiştirilen, kırmayı, vurmaya bu şiddeti bu boyutlarda yaşamlarının bir parçası haline getiren bu genç insanların öğretmenleri acaba kimler ve bu öğretmenler nasıl bir eğitim uyguluyorlar.¹⁴⁸

Ancak polisin olaylar karşısındaki bu tavırlarını tek taraflı olarak değerlendirmek yerine soruna kalıcı bir çözüm bulmak amacıyla daha objektif ve sorunu temelden ele alan bir yaklaşımın sergilenmesi, olaylara polis boyutuyla da bakmanın faydalı olacağı kanaatindeyiz.

Polisin içinde bulunduğu sıkıntıları ve çalışma şartlarındaki olumsuzlukları yansıtmaya açısından Rauf Tamer'in tespitleri çok anlamlıdır. Tamer basında çıkan polisle ilgili yayınlarda çelişkilerin olduğunu belirterek bazı basın mensuplarının polisin üniversite olaylarında cop kullandığında tepki almasına, cuma olaylarında ise cop kullanılmadığı için eleştirilmesine bir anlam verememektedir. 1 Mayıs olaylarında, toplumsal gösterilerde, üniversite olaylarında, cuma olaylarında, pahalılık mitinglerinde, adliye çevrelerinde, duruşmalarda güvenliğin sağlanmasında vb. daha birçok değişik görevlerin polise yüklendiğini ifade eden Tamer şöyle demektedir.

Birçok duruşma, bazen mitinge dönüşüyor. Adliye'nin çevresine bakıyorsunuz haydi yine yüzlerce polis. Bergamalı köylüler ne bilir Boğaz içi köprüsünü? Ama organize biçimde getirilmişler, orada

¹⁴⁷ 1 Mayıs 1996 olayları 02.05.1996 tarihli tüm gazetelerde geniş yer verilmiştir.

¹⁴⁸ Koray Düzgören, "İlkokul Eğitimi Polis Eğitimi", **Radikal**, 24.11.1996

siyanüre hayır diye bağıyorlar.. Bakıyorsunuz , yüzlerce polis... bu ne bitmez çile ? Gece kondu yıkımına isyan mı ? Yüzlerce polis ... Başbakan veya bakanlar düğüne mi geliyor? Yüzlerce polis. Cumhurbaşkanı, bir hasta ziyaretine mi gidiyor? Yüzlerce polis... Terör ve uyuşturucu mücadelesi şöyle dursun bu şehrin, bir de normal asayişi var. 14 milyon kişi yaşıyor Korumaya alınmışlar başka, ama birde koruma meraklısı insanlar var. Bir müfreze polisle geziyorlar. Hangi iş adamına baksan bir müfreze önünde polis arkasında polis. Hangi gazeteciye baksan (gerekli olanları tenzih ederim) yine bir müfreze polis ...Bakan çocukları eşleri hep yanlarında polis... Zevk almak için maça gidiyoruz . Orada yüzlerce polis onun maç öncesi var maç sonrası var. Polis hangi birisine yetişsin? ...¹⁴⁹

Gülbüz Azak polisin bu çileli ve sıkıntılı çalışmalarını Türkiye gazetesinde köşe yazısının birinde ele alarak *"Bu ne büyük tahammüldür? bu ne sabırdır, fedakarlıktır?... evet efendim eli öpülecek kişi bunlar hayret olunacak gıpta edilecek kişiler"* şeklinde ifade etmiştir."¹⁵⁰

3- Görsel Medya ve Polis-Halk İlişkileri Açısından Önemi

Türkiye’de özel televizyonculuk tarihi on yılı geçmemektedir. Bu nedenle en genç sektörlerden birisini oluşturmaktadır. Fakat kısa bir sürede toplum üzerinde büyük etkiler bırakmış ve kamuoyunu yönlendiren bir güç haline gelmiştir. Televizyon daha geniş kitlelere ulaşabildiğinden etkileşim alanı en yaygın olan ve günümüzde en etkili iletişim araçlarından birisi durumundadır.

Polis Teşkilatı’nın bütün faaliyetlerinin halkla ilgili olması nedeniyle, halka ulaşması, çalışma ve faaliyetleri hakkında bilgilendirilmesi ve bunun karşılığında halktan dönütler alarak başarıya ulaşmasında görsel medyanın önemi şüphesiz tartışılmaz. Görsel medyanın (televizyon yayınlarının) çok çeşitli ve hayal edilemeyecek kadar insanlar üzerinde gücü ve tesiri vardır. Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde insanların yaşamını derinden

¹⁴⁹ Rauf Tamer, *"Polisin Kaderi"*, Sabah, 1997

¹⁵⁰ Gülbüz Azak, *"Önce Teşekkür Sonra Tenkit"*, Türkiye, 03.04.1996

ilgilendiren konuların başında değişim ve yenilikler gelmektedir.¹⁵¹ Enformasyon yani bilgi de bir ihtiyaçtır. İnsanlar, her günün belli saatlerini haber, müzik, eğlence, eğitim, spor ve kültürel amaçlı televizyon programlarını bir külfetede katlanmadan izlemeye ayırmaktadırlar. Televizyonla izleyicileri samimi bir aradaymışçasına, dostça bir ilişki içerisine girerler. Canlı ve doğrudan açık yayınlar yapılmasından dolayı gerçekçilik ve inandırıcılık televizyonun özelliklerindendir.¹⁵² Bu nedenle insanların hayat tarzlarında, kültürlerinde ve sosyal alışkanlıklarında büyük değişikliklere yol açmaktadır. Bugün insan televizyonun karşısında izleyici durumdadır ve pasif bir rol almaktadır.

Polis Teşkilatı kitle iletişim araçlarının süratle gelişme gösterdiği günümüzde kamuoyu oluşturmada ve imajın değişikliğinde bu imkanı yeteri kadar değerlendirebildi mi? Görsel medyanın bu kısacık tarihine baktığımızda görsel medya-polis ilişkilerini yeterli olmadığını görüyoruz. Bugün televizyonda polisle ilgili yapılan programlarda rating birinci planda tutulmaktadır. Polis İmdat, Sıcağı Sıcağına, Arena vb... programlar görüntü ve müzikleri insanları olumsuz yönde etkilemektedir. Bu tür programlardaki şiddet görüntülerinin film ve yorumlardaki abartmalar beklenmedik şekillerde bireylerde tepkilere ve bilinç altındaki şiddetin ortaya çıkmasına neden olmaktadır.¹⁵³ Konuları genellikle, cinayet, kavga, şiddet ve sansasyon olan olayların konu edildiği bu programlarda polis faaliyet ve çalışmaları da yayınlanmaktadır. Polisin her uygulamasının haber yapılıp yayınlanması olumlu polis imajını sarsmaktadır.

Görsel medyada her gün polisle ilgili haberler yayınlanmaktadır. Televizyon vasıtası ile teşkilatta bazı şahısların yaptığı hataların ön plana çıkarılması toplumda polisle ilgili olumsuz bir imajın oluşmasına yolaçmaktadır. Boğaz köprüsünden geçen yaşlı bir bayanın bir başkomiser tarafından yumruklanması, Ankara'da memur olaylarında bayanların

¹⁵¹ Sadık Güneş, *Medya ve Kültür*, Vadi Yay., Ankara, 1996, s.119.

¹⁵² Yusuf Kaplan, *Televizyon*, Ağaç Yay., İstanbul, 1992, s.27, 28, 42.

¹⁵³ M. Tören Yücel, *I. Polis Halk İşbirliği Sempozyumu*, Ankara, Emn. Gen. Müd. Basımevi, 1995, s.47

coplanması toplumda unutulmayacak izler bırakmıştır.¹⁵⁴ Bu gibi olaylar genelleştirilip tüm teşkilata mal edilmektedir.

Bunun yanında polisin terör, uyuşturucu ve suçlularla mücadelede gösterdiği başarılı operasyonlar, polise olan güveni artırmaktadır. Polis görevini ifa ederken, en büyük desteği kamuoyundan almaktadır. Bugün başarılı olan polis teşkilatları incelendiğinde arkasında büyük bir kamuoyunun olduğu görülecektir. İngiltere polisinin *“bizim size yardım etmemizi istiyorsanız, lütfen bize yardım ediniz”* özdeyişi vardır. İngiltere’de yapılan bir araştırmada suçluların %93’ü halkın verdiği bilgilerle yakalanırken %7’si polisin kendi yaptığı çalışmalar sonucunda yakalanmaktadır.¹⁵⁵

Kamuoyunun desteğinin alınabilmesi için toplumun polis faaliyetlerinden haberdar olması ve polisine güvenmesi gerekmektedir. Yapılan yayınlar tarafsız ve objektif olmalıdır. Polisin faaliyetlerini çalışmalarını toplum, medya vasıtasıyla öğrenmektedir. Polis Teşkilatı’nın halkla ilişkilerini geliştirebilmesi için ayrıca medyanın da yardımına ihtiyacı vardır. Rastgele bilinçsizce programlar yerine, Polis Teşkilatı’nı tanıtıcı bilgi içerikli programlar yapılmalıdır. Polis, çalışmaları ile ilgili doğru ve gerçek haberlerin birinci elden temin edilmesine yardımcı olmalıdır. Özel televizyonlarla işbirliğine gidilerek belli saatlerde polis saati adı altında programlar yapılması mümkündür. Polis teşkilatının yardımları ile halkı bilinçlendirecek şekilde polisiye filmler yapılması kamuoyunun ön yargısını değiştirecektir.

Görsel medyanın polisin sadece olumlu ve başarılı taraflarını topluma yansıtması uygun değildir. Polisin, devletin bir kurumu, ülkenin emniyetinden sorumlu olması gibi hassas bir görevi yerine getirmesi ve bazen de çalışmalarının sırları içermesi, yapılacak bazı yayınları doğal olarak sınırlandırmaktadır. Devlet açısından hayati önem arz eden konularda

¹⁵⁴ Arif Sezer, (Emniyet Müdürü) *“Halkla İlişkiler Açısından Personel Değerlendirilmesi”*, I. Polis Halk İşbirliği Sempozyumu, aynı eser, , s.109.

¹⁵⁵ Önder Aytaç, *Medyanın Gözüyle Çeteler ve Susurluk*, Ankara, Basım EM Ofset, 1997, s. 82.

yayınların sınırlandırılması, basın özgürlüğüne, iletişim özgürlüğüne ters değildir. Her özel televizyon kanalı yayınlarında, Türkiye Cumhuriyeti'nin varlık ve bağımsızlığına devletin ülkesiyle ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne, toplumun milli ve manevi değerlerine uygun yayın anlayışı ile Anayasanın genel esaslar bölümünde yer alan ilkelere ve demokratik kurallara, kişi haklarına, genel ahlaka, toplumun emniyet ve asayişini olumlu yönde etkileyecek uygun yayınlar yapmaya dikkat etmelidir.¹⁵⁶

4- Görsel Medyada Polis Haberleri

Medyada polisle ilgili çıkan çoğu haberler polis teşkilatı mensupları tarafından tepki ile karşılanmaktadır. Teşkilat mensupları arasında en çok dile getirilen konu medyada polisin iyi yönlerinden çok, aksaklıklarının ve yapılan hataların polis aleyhine bir formatta haber yapılmasıdır. Bu hem teşkilatın kötü propagandasının yapılmasına hem de kamuoyunda polise karşı güvensizliğe neden olmakta ve endişe ile karşılanmaktadır. 200.000 bine yakın personeli bulunan polis teşkilatı içerisinde mutlaka ferdi hatalar yapılmakta veya kötü niyetli insanlar bulunabilmektedir. Fakat bu istisnai olaylarla ilgili yapılan haberler ve yorumlar bütün bir teşkilatı karalamaya ve genellemeler yapılmasına yolaçmaktadır. Çünkü böyle bir durum devletin önemli bir birimini yıpratma, kötü niyetli insanların ekmeğine yağ sürme demektir.

Polisin asayiş hizmetlerini etkileyen ve kamuoyunu rahatsız eden diğer bir konu ise işlenen suçların ve suçluluğun özellikle görsel medya da özendirilmesi ve işleniş şeklinin açıkça duyurulmasıdır. Bu da suç işleyebilecek kişileri suç işlemeye teşvik etmektedir. Son on yılda hırsızlık, gasp, darp, soygun ve cinayet olayları ile ilgili cinayet sanıkları, suçu işleniş şeklini televizyonda izlediği film ve haberlerde gördüğünü itiraf etmektedir.

Medya mensupları ve haber yorumcuları olayları haberci gibi takip edip, yorumlama yerine polis gibi hareket edip, takip, yakalama, ve olaylara

¹⁵⁶ Ali Baransel, "Medya Prensleri Yaratmayacağız", Türkiye, 14.11.1997

müdahale ederek polis görev sahasına el atmaktadır. Bunu en güzel ve canlı örneği Susurluk kazası sonrası yaşanan gelişmelerdir. Polis, olan olaylarla ilgili bir yorum yapmadan, sanıkların suçluluğu kesinleşmeden, suçlu ilan edilmektedir. Bağımsız yargı hükümleri kesinleşmeden yapılan böyle açıklamalar olay seyrini etkilemekte, polisin ve hakimlerin işini zorlaştırmaktadır. Ayrıca kişilerin hak ve hürriyetlerine de tecavüz edilmektedir.¹⁵⁷

5- Polis-Medya İlişkileri Hakkında Yetkililer ve Medya Mensupları Tarafından Söylenenler¹⁵⁸

Polis Akademisi öğrencilerinin medya-polis ilişkileri konusunda devletin üst düzey yöneticileri ile yapmış oldukları röportajlardan alıntı yapmamız, hazırlamakta olduğumuz tezin önemini bir kez daha ortaya koymaktadır.

DSP milletvekili Ahmet Tan ile yapılan röportaj medyanın insanlar üzerinde ne kadar etkili olduğunu ortaya koymaktadır.

Tüm dünyadaki ülkelerde teşhir edilme korkusu, polisin uygulayacağı yaptırım kadar etkilidir. Polis karakolunda sabahlamaktan korkmaz ama gazetede tek sütun haber olmaktan korkar. Veya vergisini vermeyen bir iş adamı gazetede ilan edilmektense gidip poliste üç gün yatmayı kabul eder. Bu mesleğin başlangıcı polisle birlikte çalışmayı gerektiriyor. O yüzden birbirini tamamlayan en iyi anlaması gereken meslek kollarından ikisidir. Medya (gazetecilik) ve polislik. İkisi de toplumu hedef alıyor amaçları toplum. Biri toplumu bilgilendiriyor, ötekide toplumun güvenini sağlamayı ön görüyor. Böyle olunca da birbirine yardımcı olmaları gerekiyor. Örnek verecek olursak, polis her zaman medyaya muhtaç,

¹⁵⁷ Bu konunun en canlı örneği 02-05.02.1997 tarihlerinde yaşanmış ve Show T.V., henüz suçlu olduğu kesinleşmemiş şahıslar hakkında suçlu gibi yayım yaparak, aksi yargı kararı kesinleşmedikçe hiç kimsenin suçlu olarak ilan edilemeyeceği ilkesinin ihlali nedeniyle geçici olarak belirtilen tarihlerde kapatılmıştır.

¹⁵⁸ M. Şevki Meşe, Emrullah Uslu, “*Medya-Polis*”, *Akademik Bakış*, (Polis Akademisi Dergisi), Ankara, Polis akademisi Yay., Yıl:3, Sayı:6, 1997, s. 22-27.; K. Süleyman Ulukuş, “*Basında Akademi*”, *Akademik Bakış*, Ankara, Polis Akademisi Yay., Yıl:3, Sayı:7, 1997 s.12, 13.

medyada polise muhtaç. Çünkü birinin baş ağrısı ötekine bağlı. Polis yaptığı bir operasyonu ancak medya sayesinde kamuoyuna yansıtabiliyor.

Polis Teşkilatı'nda uzun yıllar görev yapmış ve mesleğinin zirvesine çıkmış İçişleri eski Bakanı Mehmet Ağar konuya gerçekçi olarak yaklaşmıştır.

Polis-medya ilişkilerinde var olan sorunlar dünyanın gelişmiş ülkelerinde de mevcuttur. Kaldı ki gelişmiş ülkelerde medyanın tecrübeleri çok daha fazladır. Bu sorunlar işin tabiatından kaynaklanmaktadır. Önemli olan karşılıklı iyi niyet çerçevesi içerisinde meseleyi en iyi bir şekilde çözebilmektir...Polisin de hataları olur, polisinde eksiklikleri olabilir. Bunların medyada yer alması bizim için iyidir. Çünkü bir anlamda eğiticidir biz bundan ders çıkarırız. Yaptığımız hatalarımızı ve eksikliklerimizi bir daha yapmayız. Polisin toplum hayatındaki önemi medya tarafından dikkate alınmalıdır. Polisin hatasının her seferinde göz önüne serilerek varlığının kamuoyunda çok tartışılır hale getirilmesinin de önemli mahzurları vardır. Bu bakımdan medyanın da polisin de çok dikkatli olması lazımdır.

Eski Emniyet Genel Müdürlerinden Ünal Erkan' da polis-medya ilişkilerinde farklı bir görüş açısıyla fikirlerini açıklamıştır.

Dünyanın hiçbir yerinde polis-medya ilişkileri istenilen ölçüler içerisinde değildir. Bazı ülkelerde bu ilişkiler iyi, bazılarında kısmen iyi, bir kısmında ise kötü seviyededir... Birbirleriyle özdeşleşmiş olan bu ilişki yasaların içeriğini anlayabilmek, yasal yönü kavrayabilmek, yapılanları kamuoyuna duyurabilmek bakımından büyük bir önem arz etmektedir... Bunun için de çok sağlıklı halkla ilişkiler (basın-halkla ilişkiler) birimlerine ihtiyaç vardır diye düşünüyorum.

Genelkurmay eski Başkanı Doğan Güreş ise polis-medya ilişkilerine askeri bir üslupla yaklaşmıştır.

Halkla ilişkiler açısından güvenlik güçleri ve medya ilişkilerinde de düzenlemeye ihtiyaç vardır. Çünkü huzuru güvenlik güçleri sağlar. Güvenlik güçlerinin bugün olduğu gibi moralini bozarsan bir şey yapmaz, yapamaz... Benim istediğim şu. Güvenlik güçlerinin üzerine

gitmeyi kınıyorum. Sevmiyorum, hoşlanmıyorum. Bu Türkiye'ye yapılan kötülüktür. Bunun önlenmesi için ne yapsak olmuyor.

Son birkaç yıldır polisle, özellikle Polis Akademisi öğrencileri ile olumlu ilişkileri ile çıkış yapan gazeteci-yazar Yazgülü Aldoğan polis-medya ilişkilerine de ayrı bir boyut kazandırmıştır.

... Medya mensubu, düz muhabir, yazı işleri müdürü, yada genel yayın yönetmeni, herkimse polisin yaptığı her eylemi, diğer bir meslek sahibinin yaptığı gibi değerlendirmeli... Polis de düz polis memuru, karakol amiri, genel müdür, başkan, her kimse, medyaya kendileri ile ilgili olumsuz bir haber, yazı çıktımı, bunu bizden biri değil, görevini yapan ve olumlu işleri de gören bir gazeteci olarak algılamalı... İnanın o zaman ilişkiler gerçekten iyi olacak.

Gazeteci-yazar Ali Bayramoğlu'da medyanın polise ön yargılı davrandığını kabul etmiştir. Seminer için Polis Akademisi'ne giden Bayramoğlu düşüncelerini şöyle açıklamıştır.

Basın klübünü ziyaretim esnasında benim ve benim gibi düşünen bazı yazarların en siyasi yazılarını panolarda görünce, dayanamadım, itiraf ettim, Akademiye ne denli ön yargılı geldiğimi... Geleceğe umutla bakan, idealleri olan, insan hakları ve demokrasiyi dillerinden düşürmeyen, ama meslekleriyle gurur duyan ve duymak isteyen bu gençler, töhmet altında kalmak istemiyor, onları töhmet altına sokanlara müthiş tepki duyuyorlar... tepkiler ve tepkilerin yöneldiği yerler Polis Akademisinde yaptığım konuşmanın ardından yazılı sorulan kırk beş ayrı soruda gizliydi... medyaya yönelik tepki kırk beş ayrı soru kağıdının istinasız hepsinde şöyle ya da böyle yer alıyordu.

6- Polis-Medya İlişkilerinde Sorunlar ve Çözüm Önerileri

Basın, Emniyet Teşkilatı'nın yapmakta olduğu açıklamaların ve bazı bilgilerin zamanında verilmediği ve yeterli olmadığından şikayet etmektedir. Bu nedenle basın açıklamalarının, basınla ilgili birimler tarafından, yetkili ve tecrübeli polisler tarafından yapılması gerekmektedir. Basın açıklamaları dışında medya kuruluşları arasında ayrıcalık yaparak, bilgiler verilmemelidir. Polis Teşkilatı mensupları gazetecilerin kendi aralarındaki rekabet ve ilişkilere karışmamalıdır. Medya-Polis ilişkilerinin geliştirilebilmesi için hem

kurumlara hem de mensuplarına çok büyük görevler düşmektedir. İlk önce karşılıklı anlayışlı olunmalı, ön yargılı davranışlardan kaçınılmalı, gelişen olaylar bilinçli, olgunlukla, sabırla karşılanmalı ve ilişkilerin daha iyi bir seviyeye çıkartılması için gayretler sarf edilmelidir.¹⁵⁹ En küçük problemler sorun haline getirilmemelidir. Her iki kurumun personelinin karşılaştıkları çeşitli olaylarda zaman zaman birbirlerine düşmanca tavırlar takındıkları bilinmektedir. Buna sebepte şahısların birbirlerine karşı hissi tavır ve davranışların olduğu görülmektedir.

Gerek insanlararası gerekse kurumlararası ilişkilerin temelinde karşılıklı etkileşim ve diyalog yatmaktadır. İşte polis ve medya ilişkilerinin sağlıklı bir şekilde sürdürülebilmesi için karşılıklı ilişkilerde bulunabilecek birimler veya yetkililer tespit edilmelidirler. Her iki kurumda ilişkiye gireceği birim yada yetkilileri bilmelidirler. Karşılıklı muhatapların bilinmesi problemlerin zamanından ve sağlıklı çözümlenmesinin büyük katkısı olacaktır.

1990 öncesi sadece devlet televizyonu TRT'nin olmasına karşın 1990 da özel televizyon kanallarının artması kuruluşlar arasındaki rekabeti kızıştırmış, kameramanları ve muhabirleri, polis gibi olayları içinden takip etme, yerinde fotoğraf ve görüntü almaya sevk etmiştir. Daha önce belirttiğimiz gibi polis ve medyanın kesiştiği nokta haberdir. Çünkü polis bugün toplumla ilgili her türlü sorun üzerine gönderilen bir kuruluştur. Polis özel toplantılara gidiyor, toplumsal olaylarda tedbirler alıyor, asayişle ilgili kahvehane vb. umuma açık yerleri kontrol ediyor, uyuşturucu, terör ve siyasi olaylar mücadele etmektedir. Bu görevlerinden dolayı da değişik insanlarla karşı karşıya gelmektedir. Polisin de bütün bu belirttiğimiz faaliyetleri medya açısından bir haber değeri bulunmaktadır. Polisiye haber ve olayları halka aktarmadan önce denetimden, kontrolden ve incelenmeden geçmesi gerekmektedir. Medya toplumda bulunan herkese çok rahat bir şekilde ulaşmakta ve mesajlarını her eve, aileye iletmektedir. Bu nedenle başta halkın polisiye (asayiş, terör, uyuşturucu) olaylarla ilgili konularda

¹⁵⁹ Nuri Tortop, *Halkla İlişkiler*, Ankara, İlk-San Matbaası, 1986, s.64.

bilinçlendirilmesi, suç işleme sayısını azaltacaktır. Uyuşturucu ile ilgili yapılacak programlar ve ikazlar gençleri kötü alışkanlıklardan koruyacaktır. Diğer bir konu ise Polis Teşkilatı çeşitli nedenlerle halka tanıtılamamaktadır. Polis, medyanın bu özelliklerinden istifade etmesini bilmeli, imajını yenilemek için bilinmeyen yönlerini halka güven verecek şekilde yansıtmalıdır.

Polis-basın arasındaki sorunlardan birisi de tahkikat aşamasındaki adi suçların sonuçlanmadan, sanığın suçluluğu kesinleşmeden, basında bu olayların haber basılmasıdır. Bu durumda insanların kişiliklerine ve haklarına tecavüz edilmektedir.

Basına uyuşturucu ile mücadelede de büyük görevler düşmektedir. Bu hususta basın, polisiye olayların önlenmesinde yayınları ile destek olabilir. Uyuşturucu ile ilgili haber yaparken titiz olmak gerekmektedir. Bir taraftan haber yapılırken diğer taraftan çocukları ve gençleri de alışkanlıklardan korumak gerekmektedir. Günümüzde gençler, özellikle lise ve üniversite öğrencileri arasında uyuşturucu kullananların arasında artış göstermektedir.¹⁶⁰ Bu artışın büyük sebeplerinden birisi de merakı artıran unsurların başında da televizyonda yayınlanan uyuşturucunun nasıl kullanıldığını gösteren haber ve haber programları gelmektedir.

Uyuşturucu yayınları gibi cinayet, kaza ve ölüm haberlerinde insan organlarının televizyonda gösterilmesi toplumu olumsuz yönde etkilemektedir. Bu görüntülerin psikolojik yönde çocuklar üzerinde kalıcı tesirleri olmaktadır. Diğer bir sakıncası ise çocukların bu haberlerden suç işleme teknik ve yöntemleri öğrenmesidir.¹⁶¹ Suçluya bu suçu nasıl işlediği sorulduğunda da televizyonda izlediği bir filminden gördüğünü itiraf etmektedir.

Basında yayınlanan haberler bazen terör örgütlerinin istenmeyerek de olsa propaganda ve reklamını yapmaktadır. Bunun bir nedeni ise bölücü-

¹⁶⁰ Bkz. Polis Medya İlişkileri (Panel Konuşları), Ankara, Ankara Emniyet Müdürlüğü Yay., 1997, s.46; 16.07.1997 tarihinde Ankara Emniyet Müdürlüğü'nce, Polis-Medya İlişkileri ile ilgili düzenlenen panel de ismi belirtilmeyen Narkotik Şube Müdürlüğü'nde görevli bir polisin konuşmasından alınmıştır.

¹⁶¹ Naci Uğur, (İnterpol Şube Müdürü), Polis-Medya İlişkileri Panel Konuşmaları, aynı eser, s.36.

yasadışı örgüt mensup, yandaş, sempatizanlarından kolay haber alınması bu güçlerle mücadele eden polisten ise örgütlerle ilgili detaylı ve zamanında bilgi alınamamasıdır. Sonuçta bir kısım doğru, bir kısım yanlış fısıltılarla veya duyumlarla haber yayına hazırlanmaktadır.

Ankara Valisi Erdoğan Şahinoğlu polis-medya ilişkileri ile ilgili bir panelde polisin zamanında açıklamalar yapamamasının asıl sebebinin 657 Sayılı Devlet Memurları kanununda, “devlet memurlarının bilgi vermeme” hükmünden kaynaklandığını ifade etmektedir.

Şüphesiz yazılı ve görsel medyanın, polisin asayiş hizmetleri ile ilgili önemini ne kadar vurgulansa azdır. Polis Teşkilatı medyanın bu özelliğinden yararlanmak suretiyle asayiş, terör, uyuşturucu konularında aldığı tedbirler işlenen suçların sayısını kesinlikle azaltacaktır. Özellikle fazla suçların işlendiği bölgelerde, polisin suç öncesi aldığı asayiş tedbirlerinin, yaya ve motorlu devriye, kontrol ve denetimlerinin, huzur operasyonlarının günlük haberlerde yayınlanması, suç işleyecek veya işleyebileceklerin teşebbüslerini boşa çıkaracaktır. Ayrıca yayınlanmasında sakınca olmayan terör örgüt ve elemanlarının özellikleri ile aranan şahısların soruşturmalarıyla ilgili yayınlanacak haberler, örgüt elemanlarının rahat hareket etmelerini engelleyecektir. İnsanların polise ihtiyacı olduğunda arayabilecekleri telefon numaraları ile başvuracakları devriye ekiplerinin karakolların yazılı ve görsel medyada verilmesi ve toplumun uyarılması polise hizmet ve faaliyetlerinde büyük destek olacaktır. Bazı gelişmiş ülkeler polis-medya ilişkilerinde yıllar önce büyük mesafeler katetmişlerdir. Özellikle Almanya’da polis yayın organlarına suçla mücadele kapsamına giren konularda kamuoyunu aydınlatacak bilgiler vermektedir.¹⁶²

Polis-medya ilişkilerine ayrı bir boyut kazandıracak diğer bir konu ise; teşkilat bünyesinde yapılacak yeni düzenlemelerdir. Örneğin Polis Akademisi’nde ve polis okullarında okutulmakta olan Halkla İlişkiler ders kitaplarında medyaya geniş yer verilmeli ve öğrenciler göreve çıkmadan

¹⁶² Yaman Galolar, *Federal Almanya’da Polis*, Ankara, Güven Matbaası, 1973, s.39.

bilinçlendirilmelidir. Polis Akademisi üçüncü sınıf öğrencileri yaz tatillerinde teşkilatın tespit edilen birimlerinde stajlarını yapmaktadırlar. Öğrencilerin bir kısmının stajlarını medya kuruluşlarında yapmaları sağlanabilir. Hiç olmazsa büyük şehirlerde staj yapanların staj takviminde medyaya da belli günler tahsis edilebilir. Böylece teşkilatta amir olarak göreve başlayacak ve teşkilatın gelecekte en az yirmi senesine damga vuracak olan bu öğrenciler önceden medya kuruluşlarını, mensuplarını, çalışma şartlarını öğrenmiş olacaklardır. İletişim konusundan bilinçlendirilen bu öğrenciler teşkilatta ortaya çıkabilecek polis-medya sorunlarına önyargısız ve bilinçli yaklaşabileceklerdir. Aynı şekilde medyada görev alan ve alacak olan personele Polis Teşkilatı'nın birimlerini tanımaları ve çalışma şartlarını öğrenmeleri amacıyla düzenlemeler yapılabilir.

Polisin eksikliklerinden birisi kendisini halka tanıtamamasıdır. Bunun için halka gizlilik sınırlarını aşamayacak şekilde, programlar, haberler hazırlanabilir. Polis-medya işbirliği ile hazırlanacak bu programlarda, poliste eğitim faaliyetleri polis okulları, Polis Koleji, Polis Akademisi tanıtılabilir. Vatandaşın bir sıkıntısı olduğunda hangi birime, şubeye yada karakola nasıl başvuracağı konularında rehberlik edici programlar faydalı olacaktır. Bu gibi faaliyetler polis-medya ilişkilerinin gelişmesine ve aynı zamanda kesintiye uğramadan yürümesini sağlayacak, ortaya çıkan problemlerde kolayca çözüme kavuşacaktır.

SONUÇ

Polis-medya kuruluşları arasında uzun yıllar süre gelen ilişkiler bugün çok önemli boyutlara ulaşmıştır. 1980 öncesi birbirlerine nefretle bakan bu kuruluş mensupları arasında dostluğun başladığını görüyoruz. 1990 sonrasında ilişkilerin yoğunluğundan olsa gerek kurumların arasında yumuşamayla birlikte, toplumda da bir denge ve bir uzlaşma ortamına girilmiştir. İnsanlar ve kurumlar arasında ilişkiler olduğu sürece doğal olarak tanışma ortamı da oluşmaktadır. Kurumlar arasında iletişimin düzenli olmaması güven bunalımlarına neden olmaktadır. Son on yıldır polis-medya ilişkileri ile ilgili ülke genelinde sempozyumlar, paneller düzenlenmekte ve çıkış yolları aranmaktadır.

Günümüzde Emniyet Teşkilatı üzerindeki tartışmalar ve spekülasyonlar her zamankinden daha bir yoğunluk kazanmış ve teşkilat adeta mercek altına alınıp incelenmeye başlanmıştır. Bir teşkilatı en iyi, o teşkilatın içinde bulunanlar tanıyabilirler. Dolayısıyla gerek teşkilata yönelik suçlama ve saldırılara karşılık vermek, gerekse tarih araştırması yapacak diğer insanlara malzeme sağlamak için teşkilatın kendi içinden gelen tarih araştırmacılarına çok işler düşmektedir. Bu nedenle yaptığımız bu küçük çalışma ilerde yapılması düşünülen daha büyük çalışmalara basamak teşkil edecek ve yeniden yapılanma çalışmaları devam eden teşkilata, geçmişte yaşanan hataların tekrarlanmaması ve gelecekte daha iyi neticeler elde edilebilmesi için bu tür çalışmalar yol gösterici olacaktır.

KAYNAKLAR

- AKÇABOL, Derviş, "*Bugünkü Türk Polisinin Mahiyet ve Vasıfları*", **Polis Dergisi**, Sayı:6/317, Ankara, 1939.
- AKSU, Osman Sulhi, "*Kuruluşunun 147. Yılında Polis*", **Polis Emeklleri Dergisi**, Kurtiş Matbaası, Sayı:479, İstanbul, 1992.
- AKSU, Osman Sulhi, **Toplum Psikolojisi**, Tipo Basımevi, İstanbul, 1972.
- ALTAYLI Fatih, "*Televizyon Haberciliği*", **Hürriyet**, 26.07.1997.
- ALYOT, Halim, **Türkiye’de Zabıta**, Kanaat Basımevi, Ankara, 1947.
- AVŞAR, Bozkurt Zakir, **Kitle İletişim Araçları ve Terör**, Kamer Yayınları, Ankara, 1992.
- AYTAÇ, Önder, **Medyanın Gözüyle Çeteler ve Susurluk**, Basım EM Ofset, Ankara, 1997
- AZAK, Gürbüz, "*Önce Teşekkür Sonra Tenkit*", **Türkiye**, 03.04.1996.
- AZİZ, Aysel, **Toplumsallaşma ve Kitle İletişim**, Ankara Üniversitesi Basın Yayın Yüksekokulu Yayınları, Ankara, 1982.
- BARANSEL, Ali, "*Medya Prensleri Yaratmayacağız*", **Türkiye**, 14.11.1997.
- "*Basın*", **Meydan Larousse**, Meydan Yayınları, İstanbul, 1988.
- "*Basın*", **Büyük Larousse**, Gelişim Yayınları, III. Cilt, İstanbul, 1986
- "*Başvekil İsmet İnönü’nün Cumhuriyet Polisi Hakkında Takdirkâr Sözleri*", **Polis Dergisi**, Emniyet İşleri Umum Müdürlüğü Yay., Sayı:308, 1937.
- BERKAN, İsmet, "*Söz Polisin-2*", **Radikal**, 1997.
- CEBBAR Ertuğrul, "*Memur-Rüşvet ve Gizli Büro*", **Hergün**, 03.09.1963.
- CÖNERDEM, Mecit, "*Polis Siyantifik*", **Polis Dergisi**, Yıl:25, Sayı:2/313. Ankara, 1938.
- CUMALI, Necati, "*Polisler Ölürken*", **Cumhuriyet**, 27.10.1979.

CUMALI, Necati, **Cumhuriyet**, 27,10,1979.

Cumhuriyetin 50. Yılında İçişleri Bakanlığı, II. Kitap, Ankara, Gürsoy Matbaacılık, 1973.

ÇALIKAN, Kerem, "**ABD'de Community Policing**", **Yeni Yüzyıl**, 23.12.1997

"**Dahiliye Vekili Şükrü Kaya Beyefendinin Zabıtamız Hakkında Takdirleri**", **Polis Mecmuası** Emniyet-i Umumiye Müdürlüğü Yay., Yıl.20, Sayı:286, 1933.

DELİGÖNÜL, Mehmet, **Atatürk'ten Seçki**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1982.

DEMİRKENT, Nezh, **Sayfa Sayfa Gazetecilik**, Altınkitaplar Yayınları, İstanbul, 1982.

DÖNMEZER, Sulhi, **Basın Hukuku**, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1968.

DÜZGÖREN, Koray, "**İlkokul Eğitimi Polis Eğitimi**", **Radikal**, 24.11.1996.

EKŞİ, Oktay, "**Halimiz Budur**", **Hürriyet**, 04.06.1978.

EKŞİ, Oktay, **Hürriyet**, 30,04,1980.

ERTUĞ, Hasan Refik, "**Türk Gazeteciliğinin Doğuşu**", **Gazetecilik Enstitüsü Dergisi**, Fakülteler Matbaası, Sayı:2, İstanbul, 1961.

GALOLAR, Yaman, **Federal Almanya'da Polis**, Güven Matbaası, Ankara, 1973.

GÖKMEN Yavuz, "**Polis Medya İşbirliğine Artık Son Verilmeli**", **Hürriyet**, 06.01.1997.

GÖZE, Ergun, "**Anarşiname Yahut Polisin Feryadı**", **Tercüman**, 07.02.1980.

GÜNEŞ, Sadık, **Medya ve Kültür**, Vadi Yayınları, Ankara, 1996.

GÜRESİN, Ecvet, **Cumhuriyet**, 24,09,1967.

İŞİK İhsan, **Kültürümüzün Kimliği**, Ünlem Yayınları, III. Baskı, İstanbul, 1990.

PINAR,İbrahim, **Terörle Mücadele Kanunu**, Seçkin Yay., Ankara, 1996

KAHRAMAN, Ahmet, **Cici Basının Sefalet ve Rezaleti**, Tümsamanlar Yayıncılık, İstanbul, 1996.

KAPLAN, Yusuf, **Televizyon**, Ağaç Yayınları, İstanbul, 1992.

KÖKER, Mustafa, "**Medya Asrına Doğru**", Türkiye, 26.10.1996.

Kuruluşundan Bugüne Polis Akademisi, Polis Akademisi Yayınları, Ankara, 1988.

MAKARACI, Halil, "*Polisin Şahsiyeti*", **Akşam**, 09.07.1967.

MEŞE, M. Şevki- **USLU**, Emrullah, "*Medya-Polis*", **Akademik Bakış**, (Polis Akademisi Dergisi), Polis Akademisi Yayınları, Yıl:3, Sayı:6, Ankara, 1997.

"Meşrutiyette Polis", **Polis Okulu Broşürü**, , Marifet Basımevi, İstanbul, 1937.

"Milli Savaşta Türk Polisi", **Polis Mecmuası**, Emniyet-i Umum Müdüriyeti Yay. Yıl:20, Sayı 286, Ankara, 1936.

MINNETOĞLU, İbrahim, "*Polis*", **Tercüman**, 25.04.1968

MUMCU, Uğur, "*Alçakça*", **Cumhuriyet**, 07.03.1980.

OKAY, Vahap, **Bab-ı Ali Konuşuyor**, Kay Yayınevi, İstanbul, 1989.

ORKUN, Hüseyin Namık, "*Eski Türklerde Zabıta Amir*", **Polis Dergisi**, Yıl:25, Sayı:312, Ankara, 1938.

ORKUN, Hüseyin Namık, "*Su Başı*", **Polis Dergisi**, Yıl:25, Sayı:313, Ankara, 1938.

Polis Medya İlişkileri, (Panel konuşmaları, Ankara Emniyet Müdürlüğü Interpol Şube Müdürlüğü Tarafından Yayına Hazırlanmıştır.), Ankara, 1997.

"Reisicumhur Gazi Mustafa Kemal Hazretlerinin Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Zabıtanı: Hakkında Yüksek Takdirleri", **Polis Mecmuası**, Emniyet-i Umumiye Müdürlüğü Yay., Yıl:20 Sayı:286, Ankara, 1933.

SERİN, Nazmi, **Dedektif I**, Alaaddin Kral Basımevi, Ankara, 1939.

SEZER, Arif, "*Halkla İlişkiler Açısından Personel Değerlendirmesi*", **I. Polis Halk İşbirliği Sempozyumu**, Emniyet Genel Müdürlüğü Yay. Ankara, 1995.

SOKULLU- AKINCI, R. Füsün, **Polis, Toplumsal Bir Kurum Olarak Gelişmesi Polis Alt Kültürü ve İnsan Hakları**, Gümüş Basımevi, İstanbul, 1990.

SUBAŞI, Nihat, **Gazete ve Tekniği**, Ulusal Basımevi, Ankara, 1970.

ŞAFAK, Ali, **Ceza Muhakemeleri Usul Hukuku ve Polis**, Adalet Matbaacılık, Ankara, 1995.

T.C. Anayasası, Seçkin Yay., Ankara, 1995.

TALU, Umur, "*Dipsiz Kuyu*", **Milliyet**, 19.11.1996.

TAMER, Rauf, "Polisin Kaderi", Sabah, 1997.

TOKGÖZ, Oya, Temel Gazetecilik, Imge Kitabevi Yayınları, Ankara, 1994.

TONGUR, Hikmet, Türkiye'de Genel Kolluk, Kaaanat Basımevi, Ankara, 1946.

TOPUZ, Hıfzi, 100 Soruda Türk Basın Tarihi, Gerçek Yayınevi, İstanbul, 1996.

TORTOP, Nuri, Halkla İlişkiler, İlk-San Matbaası, Ankara, 1986.

UĞUR, Naci, (Interpol Şube Müdürü), Polis Medya İlişkileri, Panel Konuşmaları, Emniyet Müdürlüğü Yay., Ankara, 1997.

ULUKUŞ, K. Süleyman, "Basında Akademi", Akademik Bakış, Polis Akademisi Yayınları, Yıl:3, Sayı:7, Ankara, 1997.

ÜNERİ, Ahmet Hikmet, Zabıta ile İlgili Mevzuat, Numune Matbaası, Ankara, 1953.

YALMAN Ahmet Emin, "Basın Tarihimize Dair", Gazetecilik Enstitüsü Dergisi, Fakülteler Matbaası, Sayı:1, İstanbul, 1961.

YÜCEL, M. Tören, I. Polis Halk İşbirliği Sempozyumu, Emniyet Genel Müdürlüğü Yay. Ankara, 1995.

150. Kuruluş Yılı Dönümünde Türk Polisi, (Araştırma Planlama Koordinasyon Daire Başkanlığı'nın Hazırladığı Broşür), Ankara, Emniyet Genel Müdürlüğü Yayınları, 1995.

"2559 Sayılı Polis Vazife ve Selahiyet Kanunu", Polis Mecmuası, Emniyet-i Umumiye Müdürlüğü Yay., Sayı:295, Ankara, 1934,

"2559 Sayılı Polis Vazife ve Selahiyet Kanunu", Zabıta ile İlgili Mevzuat, Beta Yay., İstanbul, 1995.

"3201 Sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu", Zabıta ile İlgili Mevzuat, Beta Yay., İstanbul, 1995.

Cumhuriyet, 08.06.1989

Foto Spor, 10.11.1989

Günaydın, 02.03.1986

Günaydın, 10.03.1986

Günaydın, 22.03.1986

Günaydın, 22.04.1986

Günaydın, 01.07.1997

Hürriyet, 04.06.1978

Hürriyet, 03.01.1979

Hürriyet, 26.04.1980

Hürriyet, 08.06.1984

Hürriyet, 29.06.1984

Hürriyet, 08.05.1997

Hürriyet, 28.05.1997

Milliyet, 16.06.1984

Milliyet, 29.09.1985

Milliyet, 13.04.1987

Milliyet, 13.04.1989

Milliyet, 19.12.1997

Radikal, 01.12.1996

Radikal, 8.05.1997

Sabah, 04.07.1995

Sabah, 25.07.1996

Tercüman, 19.11.1984

Türkiye, 14.11.1984

Zaman, 28.06.1997

EKLER

1918 Yılındaki İstanbul ve Taşrada Mevcut Polis Kuvvetleri

İller	Merkez Me.	Ser.Kom.	İkinci Kom.	Kom.Mu.	Polis Me.
İstanbul	29	42	46	192	2524
Adana	1	2	6	17	113
Aydın	2	4	7	50	474
Ankara	0	1	5	18	67
Edirne	0	1	6	45	208
Erzurum	0	1	5	19	124
Bitlis	0	1	5	17	100
Basra	1	1	5	10	56
Bağdat	1	1	5	13	130
Berut	2	1	10	29	245
Halep	1	1	5	18	100
Hicaz	0	1	1	3	16
Hüdavendigar	1	1	2	17	111
D.Bekir	0	1	4	15	79
Suriye	1	1	6	24	177
Sivas	0	1	5	30	132
Trabzon	1	1	4	17	114
Kastamonu	0	1	5	17	89
Konya	1	1	3	19	85
Mamuratilaziz	0	1	4	18	84
Musul	0	1	4	14	67
Van	0	1	3	17	120
Yemen	0	1	1	3	12
Urfa	1	1	2	5	20
Eskişehir	1	0	1	2	24
İzmit	1	0	2	6	49
Bolu	1	0	2	10	22
Kalai Sultaniye	1	0	2	7	37
Canik	1	1	1	8	51
Çatalca	0	0	1	4	13
Zor	0	1	2	6	30
Kudüs	0	2	3	12	131
Karesi	1	1	2	9	47
Medine	0	1	2	4	46
Menteşe	1	0	3	4	30
Teke	0	1	4	4	33
Kayseri	1	1	1	3	36
Karahisar	0	1	1	3	16
İçel	0	0	0	1	8
Kütahya	0	1	1	3	17
Maraş	0	0	1	1	13
Niğde	0	0	1	3	13
Toplam	50	79	179	717	5863

Vereinigung
für
wissenschaftliche Fortbildung

Sitz Berlin
Sprengel: Beuthen-Gleiwitz-Hindenburg

Geschäftsleitung Gleiwitz

Fernsprecher Gleiwitz Nr. 3331

Bankkonten:
Bank u. Discontogesellschaft, Filiale Gleiwitz,
und Girokasse, Gleiwitz, Niederwallstr. 11
Bank E. G. m. b. H., Beuthen O.-S., Gerichtstr. 3

Postscheckkonto Nr. 66565
V. F. P. Ortsgruppe Beuthen O.-S.)

I/F.

Nr. 2443/31.

Gleiwitz, den 6. Mai
im Polizei-Präsidium,
Teuchertstr. 20.

19... 31

Herrn

Zweiter Direktor Murettin

Hochwohlgeboten

J s t a n b u l .

Polizeischule.

Studienreise 1931
Konstantinopel
V. F. P. F. Oborschl.

Sehr verehrter Herr Direktor !

Zurückgekehrt von unserer schönen Studienreise ist es uns ein besonders dringendes Bedürfnis auch Ihnen, sehr verehrter Herr Direktor, noch einmal unseren herzlichsten und ergebensten Dank auszusprechen.

Es war uns, den deutschen Polizeibeamten der Reisegesellschaft, ganz besonders wertvoll, durch Ihre liebenswürdige Vermittlung einen Einblick in die von Ihnen geleitete Polizeischule zu erhalten.

Sie können versichert sein, sehr verehrter Herr Direktor, dass unser Besuch Ihrer Polizeischule ausserordentlich interessant und instruktiv gewesen ist, und dass gerade der Besuch der Schule uns mit hoher Achtung vor den Leistungen der türkischen Polizei erfüllt hat.

Wir bitten Sie, sehr verehrter Herr Direktor, diesen unseren herzlichsten Dank auch allen Ihnen unterstellten Beamten übermitteln zu wollen.

Mit der Versicherung unserer vorzüglichsten Hochachtung, sind wir

mit freundlichen Grüßen !

DIE GESCHÄFTSLEITUNG DER BEZIRKSGRUPPE

1. 10. 1931

Berlin
Türk Enstitüsü
Teskilatı

Gleiwitz, 6. Mayıs 1931

443/31.

Sayın İkinci Müdür
Nurettin Zatiâliye

İstanbul
Polis Okulu

Pek muhterem müdür Bey!

Güzel öğrenim gezimizin dönüşünde acile olarak
alpten ve müterazi teşekkürlerimizi size ifade et-
mek ihtiyacını özellikle hissettik.

Seyahat kâfiyesinin alman polis memurlarına ve
vezaretinizdeki polis okuluna özellikle çok değerli
yüksek anlayışınızla bir hoşgörü karandırdınız.

Pek muhterem müdür bey, polis okuluna yaptır-
gımız ziyaret fevkalâde ilgi sekici ve eğreticiydi. ve
okulun ziyareti bize Türk polisinin başarıları-
dan ziyade yüksek saygı anlayışını gösterdi.

Çok muhterem müdür bey, bu candan tesek-
kürlerimizi maiyetinizdeki memurların hepinde
bildirmek isteklerimizi sizden rica ediyoruz.

Münazar saygılarımızın kabulü ile
candan selâmlar

Berlin Teskilâtı Müdürlüğü

**Vereinigung
für
wissenschaftliche Fortbildung**

Sitz Berlin
Sitz: Beuthen-Gleiwitz-Hindenburg

Geschäftsleitung Gleiwitz

Vorsprecher Gleiwitz Nr. 3331

Bankkonten:
K. u. Discontogesellschaft, Filiale Gleiwitz,
d. Girokasse, Gleiwitz, Niederwallstr. 11
E. G. m. b. H., Beuthen O.-S., Gerichtsstr. 3

Postscheckkonto Nr. 66565
p. F. Ortsgruppe Beuthen O.-S.)

Tr. 2877/31.

Gleiwitz, den 20. September 1931.
im Polizei-Präsidium,
Teuchertstr. 20.

Herrn

Polizei - Schuldirektor

M u r e t t i n - B e y

Hochwohlgeboren

J s t a n b u l -

Police mektebi .

Sehr verehrter Herr Polizei-Schuldirektor :

Es ist uns eine ganz besondere Ehre und Freude, Ihnen heute ergebenst
der Anlage ein kleines Album von Ansichten, die wir gelegentlich un-
seres dortigen Aufenthaltes während unserer 2. Studienreise herstellen
lassen, mit gleicher Post zusenden zu können.

Wir verbinden die Überreichung desselben mit dem allerherzlichsten
ergebensten Dank für Ihre grosse Bereitwilligkeit und Liebenswürdig-
keit, die Sie s. Zt. unseren Reiseteilnehmern anlässlich des Besuches
der von Ihnen so vorzüglich geleiteten Polizeischule zu teil werden
lassen.

Sehr freuen würden wir uns, wenn das bescheidene Zeichen unseres
Besuches Ihres Beifall fände.

Mit ganz ergebenen Grüßen und der Versicherung

vorzüglichster Hochachtung, sind wir

DIE GESCHÄFTSLEITUNG DER BEZIRKSGRUPPE

Frühling Hainisch

Berlin
İis Enstitüsü
Teskilatı

Gleiwitz, 20. Eylül 1931

Sayın.
Polis Okulu Müdürü
Nurettin Bey
Zat-ı âliye

İstanbul
polismektebi

Pek sayın polis okulu müdürü

Aynı postada ilisik olarak gönderebildiğimiz oradaki
2. Öğrenim seyahatinin esnasında yaptığımızın
küçük bir albüm bizim için özellikle tam bir
seref ve sevinçtir.

Bu takdim ^{ile} nazik ve büyük hüsnüniyetinizi ve cana
yakınlığınızı ayrıca seyahatimize katılanlara ve
tarafından ferkalâde serk ve idare edilen po
lis okuluna bağlılığımızı göstermek istedik.

Sayet memnuniyetinizin alâmetleri tasvib edi
lirse çok seviniriz.

İsten selâmlarımızın kabulü ile

Berlin Teskilatı müdürü

İzmir Emniyet Müdürlüğü 933 atış taliminde muvaffakiyet
kazanan Zabıta âmir ve memurları

Adli kısımlar reisi Cemil B.

İdari kısımlar reisi Ali Yaşar B.

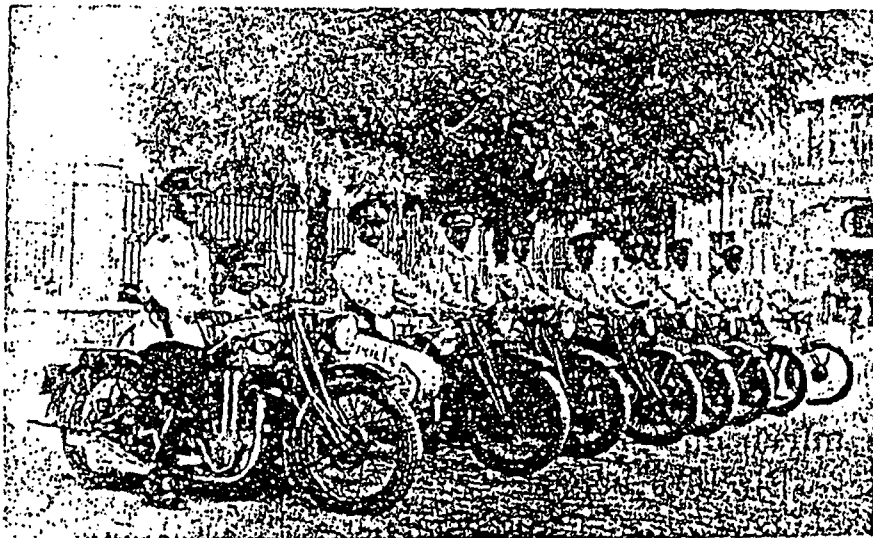
70 No. lu 1. inci Kom. İsmail Hakkı Ef.

Sivil 2. inci komiser Muzaffer Ef.

Zehirli gazlerden korunmam üretken birer tütün [?]

Motosikletli Polislerimiz

1946 Yılı Polis Teşkilatı'nın Mevcut Personeli

İller	Emn.Amrl	Başkomiser	Komiser	Kom.Mu	Pol.Me.
Afyon	0	3	2	4	47
Ağrı	1	1	2	3	25
Amasya	2	0	1	3	19
Ankara	14	7	23	77	887
Antalya	0	1	4	10	54
Aydın	1	4	2	5	35
Balıkesir	4	1	7	9	73
Bilecik	1	1	1	3	16
Bingöl	1	0	2	5	34
Bitlis	1	1	1	5	26
Bolu	1	1	3	7	35
Burdur	0	1	1	2	15
Bursa	1	3	5	14	112
Çanakkale	2	2	4	8	70
Çankırı	0	1	1	4	18
Çoruh	0	1	2	8	9
Çorum	1	1	2	3	16
Denizli	0	1	1	2	15
Dişarbakır	0	2	5	6	60
Edirne	0	4	8	13	97
Elazığ	0	1	3	6	59
Erzincan	0	1	3	3	30
Erzurum	2	2	3	8	55
Eskişehir	1	3	4	7	55
Gaziantep	3	2	6	9	80
Giresun	0	1	3	4	24
Gümüşhane	1	0	1	3	17
Hakkari	0	0	4	4	26
Hatay	4	3	9	14	113
İçel	2	2	3	8	69
Isparta	1	1	1	2	19
İstanbul	29	67	89	373	2330
İzmir	7	13	23	48	391
Kars	2	2	3	12	73
Kastamonu	3	1	3	7	46
Kayseri	0	1	2	8	54
Kırklareli	0	1	2	9	46
Kırşehir	0	1	1	3	18
Kocaeli	2	1	6	9	79
Konya	2	2	2	9	56
Kütahya	1	1	4	6	37
Malatya	1	1	0	8	39
Manisa	2	1	4	9	61
Maras	1	1	2	7	31
Mardin	1	2	3	9	51
Muğla	0	2	6	4	50
Muş	1	1	1	3	14
Niğde	0	1	1	8	39
Ordu	2	1	2	2	23
Rize	0	1	2	3	22
Samsun	1	2	6	6	67
Seyhan	3	2	7	14	117
Silirt	0	1	1	5	25
Sinop	1	1	2	3	17
Sivas	0	1	2	7	46
Tekirdağ	0	1	1	5	29
Tokat	1	0	1	5	25
Trabzon	1	3	4	10	77
Tunceli	0	1	2	9	32
Urfa	2	0	3	11	64
Van	1	1	3	8	46
Yozgat	1	0	3	2	14
Zonguldak	2	2	5	8	86
TOPLAM	111	168	313	889	6314

Polis Enstitüsü Orta Öğretim Kısmı 1945-1946 Eğitim-Öğretim Dönemine Ait Haftalık Ders Programı

Gün	Snf	I. Ders	II. Ders	III. Ders	IV. Ders	V. Ders	VI. Ders
	K	İdare Bilgileri	İdare Bilgileri	Ceza Bil.	Esasiye Huk.		
P	L	Belediye Bil.	Meslek Bil.	Ceza Huk.	Ceza Huk.	TALİM	Beden Terb.
	S	Hukuki Bil.	Hukuki Bil.	Meslek Bil.	Sihhi Yrd.		
	K	İdantite	Fotoğraf	Fotoğraf	Tarih-Coğ		Tarih Coğrafya
S	L			Fotoğraf	Yabancı Diller	İç. İkt.Siy. Coğ	Yabancı Diller
	S	Devletler Huk.	Devletler Huk.	Laboratuvar	Türkçe		Mütalaa
	K	Hesap-Mali Bil	Laboratuvar	Kriminalistik	Hesap Mali Bil.	Türkçe	Türkçe
Ç	L	Kriminalistik	Mütalaa	Meslek Bil.	İdare Huk.	İdare Huk.	Motor
	S	Fotoğraf	Hukuki Bil.	Hukuki Bil.	İdantite	Siyasi Tarih	
	K	Belediye Bil.	Kriminalistik	Sihhi Yrd.	Matbuat Prpg	Motor	Mütalaa
P	L	Laboratuvar	Sihhi Yrd.	Esasiye Huk.		Mütalaa	Motor
	S	Kriminalistik	Esasiye Huk	Kriminalistik	Haberalma	Haberalma	
	K	Haberalma	Ceza Bil.	İdantite	Motor		
C	L		Mütalaa		Yabancı Diller	TALİM	Beden Terb.
	S	İdantite	Matbuat Prpg	Tarih-Coğrafya	Tarih-Coğ		
	K	Pasif Korunma	Muhabere Atış	Muhabere-Atış			
Cmt	L						
	S	Muhabere Atış	Fotoğraf	Adli Tıp			

Polis Enstitüsü Yüksek Öğrenim Kısmının 1945-1946 Eğitim Öğrenim Dönemine Ait Haftalık Ders Programı

Gün	Snf	I. Ders	II. Ders	III. Ders	IV. Ders	V. Ders	VI. Ders
	K	Medeni Huk.	belediye Bil	Devletler Huk.	Devletler Huk.	İdantite	Kriminalistik
P	L	Meslek Bil	medeni Huk.			Beden Ter.	TALİM
	S		Devlet Huk.	Haberalma	Fotograf		
	K	Hesap mali Bil.	Esasiye Huk.	Esasiye Huk.	Sihhi Bil.	Türkçe	İçt. İkt. Siy.C.
S	L	Esasiye Huk.	medeni Huk.	Kriminalistik	İçt. İkt. Siy.C.	Yabancı Diller	Mütalaa
	S	Kriminalistik	İdare Bil.	İdare Bil.			İdantite
	K	Mali İkt. Bil.	Mali İkt Bil.	İdare Huk.	Siyasi Tarih		Siyasi Tarih
Ç	L					Motor	
	S	Hukuki Bil.	Hukuki Bil.	Muh.ve Atış	İdare Huk	Adli Tıp ve	Haberalma
	K	Ceza Huk.	Fotoğraf	Ceza Huk.		Matbuat Prpg	
P	L	Yabancı Diller	Ceza Huk.	Yabancı Diller	He.ve Mali İş.		Adli Tıp ve
	S		belediye Bil				
	K	Matbuat Prpg	Ceza Muh. U.	Ceza Muh.Huk	İçt. İkt. Siy.C.	Mütalaa	Kriminalistik
C	L				İdantite	Beden Ter.	TALİM
	S	Kriminalistik	Haberalma	Matbuat Prpg.	Ceza Muh. U.		
	K	Adli Tıp ve	Pasif Korunma	İdare Huk.			
Cmt	L	Kriminoloji	Sihhi Bil.				
	S	Laboratuvar	İdantite	Fotoğraf			

1993 Yılında Tağrada Karakol Sayasını Gösterir Tablo

İLİN ADI	KARAKOL SAYISI	İLİN ADI	KARAKOL SAYISI
ADANA	34	ISPARTA	13
ADİYAMAN	10	İSTANBUL	147
AFYON	13	İZMİR	89
AĞRI	10	K. MARAŞ	16
AKSARAY	8	KARAMAN	5
AMASYA	9	KARS	7
ANKARA	68	KASTAMONU	13
ANTALYA	27	KAYSERİ	23
ARDAHAN	7	KIRIKKALE	5
ARTVİN	10	KIRKLARELİ	9
AYDIN	23	KİRŞEHİR	6
BALIKESİR	23	KOCAELİ	20
BARTIN	4	KONYA	32
BATMAN	9	KÜTAHYA	11
BAYBURT	3	MALATYA	18
BİLECİK	8	MANİSA	19
BİNGÖL	9	MARDİN	14
BİTLİS	9	MUĞLA	14
BOLU	14	MUŞ	7
BURDUR	11	NEVŞEHİR	8
BURSA	28	NİĞDE	4
ÇANAKKALE	16	ORDU	15
ÇANKIRI	8	RİZE	10
ÇORUM	11	SAKARYA	21
DENİZLİ	18	SAMSUN	23
DİYARBAKIR	20	SİİRT	8
EDİRNE	11	SİNOP	7
ELAZIĞ	18	SİVAS	21
ERZİNCAN	10	Ş. URFA	16
ERZURUM	21	ŞİRNAK	8
ESKİŞEHİR	17	TEKİRDAĞ	11
GAZİANTEP	16	TOKAT	11
GİRESUN	13	TRABZON	14
GÜMÜŞHANE	6	TUNCELİ	9
HAKKARİ	4	UŞAK	8
HATAY	19	VAN	13
İÇEL	19	YOZGAT	13
İĞDIR	5	ZONGULDAK	20
TOPLAM	567		688
GENEL TOPLAM			1255

Emniyet Genel Müdürlüğü Eğitim Kurumlarının 1994 Yılı İtibarı ile

Kapasiteleri ve Mevcut Öğrenci Durumları

	Kur. Ta.	I.	II.	III.	IV.	V.	TOPLAM
Polis Akademisi							
Lisans	1937	709	785	747	685		2.928
F.Y.O.		14	45	51	48	1	159
POLİS KOLEJİ			Hız.	I.	II.	III	
Ankara Polis Koleji	1938		128	232	200	337	897

POLİS OKULLARI		TMK Std. Kapasitesi		Yurt Kapt.	Bayan Öğr	Erkek Öğr.	TOPLAM
Adana Pol. Ok.	1992	B	510			528	528
Afyon Pol. Ok.	1993	C	300			300	300
Aksaray Pol.Ok.		A	1.000		Eğt. ve Öğr. Başlamadı.		
Aydın Pol. Ok.	1992	C	300			306	306
Balıkesir Pol. Ok.	1986	A	950	25	Öğr. Alınmadı.		
Bomova Pol. Ok.	1978	C	360	173		391	391
Bursa Pol. Ok.	1982	B	800	120		621	621
Diyarbakır Pol. Ok.	1989	C	700			318	318
Elazığ Pol. Ok.	1982	C	400	41		401	401
Erzurum Pol Ok.	1991	C	350	104		369	369
Eskişehir Pol. Ok.	1985	C	400	180		420	420
Gaziantep Pol. Ok.	1982	C	370	12		376	376
İst. Etiler Pol. Ok.	1966	B	500	60	Eğt. ve Öğr. Başlamadı.		
İstanbul PEM	1978	A	1.100			1153	1.153
İzmir Pol. Ok.	1981	B	720		84	633	717
Kayseri Pol. Ok.	1992	B	550			561	561
Kemalettin E. Pol.Ok.	1978			409	Yurt Olarak Kullanılmaktadır		
Malatya Pol. Ok.	1982	C	460	42		479	479
Nazilli Pol. Ok.	1981	B	640			652	652
Samsun Pol. Ok.	1990	A	1.600		268	1313	1.611
Trabzon Pol. Ok.	1985	B	600	100	150	470	620
Yozgat Pol. Ok.							
Didim Pol. Ak.Eğt.Kampı	1990						
Bayburt Polis Okulu		Eğitime başlamadı					
Kastamonu Polis Okulu		Eğitime başlamadı					
TOPLAM			12.410	1.266	502	9.321	9.823

1973 Yılına Kadar Polis Okulları ile İlgili İstatistik Bilgileri

POLİS OKULLARI	Kur.Ta.	Eğt.Süre: Dönem	Sayı	Ok.Me	Orta Öğr. Me	TOPLAM
İzmir Pol. Ok.	1960	6 Ay	23	2.388	568	2.956
İstanbul Pol. Ok.	1909	6 Ay	92	11.403	540	11.943
İst. K. E. P.	1971	6 Ay	4	1.537		1.537
Ankara Y.K.P.	1971	6 Ay	4	1.290	469	1.759
TOPLAM				16.618	1577	18.195

1995 Emniyet Genel Müdürlüğü Taşra Teşkilat Tablosu

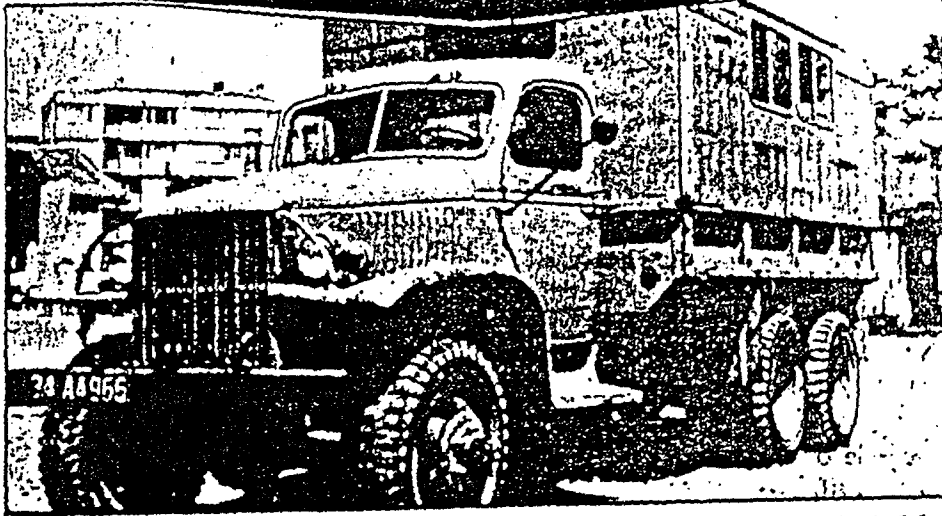
BİRİMLER	ADEDİ
Özel Statüde İİ Emniyet Müdürlüğü	9
A Tipli İİ Emniyet Müdürlüğü	15
B Tipli İİ Emniyet Müdürlüğü	24
C İİ Emniyet Müdürlüğü	31
İlçe Emniyet Müdürlüğü	268
İlçe Emniyet Amirliği	367
Serbest Bölge Emn. Amirliği	7
Açılması İçin Onay Gön. İlçe Emn. Am.	29
Hudut Kapısı Emn. Şube Müdürlüğü	1
Hudut Kapısı Emn. Amirliği	5
Hudut Kapısı Emniyet Komiseriği	15
Bucak Emniyet komiseriği	15
Karakol Amirliği	1.275
TOPLAM	2.081

1995 Yılı Statülerine Göre İİ Emniyet Müdürlükleri

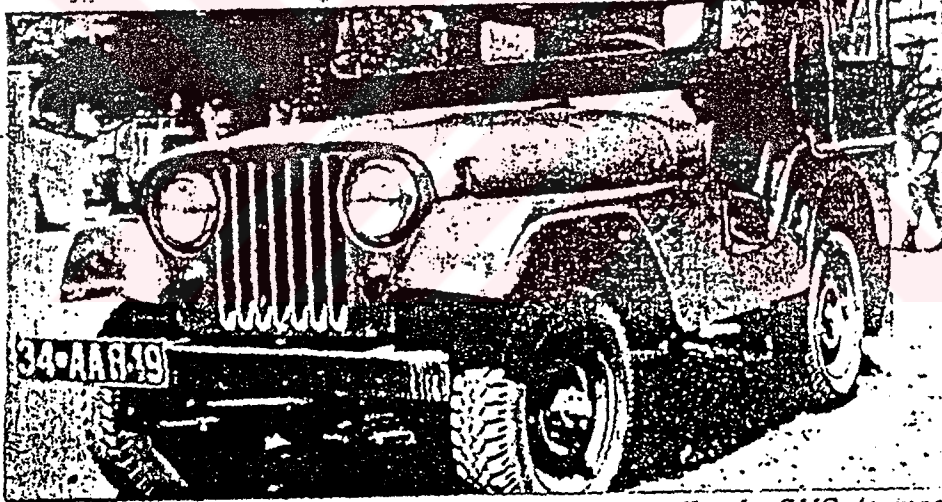
ÖZEL	A TİPİ	STATÜSÜ	B TİPİ	C TİPİ	
ADANA	BALIKESİR	ADİYAMAN	AĞRI	ARDAHAN	
ANKARA	ELAZIĞ	AFYON	AMASYA	IĞDIR	
BURSA	ERZURUM	AYDIN	ARTVİN	YALOVA	
İSTANBUL	ESKİŞEHİR	BOLU	BİLECİK	KARABÜK	
İZMİR	HATAY	ÇANAKKALE	BİNGÖL	KİLİS	
GAZİANTEP	KAYSERİ	ÇORUM	BİTLİS		
ANTALYA	KIRIKKALE	DENİZLİ	BURDUR		
DIYARBAKIR	KOCAELİ	EDİRNE	ÇANKIRI		
İÇEL	KONYA	ERZİNCAN	GİRESUN		
	MALATYA	KARS	GÜMÜŞHANE		
	MANİSA	AKSARAY	HAKKARİ		
	K. MARAŞ	MARDİN	ISPARTA		
	SAMSUN	MUĞLA	KASTAMONU		
	SİVAS	ORDU	KIRKLARELİ		
	Ş. URFA	SAKARYA	KIRŞEHİR		
		SİİRT	MUŞ		
		TOKAT	NEVŞEHİR		
		TRABZON	NİĞDE		
		UŞAK	RİZE		
		VAN	SİNOP		
		ZONGULDAK	TEKİRDAĞ		
		KARAMAN	TUNCELİ		
		BATMAN	YOZGAT		
		KÜTAHYA	BAYBURT		
			ŞIRNAK		
			BARTIN		

13-1970 Y 15744/1

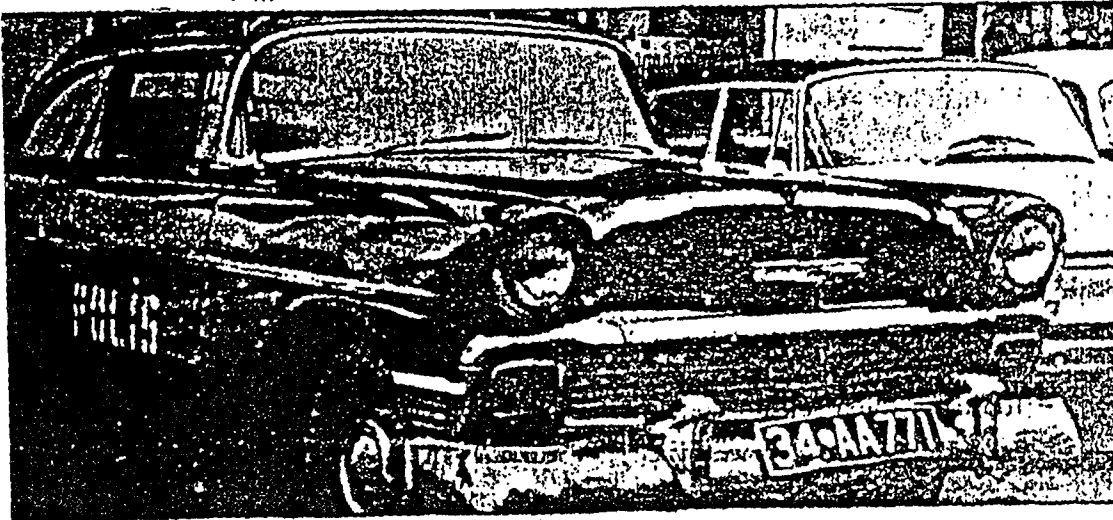
Gangsterler el sallayıp geçiyor

Suçluların yanında el sallayıp geçtikleri bir Jeep. Bu arada dd. bol bol tamir görür ve çürüğe çıkarılacağı gine kadar hizmete devam eder...

Polisin emrine askeriye de posası çıktıktan sonra verilen bu GMC (camse) bakımından kurtulabildiği zamanlarda hizmet görür. Yani 3 günde bir çalışır.

Let hem de tek kapılı bu araba Ekipler Amirliğinin emrindedir. Bu otomobil ile suç-
edilip yakalanacak ve tek kapıdan içeri alınarak Emniyet Müdürlüğü'ne getirilecek.

Makam otomobilleri her yıl model değiştirirken Polis, yürümeyen arabalarla suçlu yakalamaya çalışıyor

Nüfusu 4 milyon aşan İstanbul'da yüzbinlerce suçluyu yakalamak ve takip-
le görevli Emniyet Teşkilatı'nın iş yapmaktan bıkan otomobilleri artık e-
meklilik sevk edilecekleri günleri beklemektedirler.

Makam otomobilleri gün geçtikçe model yenileme yarışına çıkarken, kısım,
şube ve emniyet amirliklerinin ellerinde bulunan on beş yaşından aşağı model-
deki otomobiller hayatlarından bıkmışlardır. Herhangi bir iş takibinde suç-

Son model bir makam arabası

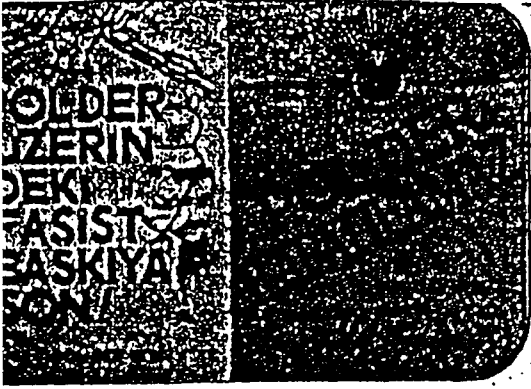

Makam otomobilleri son model olmasına rağ-
men, iş takibinde kullanılan arabalar ise o'de-
rece eski ve yıpranmış haldedir. İşte İstanbul
Emniyet Müdürlü'nün makam otomobili Dodge'
nın koronet modelidir. Saatte 180 kilometre sür-
at yapabilir. (Fotoğraf : Naci APAK)

luların yanlarından lüks
arabalarla "el sallayıp"geç-
tikleri Chevrolet, Jeep oto-
mobiller Haliç vapurlarına
taş çıkartmaktadırlar.

Bu arabalar arasın-
da Ekipler Amirliğinin tek
kapılı " Chevrolet" ile "İkin-
ci Şube"nin ağır suç masa-
sının sürat kabiliyeti tama-
men yok olmuş Jeep'leri ba-
kim üstüne bakım, tamir üs-
tüne tamir görmektedirler.
Polisler bir olaya gider -
ken her tarafı ses veren bu
Jeep'lerden artık elaman
demeye başlamışlardır.

Bu konuda bir yetkili,
U-Makam sahipleri evle -
rine yemeğe son model a-
rabalarla giderken bizler
suçlu avına artık kullanıla-
cak, iş yapacak tarafı kal -
mamış otomobillerle gidi-
yoruz. İstanbul Emniyet Teş-
kilatı'nın iyi çalışması için
yenil arabalar şarttır" de-
miştir.

1 gece İstanbul'u afişlerle donatan POL-DER'li ve anıyağı toplum zabıtasından olan polisler yine polisler tarafından yakalandı. (Foto: HÜRRİYET)

Bugüne kadar böylesi olmamıştı

● Öğrencilerle birlikte POL - DER afişlerini asar toplum polisleri ihbar üzerine ikinci Şube ekipleri tarafından yakalandı

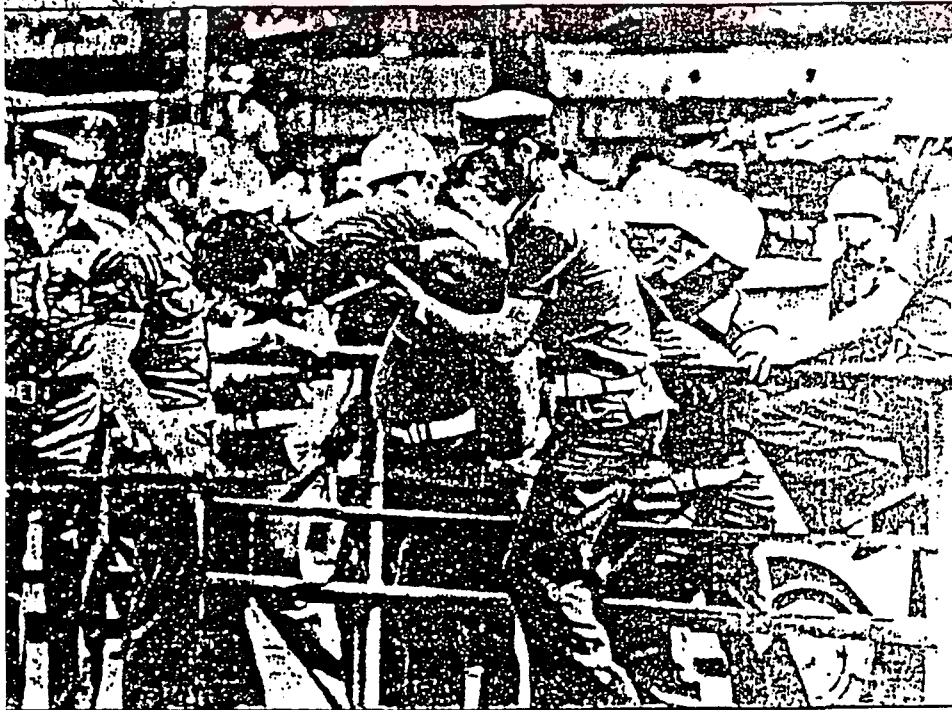
POLİS POLİSİ YAKALADI

Gözetim altına alınan 70 polis daha sonra ifadeler alınarak serbest bırakıldı

DEVLETİN güvenlik gücü, vatandaşın can ve mal emniyetini sağlamakla yükümlü polislerin içindeki ikilik ve çekimse doruğuna ulaşırken, tüm İstanbul'u afişlerle donatan POL-DER'li ve çoğunluğu toplum zabıtasından olan polisler yine polisler tarafından yakalanarak gözetim altına alındı. İstanbul'un çeşitli semtleri afiş yapıştıran polislerle onları yakalamak isteyen polislerin benzeri bugün kadar görülmemiş kovalamacalarına sahne olurken, 70 polis ile çok sayıda afişçi öğreni yakalandı.

İstanbul Valisi İhsan Tekin, olaydan sonra yaptığı açıklamada, bu tür hareketlere karşı polislerin polis camiası içinde verinin olmayacağına belirterek, "Polis devletin güvenlik gücüdür. Siyasi hareketlere karışan polis olmaz" dedi. Alınan ilk ifadelerinden sonra serbest bırakılan polisler hakkında Emniyet Genel Müdürlüğü'nden müfettiş istendi ve emniyet yetkilileri tarafından soruşturma açıldı.

POL-DER İstanbul Şubesi Başkanı Kâzım Bilir ise "Afişler siveci bir işlemdir ve yasal olarak yapılmamalıdır. Keşfi emirle arkadaşlarımız yakalandı" dedi. (Devamı Sa. 15, Sü.3'de)

OL-DER-Ülkücü afiş kavgası

Meydanı'ndaki Ülkücü Gençlik Derneği yazılarını kapatan POL-DER afişlerinin üzerine, dün yine afiş yazarak isteyen gençler, kendilerini engellemeye çalışan polisleri taş yağmuruna tuttu. Daha sonra alınan polis, ikisi kız, 19 kişiyi gözetim altına aldı. Beyazıt Meydanı'ndaki "Ülkücü Gençlik Derneği" yazıları üzerine, önceki gece POL-DER'in afişleri yapıştırıldı. Dün sabah, yazılarının afişlerle örtüldüğü bir grup Ülkücü genç, Küçük diye tanımlanan kahveden çıkarak, ellerindeki boya ve fırçalarla afişlerden yazıyı yıkmak istedi. Polis de engelleme yapmak isteyen, kızılca kıyamet koptu ve Ülkücüler polisleri yakalamak istedi. (Devamı Sa. 15, Sü.3'de)

POLİSİNDE DERDİ ÇOK...

★ Gecce güvenliği için bekçi yısırun 6 bine çıkarılması gerekmektedir.

★ Polis, 300 araç, etkin silah, ilk yelek, telsiz ve yeterli mermi güçlendirilmelidir.

★ Güvenlik birimleri, helikopterle takviye edilmeli, güçlü bir telsiz haberleşme sistemi kurulmalı, böylece tüm önemli müesseseler için sistemi içinde alınmalıdır. Vatan Caddesi'ndeki yeni binasına ıratle kavuşturulmalıdır.

★ Eski karakollar onarılmalı, 40 eni karakol yapılmalı, toplu onut yapılarak alleleri ve kendile-güvence altına alınmalıdır.

★ Müessese polis yasası çıkılarak, polis ve jandarma özel üvenlik hizmetinden kurtarılmadır.

● 6 milyonluk İstanbul'da polisin elinde çalışır vaziyette 660 araç var

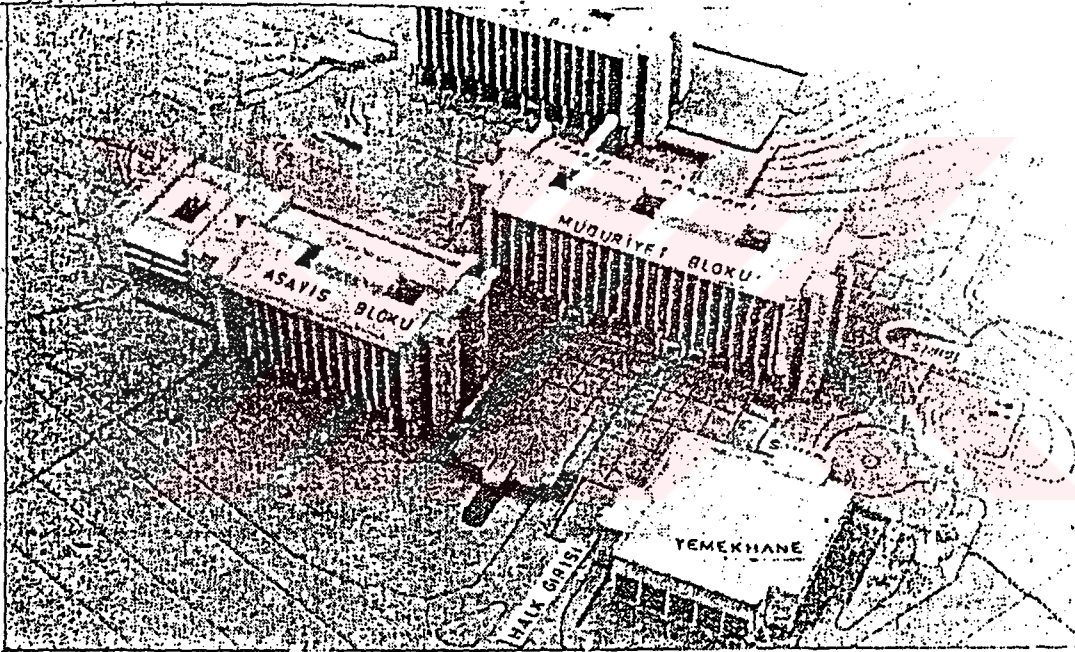
● Yeterli eğitilmiden geçirilemeden hizmete atandıkları belirtilen polisler, İstanbul'da haberleşmeyi 570 telsiz ile yürütmeye çalışıyorlar

● Çelik yelek sayısı çok az, silahları çoğunlukla kırıkale yapısı olan güvenlik güçleri, anarşistler ile girdikleri çatışmalarda silah üstünlüğünü kaybediyor

● Çoğu gecakondularda ve güç geçim koşulları altında yaşayan polisin gereksinmelerinin devlet tarafından karşılanması gerekliliği polis yetkililerince belirtiliyor

● İstanbul polis yetkilileri, sayısının 24 bine çıkarılmasını, jandarma, bekçi sayısının artırılmasını, araç-gereç gereksinmelerinin karşılanarak müessese polisi oluşturulmasını istiyor

ERCÜMENT İŞLEYEN

Vatan Caddesi'nde yapımı planlanan emniyet sarayı maketinde görüldüğü gibi dört bloktan oluşacak.

Yapım için gerekli 1 milyarın ancak 5 milyonu bulundu

İstanbul polisi 50 yıldır emniyet sarayı yapılmasını bekliyor

İstanbul'da geçen yıl yapımı-na başlanacağı bildirilen emniyet sarayı inşaatına bu yıl da başlanamamıştır. Yetkililer 1 milyar liraya çıkacak olan saray için sadece 5 milyon lira ödenek ayrıldığını söylemişlerdir.

Bugün İstanbul'un üç ayrı semtindeki üç ayrı binada görev yapan İstanbul polis örgütü, emniyet sarayına kavuşmak için yaklaşık 50 yıldan beri beklemektedir. Emniyet sarayı için son olarak Vatan Caddesi'ndeki

● Bu yıl da yapımına başlanamayan emniyet sarayı için Vatan Caddesi'ndeki bir alanda karar kılındı

alanda karar kılınmış ve kamulaştırma işlemleri bitirilmiştir.

Projesi geçen yıl bir yarışma sonucu seçilen emniyet sarayı bu yıl ihaleye çıkarılacaktır. Ancak bugünkü maliyet hesaplarına göre, bir milyar liralık bir ödenegi gerektiren emniyet sarayı için sadece 5 milyon lira ayrıl-

mıştır.

Yetkililer, emniyet sarayının yapımı bitliği zaman aynı anda 1600 personelin rahatlıkla çalışabileceği bir yapıya kavuşulacağını ve sarayın 720 araçlık bir garajı bulunacağını söylemişlerdir. Bir poliklinik ve yemekhaneyi de içerecek olan saray 4 bloktan oluşacaktır.

17 Ağ. 1990 M. Niyet
3

1 - -

GÜNAYDIN

PERŞEMBE 24 OCAK 1980 500 KURUŞ

Yakalanan bir kız öğrenci

Polis, uzun çabalardan sonra öğrencilerin direnmesini kırdı. Bazıları kız olmak üzere 100 öğrenci gözaltına alındı. Fotoğrafta yakalanan öğrencilerden biri

Orlaya serilen tablo, bir savaş sahnesini andırıyordu

İltesi öğrencilerin güvenlik kuvvetlerine ateş açması üzerine üniversitenin önü savaş alanı-
olis "Tengaz" silahları ve göz yaşartıcı bombalar kullanarak öğrencilere karşılık verdi. Orta-
blo bir savaş sahnesi gibiydi. Öğrenciler 8 saat süreyle polise ateş etmeye devam ettiler ...

Son yılların en büyük öğrenci-polis çatışması İzmir'de oldu

ÖZGEÇMİŞ

Doğum tarihi 13.01.1971

Doğum Yeri Malkara / Tekirdağ

Lise 1985-1989 İstanbul Etiler Polis Koleji

Lisans 1989-1993 Polis Akademisi (Ankara)

Yüksek Lisans 1994-1998 Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Atatürk İlkeleri ve İnkılapları Tarihi Anabilim Dalı

Çalıştığı Kurumlar 1993-1997 (Komiser Muavini) İstanbul Etiler Polis Okulu
1998-Devam ediyor. (Komiser) Aynı Kurum.